

Carte realizată de
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ
cu sprijinul CONSILIULUI JUDEȚEAN DOLJ

Alina-Simona GAE

Ion RIZA

*Galicea Mare
satul meu natal*

Editura
ANTHEO
C E X T O V A 2 0 1 6

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Dacă ar fi să îi definesc traiectoria destinului tatălui meu, aş spune că metafora drumului este cea care îl defineşte, un drum înspre şi dinspre şcoală, cea care l-a hrănit şi l-a ajutat să îşi descopere identitatea spirituală, cea de-a doua casă, de care a fost toată viaţa indisolubil legat.

Alina-Simona GAE (fica)

Ion RIZA

Născut la Galicea Mare, 10 octombrie 1941

(✝ 30 mai 2013 - Craiova)

1907 - Placă memorială

ISBN 978-606-93647-8-9

9 786069 136478 9

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi
Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj
Str. Alexandru Macedonski nr. 28, Craiova
Tel./Fax: 0351/176984; 0351/176985

Alina-Simona GAE

Ion RIZA

- Galicea Mare, satul meu natal -

**Repere geografice, istorice, politice și sociale
din cele mai vechi timpuri până în 1970**

Editura
ANTHEO
CRAIOVA 2016

Carte realizată de
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI
PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ,
cu sprijinul
CONSILIULUI JUDEȚEAN DOLJ

Tehnoredactare: Cătălin PETRIȘOR, Mihnea BĂLOSU

DTP: Cătălin Petrișor

Coperta I: Ion RIZA

Coperta IV: 1. Ion RIZA (născut la Galicea Mare, 10 octombrie 1941 - decedat 30 mai 2013 - Craiova)
2. 1907 - Placă memorială

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GAE, ALINA SIMONA

Ion Riza : Galicea Mare - satul meu natal / Alina-Simona Gae.
- Craiova : Antheo, 2016

ISBN 978-606-93647-8-9

908(498 Galicea Mare)

Coperta, tipar și finisare: DeGrafo ADV, Str. Bariera Vâlcii nr.251 Craiova

Apărut: Octombrie 2016, DeGrafo ADV - Editura ANTHEO

Tipărit în 120 exemplare

Toate drepturile rezervate ©2016 CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII
TRADIȚIONALE DOLJ

Responsabilitatea asupra conținutului acestui material/publicație/carte revine exclusiv autorilor

Cuvânt înainte

Calc acum, la ceas târziu, cu adâncă pioșenie, pe pământul bătătorit de părintele meu, Ion Riza, dascăl de istorie, fiu al comunei Galicea Mare, căruia pământul natal i-a grăit neconținut și a cărui memorie a recuperat-o din copilăria și adolescența trăite în lumea satului, din întâlnirile cu oamenii plini de poveste ai locului, din experiențele de dascăl la școala din sat (1 ianuarie 1964 - 3 noiembrie 1965), dar și din studiul întreprins în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai, Cluj - toate acestea au fost distilate și încununate de profunde semnificații afective în studiul monografic de față.

Poveștile acestui loc, *axis mundi* pentru el, l-au fascinat de mic copil, de aceea și-a dorit să pună istoria lui faptică, dar și bazată pe o documentație riguroasă, care a presupus muncă de arhivă, pe o scenă permanentă și universală, aceea a istoriei neamului românesc, care va rămâne în universalitate și eternitate. A crezut cu tărie că neamul nostru va rămâne veșnic, pentru că el participă la eternitatea ființei, de aceea satul natal apare, astfel, înscris în marele ciclu al istoriei.

Sub aspectul structurii compoziționale, lucrarea conturează o lume vie, cu o identitate bine definită, înscrisă pe coordonate spațio-temporale, sociale, economice, politice și culturale, proiectându-se în constelația lumii satului oltenesc autentic, din a cărui plenitudine generatoare de energie vitală enormă, tatăl meu și-a făcut rezerve de bucurie și trăire la unison cu glasul pământului natal.

Dacă ar fi să îi definesc traiectoria destinului tatălui meu, aş spune că metafora drumului este cea care îl definește, un drum înspre și dinspre școală, cea care l-a hrănit și l-a ajutat să își descopere identitatea spirituală, cea de-a doua casă, de care a fost toată viața indisolubil legat. Drumul către carte i-a jalonat destinul, de la drumul de țară prăfuit parcurs în anii școlii primare, la școala din sat - cel care îi revelează dezmarginirea spre cosmic, apoi drumul către școala

liceală urmată la Craiova, ca apoi, student fiind la Cluj, să parcurgă drumul către Facultatea de Istorie - drumul uceniciei pentru viață - iar mai târziu, să slujească școlii o jumătate de viață - drumul maturității, cel care capătă imaginea împlinirii unui destin. Drumul concentric, cu satul natal ca imagine a centrului, de unde va porni călătoria existențială, un loc depozitar de repere de viață și valori spirituale și morale se va închide tragic, în 2013, când tatăl meu va porni pe alt drum, al eternității, spre cer, acolo unde le va împărtăși îngerilor din frumusețea sufletului său hrănit de frumusețea ținutului natal, dar și din tainele istoriei, atât de îndrăgite lui.

Autor: Alina-Simona GAE, fiica

Scurtă biografie

La data de 10 octombrie 1941 se naște în comuna Galicea Mare, Ion Riza, fiul lui Dumitru și al Auricăi, țărani agricultori cu o situație materială precară, penultimul din cei șase frați - trei băieți și trei fete. Urmează cursurile școlii primare și gimnaziale din sat, pe care o părăsește la vârsta de 14 ani, venind la oraș, în Craiova. Aici urmează o școală profesională de trei ani, în urma căreia obține calificarea de tâmplar. Continuă cu studiile liceale, la seral, la Colegiul Carol I, atunci funcționând ca școală de băieți.

Între anii 1964 - 1969, urmează cursurile Facultății de Istorie și Filosofie, fără frecvență, specializarea Istorie, în cadrul Universității Babeș-Bolyai, Cluj. Pentru a-și susține financiar studiile, în timpul facultății predă la școala din sat mai multe materii precum: Istorie, Geografie, Educație civică. După absolvirea facultății, începând cu anul 1970, funcționează ca profesor de istorie la Școala Generală Lazu, comuna Terpezița, Grupul Școlar Energetic Craiova, Școala Generală Mihăița, comuna Coțofenii din Dos, unități în care a ocupat funcții de conducere precum director adjunct și director principal, implicându-se activ în procesul de predare dar și în problemele organizatorice ale fiecărei unități. În anul 1967 se căsătorește și are trei fiice. Inexorabil legat sufletește de pământul natal, după anii 1990, revine în sat pentru a renova casa părintească, cu intenția de a se retrage aici după pensionare. De aceea satul natal va reveni obsesiv în viața lui, ca un nucleu generator de energii vitale, căruia i s-a dedicat cu fapta, dar și prin acest studiu monografic.

Activitatea didactică de peste 45 de ani cuprinde o foarte lungă perioadă de timp în care predă istoria la Grupul Școlar Electroputere, urmată de ultima perioadă de dinaintea pensionării petrecută la I.C.M. 1, din cadrul Grupului Școlar Tudor Arghezi, fiind și seful responsabil al catedrei de socio-umane.

În data de 30 mai 2013, se stinge din viață la Spitalul Municipal din Craiova, în urma unui infarct miocardic de gradul patru, fiind înmormântat pe 1 iunie în cimitirul Dorobănția, Craiova.

Autor: Alina-Simona Gae (Riza), fiica
august 2016

CAPITOLUL I - Descrierea comunei

I.1. Așezarea geografică

Comuna Galicea Mare este așezată în S-V județului Dolj, pe Drumul Național 56 Craiova - Calafat, la 50 km depărtare de Craiova - reședința județului și respectiv 35 km de orașul Calafat.

Este situată în Câmpia Centrală a Olteniei (Districtul Băilești), subunitate a marii unități geomorfologice „*Câmpia Română*”¹. Are următorii vecini:

- la Nord comuna Izvoarele.
- la Est și N-E comunele Perișor și Giubega.
- la Sud orașul Băilești și satul Balasan.
- la Vest comuna Moțăței.

Forma de relief caracteristică pe care a apărut și s-a dezvoltat localitatea este terasa medie a Dunării, numită Terasa Băilești cu altitudini relative cuprinse între 25 - 40 m, iar cele absolute între 70 - 90 m. În partea estică a localității se întâlnește terasa mai înaltă a Dunării numită „Flămânda”, cu altitudini absolute între 90 – 100 m².

Iată ce spune în acest sens *Marele dicționar geografic al României*, vol. III – 1900: „*Comuna e situată pe loc șes, la poalele dealului „Smărdăcetul”, la 30 de km N față de Dunăre*”. Rezultă că porțiunea din terasa Dunării - Flămânda - situată la nord de comună era cunoscută sub numele de Dealul Smărdăcetului, iar în toponimia locală este cunoscut sub numele de „Dealul Viilor” sau „Plaiul Viilor” - datorită suprafețelor întinse de vii ce se găseau pe acest deal. La sud de comună, la aproximativ 6 km. se găsește „Balta Balasan”, care desparte hotarul comunei de hotarul satului Balasan.

Din punct de vedere geologic, Câmpia Centrală a Olteniei, cu subdiviziunea „Câmpia Băileștilor”, în care este amplasată comuna Galicea Mare, este formată din depozite exclusiv cuaternare de terasă

¹ XXX, *Monografia geografică a R.P.R., vol. I Geografia fizică*, Editura Academiei, București, 1960, pag. 253

² Arhivele Statului Craiova, *Serviciul de Arhitectură și Sistematizare Dolj*. Proiect nr. 67 de sistematizare a comunei Galicea Mare – schiță, pag. 3

cu pietrișuri și nisipuri fluviatile, acoperite de depozite: loessoide³. În baza depozitelor de terase găsim depozitele pontiene, formate din argile vinete și galbene, marne și nisipuri.

Rețeaua hidrografică permanentă este formată din pârâul Eruga (Baboia), în estul localității, care curge pe direcția N-V – S-S, de pe teritoriul comunei Izvoarele către comuna Cioroiși, fiind afluentul Desnățuiului.

Iată ce ne spune în acest sens un document redactat la 1900: *„Pe șesul comunei e un lac numit „Cilieni“, ce ține din hotarul Băilești până în comuna Moțăței, și are o lungime de 400 m și o lățime de 18 m, în care se găsește o cantitate mare de pește“*. Iar referitor la vecini și hotarul comunei, documentul spune mai departe: *„se învecinează la N cu comuna Rudari, la S cu comuna Băilești, la E cu Galiciuica și la V cu Moțăței. Limita liniei de S începe din hotarul Moțăței și merge în linie dreaptă spre E până la hotarul Băilești. Limita liniei de E începe din tabia⁴ comunei Galiciuica și merge drept spre S până în viile Băileștenilor, de unde se îndreaptă spre V tot în linie dreaptă până la „Măgura Buzatului“, apoi iar spre S până la hotarul Băilești. Limita liniei de V începe din hotarul Rudari, din punctul numit Măgura Pietroaiei, merge în linie dreaptă către S până în hotarul Pisculețului⁵“*. Am citat în întregime linia hotarului indicată în document pentru că aici este tratată mai amănunțit, făcându-se aluzie la puncte intrate în toponimia locală, pe care documentele noi nu le mai amintesc, exemplu *Schița de sistematizare* din care am citat celelalte date.

I.1.1. Factorii climatici

Clima Câmpiei Centrale a Olteniei este în general temperat-continentală și se caracterizează prin:

1. - Temperatura medie anuală + 11,7 °C;
- 2.- Temperatura maximă + 37,8 °C înregistrată la 11.VIII.1967;
3. Temperatura minimă - 11,9 °C înregistrată la 20.I.1967. ⁶

³ *Ibidem*, pag. 4.

⁴ Ridicătură de pământ construită în jurul unui loc întărit, pentru a-l apăra. DEX 2009

⁵ George Lahovari, *Marele dicționar geografic al României*, vol. III, București, 1900, p. 562

⁶ Arhivele Statului Craiova, *Proiectul nr. 67 de sistematizare al comunei Galicea Mare*, pag. 4

Cantitatea medie a precipitațiilor este de peste 520 mm anual.

Cantitatea maximă de precipitații căzută în 24 de ore este de circa 58 mm înregistrată la 12.XI.1967.

Numărul zilelor cu ploaie este de circa 90 anual, iar cu zăpadă de peste 25 zile anual. Numărul zilelor cu temperaturi scăzute (sub minus 10 °C) este de circa 12 pe an, iar cele cu temperatură ridicată (peste + 25 °C) circa 121 zile pe an.

Primul îngheț apare la începutul lunii octombrie, iar ultimul în prima decadă a lunii aprilie. Fenomenele de iarnă au o durată relativ redusă; stratul de zăpadă acoperă intermitent și discontinuu terenul, din luna decembrie până în martie. Primăvara, trecerea de la iarnă la vară se face brusc (diferențele dintre temperaturile medii din lunile mai și martie depășesc 12 °C sau prin alternarea invaziilor de aer cald și rece⁷).

Vântul dominant NV – NE - N, fiind vara un vânt cald și uscat, iar iarna umed și rece. (Datele pentru caracterizarea climatică aparțin stației meteorologice Băilești).

Ca rezultat al condițiilor geo-climaticice, solul caracteristic este cernoziom levigat, foarte favorabil dezvoltării culturilor mari agricole. Relieful fiind în general uniform, fără diferențe mari de nivel, cu climă temperat - continentală și solul caracteristic - sunt condiții naturale deosebit de favorabile pentru dezvoltarea localității. În comună singura funcțiune economică este agricultura, cu profil de producție complex: cultura cerealelor pentru boabe, cultura plantelor tehnice, a legumelor etc., zootehnia cu perspective de dezvoltare a producției de carne și de lapte.

În partea de NE a comunei, la poalele Dealului Smărdăcetul, se găsește o carieră de piatră, amenajată și exploatată de localnici de peste 50 de ani. Pe lângă Drumul Național 56 Craiova-Calafat, amintit mai sus, comuna mai este tăiată și de șoseaua intercomunală ce leagă sudul județului, trecând prin orașul Băilești cu nordul județului, trecând prin comuna Plenița, fostă reședință de plasă care a cuprins comuna noastră în deceniile III și IV ale secolului XX.

Iată ce ne spune Marele Dicționar Geografic al României referitor la actualul Drum Național 56: „... un drum vechi numit „Olacul“ trece

⁷ *Monografia geografică...*, pag. 255

dinspre Craiova spre Calafat, străbătând comuna Galicea Mare. Pe acest drum au trecut armatele ruse pentru a se duce la Cetate în 1853⁸. În toponimia locală „drumul olacului” este cunoscut și sub numele de drumul poștaşului. (olac – DEX Curier special (călare) care ducea vești sau corespondență în țară și peste hotare; sol, ștafetă, mesager). Acest fenomen s-a petrecut la începuturile organizării serviciului de poștă românească.

I.1.2. Tipul comunei

Păstrând, în general, linia caracteristică a așezărilor din câmpie, comuna Galicea Mare este de tipul „adunat”, în sensul că vatra satului este restrânsă, nu sunt intervale mari între case, ulițele sunt paralele cu cele două șosele Calafat - Craiova și Băilești-Plenița, care, de altfel împart comuna în patru sectoare mari, unde trăiesc în prezent peste 6.500 de locuitori. Teritoriul ocupat de comună are o formă aproape pătrată cu latura de aproximativ 4 km.

Actuala vatră a satului este relativ nouă, vechea vatră fiind amplasată lângă pârâul Eruga, în imediata vecinătate a dealului Smărdăcetul, la o distanță de aproximativ 3 km. N-V. Iată ce ne spune unul din documente: „*locuitorii s-au așezat pe locul numit „Fântâna din Siliște”, iar apoi, înmulțindu-se, s-au mutat pe locul șes, numit „Găinoasa”, de lângă Eruga; de aici, din cauză că locul era mlăștinos, s-au mutat pe locul numit „Fântîna Boului”, unde se află și astăzi comuna*”⁹.

I.1.3. Componenta comunei (sate, cătune, părți)

Comuna este constituită dintr-un singur sat, dar la începutul secolului nostru - pentru o perioadă de peste 20 de ani a mai avut anexat și satul numit azi Balasan. În perioada la care ne referim, satul se numea Nădejdea, după numele Nadejdei Știrbei, soția moșierului Barbu Știrbei, proprietara moșiei pe care s-a fondat satul. În prezent, satul aparține orașului Băilești și este situat la aproximativ 6 km S de

⁸ George Lahovari, *op. cit.*, pag. 565

⁹ *Ibidem*, pag. 568

comună. Localnicii îi mai spuneau și satul „Nou“. Dintotdeauna, așezarea a avut o organizare proprie, nedepinzând de alte comune; de la constituirea comunelor, ea a avut statut de sine stătător. A fost integrată, rând pe rând, în plasele „Câmpul“ cu reședința la Calafat în secolul al XIX-lea până la începutul secolului al XX-lea, apoi în plasa Giubega și ulterior în plasa Plenița. După desființarea județelor, comuna a fost integrată în raionul Băilești cu reședința în orașul Băilești, situat la 10 km S-E de comună, iar din primăvara anului 1969, odată cu noua împărțire administrativ teritorială a țării este integrată în județul Dolj. Cele 4 sectoare sus menționate, fără denumiri speciale, sunt folosite în delimitarea circumscripțiilor electorale, ori în acțiunile de recensământ și la stabilirea pazei obștești.

I.1.4. Toponimie

Nu dispunem de documente care să ne indice în stăpânirea cui se afla satul în Evul Mediu, dar credem că aparținea moșiei Mânăstirii Tismana, care se întindea până în părțile de sud ale județului, depășind cu mult actualul hotar al comunei noastre. Referitor la numele așezării, situația este încă nedefinitivă, iată ce spun documentele de care dispunem la ora actuală: „*comuna a fost fondată de niște familii numite „Calicii“; de la familiile Calicilor, localitatea s-a numit Galicea*“¹⁰.

Alt document spune: „*în vechime, pe teritoriul acestei comune grele de străbătut, se pripășiseră făcători de rele cari țineau calea trecătorilor și îi pungăseau. Pe aceștia, populația dimprejur îi numea „calici“, fiindcă, făceau mari calicii. De atunci a rămas numele satului de Calicea sau Galicea, iar spre a o deosebi de Galiciuica - sat vecin situat la Est de comună, la aproximativ 5 km, i-au spus Galicea Mare*“¹¹. Datele fiind identice, cred că autorii celui de al doilea document, *Monografia sanitară a județului Dolj*, au folosit datele culese din *Marele Dicționar Geografic al României* citat în primul caz. În niciunul din dicționarele publicate nu găsim o explicație a numelui Galicea. De exemplu, în *Dicționarul onomastic românesc* la litera G găsim înserat cuvântul „galic“ - latinescul *gallicus* ca provenind de la gal - locuitor al Galiei antice,

¹⁰ *Ibidem*, pag. 569

¹¹ Charles Laugier, *Monografia sanitară a județului Dolj*, Craiova, 1910, pag. 68

posesiunea Imperiului Roman. Tot aici găsim și numele Galicea, dar fără explicarea etimologiei cuvântului, fiind trecută doar specificația - localitate în Oltenia. În *Dicționarul limbii române* găsim cuvântul galicism - galicisme - s.n. = expresie idiomatică proprie limbii franceze și netraductibilă în alte limbi.

În revista „*Arhivele Olteniei*”, nr. 4 din 1922, la pagina 353 este notată următoarea știre: „*în toponimia județului Dolj sunt multe sate cu nume de la apelative, printre altele fiind trecută și localitatea Galicea ca provenind de la „calici”*”. Se observă că și autorul articolului a folosit aceeași sursă - *Marele dicționar al României*, din 1900, vol. III. Citând în acest sens pe academicianul Alexandru Graur, scrisoare în care mi-am exprimat nedumerirea în ceea ce privește la proveniența numelui Galicea de la calic, am primit următorul răspuns: „Desigur, autorii *Marelui dicționar geografic* nu se pricepeau la etimologie. N-ar fi imposibil ca un nume de localitate să pornească de la calic (în *Toponimia românească* a academicianului Iorgu Iordan sunt pomenite multe localități cu numele Calica). Acest cuvânt n-a însemnat de la început „sărac”, ci „schilod”, apoi „cerșetor”, apoi „sărac”, apoi „zgârcit”. Dar dacă localitatea dvs. și-ar trage numele de la „calic”, s-ar numi „*Calică*”, nu Galicea. În *Dicționarul sârbesc* se găsește cuvântul „galic” care înseamnă „corb”. Dar nu avem nici o siguranță că de aici vine numele localității. Numai documentele autentice ar putea preciza aceasta. Dar deoarece nu dispunem de documente autentice care să ateste acest lucru și dicționarele toponimice publicate nu ne spun nimic despre sensul cuvântului Galicea, înclin să cred că legenda numelui localității, păstrată și transcrisă din generație în generație, a fost consemnată de autorii *Marelui dicționar geografic* așa cum circula ea la acea vreme -1900 - când a fost publicată lucrarea.

Probabil că locuitorii „pripășiiți” în siliștea acelei moșii să fi fost oameni săraci, dar condițiile naturale oferite de sol, climă și rețeaua hidrografică favorabile, la care s-a adăugat și hărnicia lor, i-a ajutat să pună bazele unei localități trainice, care a rezistat peste veacuri, ajungând astăzi una dintre marile așezări din Câmpia Olteană. În toponimia locală găsim numeroase puncte situate în comună sau în împrejurimile acesteia cum sunt: „la Baie”, la „*Cesmea*”, „*Măgura Berbecelui*”, „*Măgura Găinii*”, „*Drumul Vacilor*”, „*Drumul Țarina*”,

„Măgura Oița“, „Măgura Cazacului“, „Conacul Naiculeștilor“, la „Sovietici“, la „Stănescu“, în „Loturi“, în „Legiuiri“, în „Siliște“ etc.

Exemplu - drumul „Olacului” - un vechi drum, pe care s-a amenajat actualul drum 56 Craiova - Calafat. Pe aici mergea „Olacul” - un fel de poștaș care împărțea corespondența la începutul organizării serviciului de poștă românească.

„Drumul vacilor” - drumul care iese din sat în partea de sud, trecând prin fața sectorului zootehnic, merge până la balta „Bălăceni“. Se numește așa fiindcă pe aici mergeau văcarii cu vitele satului spre „izlazul din vale“.

„Măgura Oița”- situată pe dealul viilor, la nord de comună, circa 4 km.

Se zice că aici a locuit un om singuratic cu numele de Oiță.

„Măgura cazacului” situată la nord-vest de comună, circa 6 km de comună, la hotarul cu Rudari. Se zice că aici a fost înmormântată o căpetenie cazacă.

„Podul Grant”- construit de fostul administrator Grant, după anul 1907.

Podul „Cilieni“, construit peste balta Bălăceni, la sud de comună, la circa 5 km, făcea legătura cu moșia lui Barbu Știrbei, pe care lucrau clăcași galiceni.

„Conacul Năiculești” situat pe șoseaua Craiova - Calafat la circa 4 km de comună pe partea stângă. Conacul nu mai există astăzi, el a fost proprietatea fraților Năiculescu, arendașii moșiei lui G. Bibescu.

CAPITOLUL II - Comuna în orânduiri: **veche, medie și modernă, până la 1918**

II.1. Urme materiale din orânduirea veche

Săpăturile arheologice de pe teritoriul patriei noastre au scos la iveală urme de așezări omenești din cele mai vechi timpuri. Este știut că ocupația de veacuri și milenii chiar a daco-geților era agricultura, creșterea vitelor mari și păstoritul. O parte a populației se îndeletnicea cu diferitele meșteșuguri (dulgheri, fierari, argintari, mineri etc.)

Această ocupație agricolă, daco-geții o practicau locuind fie în centre mari, fie în sate și cătune¹².

Odată cu organizarea și întărirea statului sclavagist dac și în timpul ocupației romane, unele așezări omenești s-au dezvoltat, din centre rurale devenind cetăți puternice și orașe înfloritoare, și teritoriul de azi al Olteniei a fost supus acestui proces.

Pentru urmărirea răspândirii stăpânirii romane, a colonizării și a dezvoltării relațiilor economice în secolele al II-lea și al III-lea a. Chr., pe actualul teritoriu al Olteniei, un însemnat rol îl are identificarea resturilor de cultură materială cu caracter rural. Ceramica, cărămida, monumentele sculpturale, inscripțiile și zidăria cu mortar sunt elementele caracteristice pentru a identifica, pe locul descoperirii lor, vetre de sat (*vicus*) sau alte așezări mai mici, adesea simple „*vilae rusticae*“.

Iată ce ne spune în acest sens profesorul D. Tudor în lucrarea „*Orașe, târguri și sate în Dacia Romană*”, pagina 32: „*Important târg Aquae (Cioroiul Nou), situat în mijlocul câmpiei doljene și singurul centru de natură cvasiurbană din această regiune, trebuie să fi fost capitala unui teritoriu rural ce se extindea de la Est la Vest între Dunăre și Jiu, iar spre Nord învecinându-se cu teritoriul Drobetei și al celui de la Răcari. Din hotarele lui au putut face parte numeroși vici (sate). Unii au fost și identificați arheologic pe teren. Cel mai apropiat vici se găsește la Galicea Mare, județul Dolj, cunoscut încă din 1892, când, cu ocazia săpăturilor pentru traseul șoselei spre Băilești, s-au descoperit statueta unui leu de piatră, greutăți, vase și alte obiecte*

¹² *Istoria României – tratat*, volumul I, Editura Academiei, București, 1960, pag. 324

romane. În ultimii șapte ani s-au mai aflat la Galicea Mare un tezaur de circa 800 de monede romane, bătute de la Septimiu Sever - Filip Arabul (încă inedit) și o inscripție votivă" (Anuarul epigrafic - 1965 nr.1).

Acest altar s-a închinat de către *Dioscorus - Ianuari* și o *contubernalis* a sa, al cărui nume apare în inscripție „martelat”.

Dedicantul era sclavul unui *Ianuarius* împreună cu soția sa nelegitimă (în sensul că nu putea încheia căsătoria legală, *matrimonium*, ci trebuia să conviețuiască în *contubernium*).

Dioscorus poate fi presupus ca ajutor sau *servus villicus* al acestui stăpân. El se bucura de multă independență în slujba sa și dispunea de un *peculium* ce-i permisesse a-și alcătui o familie (oficial nerecunoscută) și a cheltui pentru înălțarea altarului închinat Dianei, zeița protectoare a sclavilor. Se pare că stăpânul lui *Dioscorus* era *Julius Ianuarius*, asociat pentru arendarea vămile iliriene cu frații săi *Capito* și *Epaphraditus*, cunoscuți între anii 161 și 163 d. Chr. ca *servus villicus* al portoriului *Dioscorus*, care putuse funcționa în *Statio Aquensis*, situată la 10 km față de descoperirea altarului amintit.

Este de presupus că astfel de centre, unde pulsa o viață economică însemnată pentru acele vremuri, atestată de tezaurul descoperit, să fi continuat și după retragerea stăpânirii romane, din Dacia. Mergând pe acest raționament, putem deduce că acel „vici” situat pe actuala vatră a comunei Galicea Mare s-a dezvoltat ulterior, devenind în Evul Mediu așezare puternică. Numai săpăturile arheologice organizate ne-ar edifica asupra continuității vieții peste veacuri, pe actuala vatră a comunei noastre.

II.2. Vechimea satului, cea dintâi atestare scrisă despre sat, cum s-a alcătuit comuna

Evul mediu aduce, odată cu formarea și consolidarea statelor feudale românești, modificări de structură în viața administrativă a acestora.

Acum se conturează satele și comunele care, în bună parte păstrând acel schelet, se dezvoltă continuu, rezistând tuturor privațiunilor până în zilele noastre.

Acesta a fost drumul parcurs peste veacuri și de comuna noastră a cărei existență se pierde în negura vremii, deoarece actele care au ajuns până la noi o atestă ca existând și ducându-și o viață economică de sine stătătoare la sfârșitul secolului al XVI-lea. Astfel, la 1596, localitatea este amintită în cancelaria domnească de M. Viteazul cu ocazia cumpărării unei moșii vecine cu satul. Dar mai bine să lăsăm documentul să mărturisească:

„... 7104 februarie 1 Gherghița.

Din mila lui Dumnezeu, Io Mihail Voievod și domn a toată țara Ungro-Valahiei, fiul marelui și preabunului Io Pătrașco Voievod dă domnia mea această poruncă a domniei mele ca să fie domniei mele ocină tot satul Sulariul, cu tot hotarul din câmp și din pădure și din apă și de pretutindenii, pentru că a cumpărat domnia mea de la toți sătenii din Sulariul, anume: de la Staico și de la Manea și de la Dan și de la Dapcea și de la toată ceata lor..., toate părțile lor pentru 40.000 aspri. Însă să se știe semnele: din hotarul lui Sulariul până în piatra de la Corlata și până în măgura de hotar de la Rudariul și de la Galicia ai de la Cioroiul, până în Măgura lui Cârstea și au vândut acei oameni mai sus scriși ocina de a lor bună voie și dinaintea tuturor cinstiților dregători ai domniei mele din divanul domniei mele și cu știrea tuturor megieșilor dimprejurul locului sus citat¹³.

De remarcat este faptul că toate așezările menționate în actul domnesc citat există și astăzi, cu poziția geografică menționată, toate fiind centre de comune sau sate vecine cu comuna Galicea Mare.

Din analiza amănunțită a actului, din știrea că domnitorul a cumpărat satul „Sulariul” cu știrea tuturor megieșilor dimprejurul locului, înclin să cred că nu era vorba de numai o moșie vecină cu satul amintit, ci că exista o așezare ca o unitate administrativă de sine stătătoare, cu conducere proprie împuternicită să trateze cu trimișii domnului care, probabil, au vizitat hotarele satului și a moșiei ce o cumpărau pentru acesta.

De la acest document știrile încetează pentru o perioadă, cred din considerentul că satul nu era proprietate domnească, exemplu satul vecin Risipiți fiind proprietate domnească, este atestat în mai multe

¹³ *Documente privind istoria României B Țara Românească*, volumul VI - secolul XVI, Academia R.S.R., București, XCIV/102, Documentul nr. 221, pag. 201

documente ale cancelariei domnești și în perioada pentru care lipsesc documentele despre Galicea Mare. O altă cauză a lipsei documentelor scrise este însă caracterul societății feudale, plină de hiatusuri în ceea ce privește documentele cu conținut istoric. Al doilea act, în ordine cronologică, care face aluzie la data constituirii comunei este *Marele Dicționar Geografic al României* volumul III, București, 1900, care spune printre altele: „*comuna a fost fondată de niște familii, numite „calicii“ din cauză că erau hoți, la început, adică la anul 1695, s-au așezat pe locul numit Siliște, dar apoi, înmulțindu-se, s-au mutat pe locul șes - numit Găinoasa, de lângă Eruga, de aici din cauză că locul era mlăștinos, s-au mutat pe locul numit Fântâna Boului, unde se află și astăzi comuna*“.

Deoarece *Dicționarul* nu trimite în subsolul paginii sursa bibliografică ce a stat la baza afirmației făcute, pune la îndoială data de 1693, ea fiind infirmată de actul domnesc citat mai sus. Cred însă următorul lucru: că autorii *Dicționarului* au avut o sursă în care se vorbea despre mutarea satului din zona mlăștinoasă dimprejurul pârâului Eruga, posibil sub poalele „Dealului Viilor“ în jurul șoselei ce duce spre Rudari, unde se află saivanul C.A.P., pe actuala vatră a satului. *Dicționarul* spune că „*primii locuitori s-au așezat pe locul numit Fântâna din Siliște dar apoi, înmulțindu-se, s-au mutat pe locul șes, numit Găinoasa, de lângă Eruga, iar de aici, din cauză că locul era mlăștinos s-au mutat pe locul numit Fântâna Boului unde se află și astăzi comuna*“.

Am citat din nou această frază pentru a urmări îndeaproape locurile care au servit drept vatră a satului.

„Fântâna din Siliște“ - este știut că în Evul Mediu în locul pe care a fost un sat, o așezare se numea „Siliște“. Faptul că locuitorii s-au mutat de aici, din „Siliște“ pe locul șes numit „Găinoasa“, cunoscut astăzi în toponimia locală sub numele de „Găinoasa“, din motivul că s-au înmulțit, ne îndreptățește să presupunem că vechea vatră era mai sus prin Dealul Viilor sau într-o vale flancată de două dealuri. Motivul că nu au mai avut loc și au coborât pe Valea Pârâului „la loc de șes“ ne duce la această concluzie. Mai departe, de aici „din cauză că locul era mlăștinos“ s-au mutat pe locul numit „Fântâna Boului“. Este știut și astăzi că Eruga se revărsa până în urmă cu câțiva ani

producând inundații peste grădinile de zarzavat din împrejurimi. Probabil că aceleași necazuri i-au determinat pe strămoșii noștri prin secolul al XVII-lea să se strămute pentru a doua oară. Centrul noii așezări trebuie să fi fost actualul deal al Bisericii, deoarece biserica era așezată de obicei pe o înălțime pe cât posibil în centrul așezării.

În revista „Arhivele Olteniei”, în articolul semnat de Al. A. Vasilescu cu titlul „*Registrul tuturor localităților în harta Olteniei*” lucrată de Friedrich Schwanz și terminată în 1723 exista următoarea știre: „În județul Mehedinți este situată așezarea *Galiitza*”, adică Galicea¹⁴.

A treia sursă, mai apropiată de zilele noastre, în care găsim mențiuni despre comună, este *Harta militară Rusă din 1855* unde „Siliștea” vechii așezări Galicea este notată cu numele de Ralicea și făcea parte din județul Mehedinți care, la acea vreme, era cel mai mare județ al țării, având cel mai mare număr de așezări omenești: 504 în total, inclusiv morile din afara satelor, față de 364 ale Doljului și 282 ale Gorjului. Pe lângă Calafat el mai cuprindea localitățile: Moțăței, Galicea Mare, Vârtopul, Rudariul, Maglavitul și o sumă de alte sate și cătune, care, după aceea au fost alipite Doljului¹⁵. În 1831 are loc o mare schimbare în împărțirea administrativ-teritorială a țării, după cum găsim notat în *Obșteasca cartografie a Țării Românești din 1831*. Acum trece comuna Galicea Mare din județul Mehedinți în județul Dolj. Pe harta amintită sunt inserate patru cercuri reprezentând patru stâne. Litera H reprezintă Ralicea, iar în legenda hărții este trecută cu 178 de gospodării (probabil o scriere greșită a numelui Galicea)¹⁶. Litera S reprezintă pe hartă „Siliștea Vechii Galicea” și este inserată în partea de Nord-Nord-Vest față de Ralicea (știre în sprijinul ipotezei că vechea Siliște a comunei a fost situată pe „Dealul Viilor”, în imediata vecinătate a locului numit „Găunoasa”.

În 1853, în noua ediție a cărții militare ruse, satul Galicea apare cu 320 de gospodării însemnate pe actualul loc al comunei, dar notată cu nume dublu „Galicea Moara” în loc de Galicea Mare.

¹⁴ Al. A. Vasilescu, *Registrul tuturor localităților în harta Olteniei lucrată de Friederich Schwanz și terminată în 1723*, în „*Arhivele Olteniei*”, anul V, nr. 27, sept. – oct. 1926, pag. 345

¹⁵ Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul sec. al XIX-lea. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții rusești din 1835*, Editura Științifică, București, 1957, p. 62

¹⁶ *Ibidem*, pag. 247

Și de data aceasta apare o dilemă: în loc de Ralicea, așezarea este scrisă corect Galicea, dar în loc de „Mare este scrisă „Moara“. De reținut este faptul că autorul C. C. Giurescu face următoarea precizare: *„comentând harta militară rusă din cele două ediții: 1835-1853 observăm că o seamă din numele duble de sate din 1835, apar în noua ediție ca nume simple; unul din cele două, de obicei cel pus între paranteze nu mai figurează. Și inversul se petrece, dar mult mai rar: de exemplu satul Galicea cu 178 de gospodării din județul Mehedinți se transformă în ediția din 1853 în Galicea-Moară, care are acum 320 de gospodării¹⁷”,* nemenționând nimic despre greșeala cartografului.

Dacă autorii *Marelui Dicționarului Geografic* arată că spre a se deosebi de Galiciuica, sat vecin, atunci localitatea s-a numit Galicea Mare iar cartograful care a întocmit harta a scris „Galicea Moară”, înseamnă că acesta a comis o greșeală de transcriere.

Este de presupus și faptul că ar fi existat, la data întocmirii hărții, o moară însemnată pe care autorii hărții au notat-o, știut fiind că pe ei îi interesau obiectivele cu importanță economică.

În șirul localităților menționate pe harta rusă, Galicea este trecută în rândul comunelor. Deci rezultă că la acea dată, 1853, așezarea era așa de dezvoltată din punct de vedere economic încât a primit statut de comună. O altă știre despre comuna noastră o găsim la anul 1837. Din nevoia de a ști dacă proprietarii de pământ au contribuit la plata dărilor necesare întreținerii clerului, Epitropul de Râmnic cerea, în 1837, știri de la protopopii județelor acestea, răspunzând cu informațiile necesare, cu arătarea proprietarilor respectivi. Din astfel de izvoare aflăm care erau proprietarii ținutului oltean. Astfel, Galicea era așezată pe moșia coconului Iorgu Bibescu și se găsea în plasa Dumbrăvii, județul Dolj¹⁸.

În sprijinul situării comunei între localitățile dezvoltate ale județului Dolj la jumătatea secolului al XIX-lea pledează și așezarea ei prielnică, la întretăierea de drumuri cu importanță strategică, (dacă ne referim la șoseaua Craiova-Calafat pe care au trecut în 1855 armatele ruse spre Calafat) și, de asemenea, economică, ținând cont de faptul că pe

¹⁷ *Ibidem*, pag. 189

¹⁸ T. G. Bulat, *Diviziunea proprietății rurale în Oltenia la 1837*, în revista „*Arhivele Olteniei*“, anul IV, nr. 20, iulie – august 1925, pag. 305

aceiași drum se transportau cerealele la Calafat, devenind port însemnat la Dunăre, în special după tratatul din 1829 de la Adrianopol, când se produce acea spărtură în monopolul exercitat de Turcia asupra comerțului Țarilor Române. Acesta este pe scurt, drumul parcurs de așezarea noastră din Evul Mediu până la jumătatea secolului al XIX-lea, când datele referitoare la ea devin abundente.

II.3. Regimul social-agrar

a. Situația comunei înainte de reforma agrară din 1864

În perioada regulamentară, datorită tendinței boierimii de a-și extinde suprafețele cultivate și, odată cu ele, rezerva feudală în scopul măririi producției destinate pieții, se intensifică procesul de dispariție al proprietății moșnenești în favoarea celei boierești, proces al cărui efect este înmulțirea numărului clăcașilor¹⁹.

Pretutindeni în Oltenia, țăranii au suportat cu greutate și s-au împotrivit față de obligația de a lucra zilele clăcii cu vitele, după cum prevedea Regulamentul Organic.

Făcând o caracterizare o *Regulamentului organic*, N. Bălcescu a arătat că acesta este „*charta sărăciei mulțimii poporului în favoarea boierilor*“.

S-a considerat, pe bună dreptate, că îndatorirea impusă de *Regulamentul Organic* era „*foarte îngrijorătoare și supărătoare*“, încât nici un clăcaș din județul Dolj nu a vrut, în 1832, să lucreze zilele clăcii cu carul și cu boii săi²⁰.

Rezistența sătenilor a determinat și mai târziu, între 1843-1848, pe mulți proprietari să-și exploateze singuri moșiile.

Împotrivirea sătenilor de a lucra rezerva feudală și sacrificiile bănești făcute pentru a-și apăra libertatea de a munci pământul pentru ei, pe lângă îndatoririle legale de bir, nu erau însă singurul izvor de nemulțumiri. Lor li se adăugau tot felul de silnicii și abuzuri ale boierilor, arendașilor și slujbașilor din aparatul de stat, precum și din partea aleșilor comunei.

¹⁹ *Istoria României*, vol. IV, București, 1967, pag. 563

²⁰ Ileana Petrescu, *Documente privind revoluția din 1848 în Oltenia*, Editura Academiei, Craiova, 1969, pag. 6

De exemplu: în 1840, 20 septembrie, locuitorii satului Galicea Mare, județul Dolj se plâng către vorniceasa Catinca Bibeasca împotriva aleșilor satului lor și a epitropilor, ale căror jafuri și năpăstuirii nu le mai pot suferi: „*cu plecată jalbă jălbuim dumitale cinstită coconită. Pentru aleșii satului Galicea Mare și epitropii, că nu mai putem suferi la câte jăfuituri ne-au făcut anul trecut în pricina miliției, prinzând pe oamenii cei cu ficiori și pe ficiori vârstnici și nevârstnici, închizându-i în casa satului apoi i-apuca de bani de-i jefuia, de care doi din cei jefuiți sunt aici. În anul trecut, la august 15 zile viind domnul coconul Iorgu (arendașul), stăpânul nostru, și noi făcând reclamație fără grai de rele urmările lor, ne-au poruncit să ne arătăm, cu jalba, de care ne-am și arătat și dumnealui a făcut rezoluție în dosarul jalbii asupra domnului subcâr-muitorului care să vie la fața locului să cerceteze de care am datu-i și jalba și foaie de către jafuri ce ne-au făcut și cheltuieli și din ce pricină n-au venit să cercetează, nu știm. Și ei văzând că nu este nici o circetare, încă s-au mai răzvrătit. Că fiind porunca cinstită-i stăpâniri o să pună în magazia de rezervă porumbi de trei leaturi, leatul 1837, 1838 și 1839, de fieștecare locuitor câte 29 firdele mari, având patru pătule cu porumb din leatul 1834 și 1835 și 1836 ce-l avem din pogonul unde socotim că să ne scădem cu ceva și acei porumbi s-au să se împartă la lăcuitori, nici nu ne-au scăzut, nici la lăcuitori nu s-au împărțit, ci s-au dovedit prin lăcuitorii care n-au avut porumbi că le-au luat bani și s-au pierdut acele patru pătule de porumb. Încă una - nici prin mintea omului să treacă, au scos că vor să ia fete de miliție. Iar care, mergând la oamenii cei cu fete, i-au jefuit și i-au făcut de s-au depărtat fetele la alte sate vecine câte 5-6 săptămâni*”²¹.

Am dat mai multă libertate documentului să vorbească, prin mărturia sa lăsând să se înțeleagă atât fărădelegile săvârșite de către aleșii satului cât și de spiritul de revoltă ce cuprinsese masele de țărani în acel deceniu care preceda marele eveniment de la 1848.

Calea de bază folosită de proprietarii de moșii pentru a-și asigura producția agricolă de pe suprafețe cât mai întinse de pământ era însă nu aceea a îmbunătățirii tehnicii producției și a angajării de lucrători salariați, ci aceea a sporirii la maximum a exploatarea clăcașilor.

²¹ Arhivele Statului Craiova, *Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 148/1834, fila 69

Lucrurile merg până acolo încât, dacă cumva se întâmpla că proprietarul nu avea la ce muncă să pună pe unii clăcași pe moșie, aceștia trebuiau să plătească claca în bani. Dar povara țăranului față de acesta consta atât în clacă cât și în dijma pe care trebuia să o dea și anume „a zecea parte din rodul pogoanelor”, pe care trebuie să o care acolo unde cerea proprietarul²².

Exploatarea clăcașilor era și mai mult agravată prin practicarea de către boieri din ce în ce mai frecvent, a exploatării indirecte prin darea moșiei în arendă. Astfel, țăranul trebuia să sature cu munca sa atât nesațul boierului cât și lăcomia arendașului. În vederea sporirii producției agricole pentru vânzare, pe unele moșii încep să fie aplicate oarecare metode noi pentru o mai bună lucrare a pământului, pentru o mai chibzuită strângere a recoltei, încep, e drept, destul de rar, să fie folosite și unele mașini agricole (batoze).

b. Comuna în timpul revoluției burghezo-democratice de la 1848

Accentuarea crizei feudalismului adâncea tot mai mult contradicțiile dintre clasele principale din orânduirea feudală: țăranimea dependentă și stăpânii de moșii. Mișcările țăărănești dinaintea de 1848 n-au putut să sfărâme edificiul feudal. Anul 1847 a fost un an secetos. Orice calamitate aducea masele, care, în urma cruntei exploatare n-aveau nici o avere, în pragul foametei²³.

În această atmosferă s-au făcut auzite la sate vești despre evenimentele ce frământau Europa în general și România în special, în preajma frământatului an 1848 fără a cunoaște cu claritate *Proclamația de la Izlaz*, care abia peste o lună le va fi tălmăcită de comisarii de propagandă, fără să fi luat cunoștință de lucrările guvernului și să fie organizați în vederea unor juste revendicări, locuitorii de la sate își limitează acțiunile, în general, la refuzul de a presta muncă de clacă la proprietari și arendași.

În acest fel rămân nelucrate moșiile acestora. În luna iunie 1848, masa țăranimii se frământa între speranța dobândirii unui petec de pământ, a eliberării sale de îndatoririle față de proprietate și nesiguranța

²² *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, 1964, pag. 19

²³ *Ibidem*, pag. 94

obținerii drepturilor ei legitime. După ajungerea în Craiova a guvernului provizoriu format la Izlaz, cu toată opoziția lui Tell, Eliade a dat un decret pentru toată Oltenia, în care îndemna pe țărani să-și îndeplinească vechile îndatoriri față de moșieri până la noul an²⁴.

Proclamația de la Izlaz a produs un avânt revoluționar fără seamăn în rândul țăranilor, în special prin punctul 13 al acesteia. Așa se face că la 22 iulie 1848 arendașul din Galicea Mare, relatând fuga țiganilor de pe moșie în urma citirii proclamației guvernului provizoriu de către candidatul de învățător din sat cerea administrației de Dolj să ia măsuri urgente pentru aducerea lor înapoi. Iată ce ne spune documentul: „*D-lui administrator al jud. Dolj, candidatul satului Galicea Mare, în zilele acestea vine în sat cu o proclamație, a citit-o locuitorilor și țiganilor. Aceștia îndată ce auziră că s-au dezrobit, s-au risipit în toate părțile, și-au dărâmat bordeiele, și-au vândut nemestiile și... formându-și trăsuri, cu o larmă îngrozitoare, au fugit din sat, împreștiindu-se fiecare încotro a vrut. Această urmare, lasă că este cea mai necuviincioasă în vreme ce cinstitul guvern a declarat că până la noua organizare lucrurile vor rămâne tot de felul celor dintâi, dar dă și o pildă de discordie și neînțelegere al locuitorilor și a țiganilor celorlalte sate.*

*Sunteți dar plecat rugat să binevoiți a pune o stavilă acestei mișcări cu a să strânge cât mai în grabă la linia lor spre a urma datoriile lor proprietărești, căci – firește - acești țigani cu împrăștierea lor vor aduce atât mie mare pagubă asupra muncii pământului, neavând cine munci arăturile lor și ale mele, cât și la celelalte sate, pe unde vor ajunge, o să facă mari hoții, neavând ce mânca*²⁵.

Tot la Galicea Mare, în 1848, țăranii au ridicat un brâu roșu în chip de steag²⁶.

La 11 septembrie 1846, subcârmuitorul plășii Câmpului înaintează Prefecturii Dolj listă cu revoluționarii înscriși pentru a participa în gărzile lui Magheru: „*Din toți cei ce au avut dorința și s-au înscris între volintiri sau panduri din cuprinsul acestei plăși vă trimit pe cei cuprinși în alăturata listă:*

²⁴ *Ibidem*, pag. 35

²⁵ *Arhivele...*, Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 77/1846, fila 147

²⁶ I. Cremer, Mircea Ștefan, N. Andrei, S. Marin, Șt. Popescu, Victor Condurache, Stanciu Stoian, Romul Munteanu, *Învățătorii și răscoala din 1907*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1957, pag. 125

... la comuna Galicea Mare următorii:

1. Mitrică Voico
2. Stan Stan Dinuti
3. Stan Mihai Ivan
4. Firu Stan al Rizii
5. Stan Oprea
6. Nicolae Preda Jugravu

*Volintirii sunt înscriși de căpitanul Vasile Scafeș*²⁷.

După înăbușirea revoluției urmează măsurile represive asupra participanților la răzvrătiri. Astfel, *Departamentul Treburilor din Dinlăuntru* comunică cărmuirii județului Dolj hotărârea *Eforiei Școalelor* de a închide școalele de la sate, iar învățătorii să nu mai primească leafa cuvenită de la 1 aprilie 1848 pentru că au luat parte la revoluție: „Și pentru că acei învățători au luat, precum este știut, parte activă în tulburările trecute, dreptatea cere ca lefile lor să nu li se mai răspunză, ci să intre în cutiile satelor toți acei bani de la 1 aprilie anul curgător”.

Arendașii cer despăgubire pentru pierderile pricinuite de către locuitorii satelor în timpul revoluției. Lista pentru *isprășile* făcute asupra pagubelor pricinuite de către locuitorii a câteva sate din județul Dolj proprietarilor și arendașilor cu prilejul evenimentelor trecute de la 1848.

În comuna Galicea Mare face isprașa paharnicul Manolache Pîrăianu și pitarul Ștefan Gioroceanul și constată următoarele:

„- 96 plaste fân n-au voit locuitorii să suie a-l strânge și a-l grămădi, ci a rămas stricat pe câmp de ploi și de vitele lor.

- 5 șire fân de dijă nu au voit a-l aduce la vreme și a-l grămădi bine, ci aruncat în neorânduială și s-a stricat.

- 106 pogoane porumb n-au sărit sătenii a-l culege și s-au mâncat de vitele lor socotindu-se pagubă de 400 oca la fiecare pogon.

- 265 pogoane grâu s-au străgănit cu seceratul până la sfârșitul lui iulie și s-a făcut risipă a-l cincea parte din fiecare pogon, socotit pogon de 500 oca.

- 60 plaste fân de dijă idem. Folosul dijmei de la fân locuitorilor ce a rămas necosit să se chibzuiască. Acestor ispașe cercetându-se de comisia de față cu arendași și vechilii locuitorilor; am găsit de

²⁷ *Arhivele...*, dosar 77/1846, fila 147

cuviință după prețuirea ce am făcut a se despăgubi arendașul de la săteni cu lei 11.133 și 30 bani. Afară de acele 5 șire de fân negrămădit bine și 4.000 oca de porumb dijmă de la țigani și 60 plaste fân asemenea pentru care comisia nu a putut osândi pe săteni rămânând a se chibzui de înalta stăpânire ce se va găsi de cuviință²⁸.

Se constată că arendașii nu lasă nepedepsiți pe țărani și își recuperează cu forța pagubele pricinuite de revoluție.

Spiritul de revoltă ce a cuprins masele de țărani se manifestă uneori în ridicarea fățișă împotriva funcționarilor statului.

Astfel, la 29 septembrie 1848, G. Urdăreanu subcârmuitorul plășii Dumbrava relatează bătaia suferita de pitarul Dumitrache Pîrăianu, omologul său de la plasa Câmpul, din partea unui număr mare de săteni conduși de Costache Zaman:

„Cinstitei cârmuiri a județului Dolj,

În urma raportului nr. 35 prin care s-au încunoștințat împrejurările ivite la plasa Câmpului cu sărirea și prinderea domnului pitar Dumitrache Pîrăianu bătaia și altele de către Costache Zaman și locuitorii plășii pe când plecasem întâlnind pe dorobanți ce au fost cu numitul Pîrăianu, întorși înapoi care mi-a arătat că dânșii mergând până în câmpul Galiciei, s-au pomenit cotropiți de locuitorii cu puști, lănci, coasă și altele și puiind mână pe Pîrăianu l-au bătut de moarte înșepându-l cu cuțitele și alte arme și legându-l, l-au luat cu ei către Calafat.

Numărul acestor locuitori după spusa dorobanților a fost până ar la 3.000 înarmați având în capul lor pe Costache Zăman, care pe unde merg păgubesc proprietari, arendași și alți oameni făcând răutăți și strigând, a merge toți la Magheru.

Și care nu vor îi omoară cu bătaia și dă foc casei. Despre care aceste toate m-am încredințat și alte persoane nu numai dorobanții și din această pricină ne-am stânjenit a merge înainte, mai cu samă că această plasă fiind vecină cu Câmpul, frică-mi a nu se scula și din locuitorii acestei plăși.

Pentru care nu lipsesc plecat a vă face cunoscut că pe de o parte să se ia măsuri cu trimiterea a nescaiva ostași călări către această plasă, iar pe de alta sunteți cu supunere rugat de a se trimite și la cea

²⁸ Ileana Petrescu, *Documente privind revoluția de la 1848...*, pag. 225

*plasă un număr de ostași din cei veniți din armia puternicii împărății spre a putea păzi buna orânduială*²⁹.

Din conținutul documentului se observă că incidentul nu a constat numai în prinderea subprefectului. Această acțiune a fost de amploare de îndată ce la ea au participat peste 3000 de răzvrățiți și amenința și liniștea plasei vecine Dumbrava, observându-se că subprefectul respectiv cere intervenția imediată a prefecturii.

Se mai constată „*ajutorul*” ce și-l dau exploataorii împotriva țăranilor prin cerința de a-i trimite și soldați, „*veniți din armia puternicii împărății*”.

Răzvrătirea sătenilor noștri a produs mare panică la acea vreme. Cărmuitorul județului Dolj cere comandantului regimentului nr. 1 să-i trimită 40 de soldați care împreună cu dorobanții cărmuirii să-l prindă pe Costache Zăman aflat și acum - în toamna lui 1849 - în fruntea satelor revoltate.

„Domnului Comandantului regimentului nr. 1

Fiindcă un Costache Zăman, osânditul subcărmuitor la plasa Câmpului de către nelegiuitul guvern încă nu s-a îndepărtat din partea locului și pus în capul a câteva sate ține și acum revoluție, nesupunându-se la nici o poruncă de a le stăpânirii de astăzi, închizând tot într-o vreme și comunicația de la Calafat spre Craiova, precum și domnului Pitaru Dumitrache Pîrăianu osânditul de însumi subcărmuitor la plasa Câmpului l-au prins, l-au bătut și nu se știe ce l-au făcut.

*De aceea cu cinste te poftesc, domnului comandor, să binevoiești a-mi trimite un număr de 40 soldați ca împreună cu alți dorobanți ai cărmuirii, să-i trimit în partea locului spre a slobozi din mâna acelui revoltat Zăman pe Dumitrache Pârăianu, a pune mâna tot într-o vreme și pe numitul Zăman și a deschide comunicația drumului*³⁰.

De reținut este faptul că acel Costache Zăman era noul subcărmuitor al plășii Câmpul, numit în timpul guvernului provizoriu, că el își atrăsese de partea sa majoritatea țăranilor însuflețiți de programul revoluției referitor la eliberarea și împrumărirea clăcașilor.

Lupta dintre Zăman și sătenii revoltați pe de o parte și autoritățile județene în colaborare cu militari pe de altă parte constituie însăși

²⁹ *Arhivele..., Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 74/1848, fila 253*

³⁰ *Arhivele..., dosar 16/1848, partea a II-a, fila 65*

acțiunile revoluționare de la 1848 din Galicea Mare și satele din împrejurimi, întinzându-se până la Calafat - centrul administrativ al plășii Câmpului.

Și anul 1849 este plin de răzvrătiri locale în județul Dolj față de această neîntreruptă fierbere socială; comandantul trupelor rusești dă ordin să se strângă toate armele din satele Poiana, Galicea Mare și Calafat, oricăror locuitori „*continuă să fie nepotoliți*”. Se recomandă o atentă supraveghere a lor. Se cere să se cerceteze și să se descopere cine sunt acei propagatori care proorocesc întoarcerea lui Magheru și să-i trimită la Craiova.

La 22 ianuarie 1849, subcârmuitorul plășii Câmpul raportează cârmuirii județului Dolj că locuitorii satului Galicea Mare au tăiat pădurea de pe moșie, purtându-se ca pe vremea revoluției și cere să i se trimită o trupă de ostași pentru prinderea și pedepsirea instigatorilor.

Iată conținutul documentului:

„Cinstitei Cârmuirii a județului Dolj,

De mai multe ori întâmpinând subcârmuirea reclamației din partea însărcinaților cu strejuirea pădurii dupe moșia Galicea Mare, deși pe de o parte s-au trimis într-adins ispășitori pentru stricăciunea urmată, iar pe de alta s-a pus îndatorire lăcuitorilor numitului sat (fiind ei cei ce au tăiat-o și o taie fără nici o sfială) a să părăsi în viitori, dar nici într-o vreme supunere nu au dat, până când orânduții pădurari, văzând răspunderea ce-i amenință, ieri la 21 ale următoarei viind la subcârmuirea și arătând că pădurea poprită s-au prăpădit cu tăierea de locuitorii acelei moșii, îndată s-a trimis căpraru' de dorobanți, însoțit de 4 dorobanți, ca să aducă acei lăcuitori ce în ziua trecută să afla cu carele tăind lemne în pădure. Care mergând acilea ci vrând a pune mâna pe acei neînțelegători fără nădejde, s-a pomenit cu câțiva dintre dânșii sărind asupra-le cu săcurile si strigând ura. A vrut să-i primejduiască dacă căprarul cu dorobanții nu să trăgea la o parte dinaintea lor; ba încă i-au petrecut cu feluri de ocări si strigări ura, cu mai mulți dintre sătenii lor, până i-au scos afară din sat, întocmai ca în turburările trecute. Asfeli, lăcuitorii acelui sat își păstrează purtările lor și nu vor să uite acele trecute... vă rog să grăbiți cât mai curând a trimite o trupă de ostași călăreți a mă însoți în acel sat spre descoperirea acelor zurbagii și pilduirea lor, precum cinstita cârmuire va da dezlegare, căci într-alt chip

de vor rămânea nepilduiți, răul se va întinde și în celelalte sate ale plășii și atunci obșteasca liniște la care stăpânirea își are ochii ațintiți, nu va fi în pace³¹.

În continuare, la 17 februarie 1849 - raportul cinovnicului trimis cu o trupă de 50 de cazaci în plasa Câmpul asupra felului în care au fost pedepsiți locuitorii revoltați arată: „am mers în satul Galicea Mare unde și dojenirăm 8 zurbagii și nesupuși, însă pe 6 pentru îndrăzneală de tăietură de pădure, iar pă doi că au strigat „ura, să trăiască Magheru³²”.

Guvernele de după 1849 se îngrijesc să ajute pe proprietari și arendași să-și recupereze pagubele pricinuite de revoluție. Astfel, la 25 martie 1850, *Departamentul din Lăuntru* dă dezlegare cârmuirii județului Dolj în privința despăgubirii proprietarilor și arendașilor pentru pierderile ce au suferit din pricina sătenilor în timpul revoluției din 1848. Iată ce spune documentul:

*„Departamentul din Lăuntru
Cinstitei cârmuiri a județului Dolj.*

În privința despăgubirilor descoperite de comisia de cercetare... dăm cinstitei cârmuiri următoarea dezlegare:

Arendașul moșiei Galicea Mare:

1. *Se va despăgubi pentru aceea numai cățățime de fân din pretinsele de dânsul 96 plaste ce prin ispașă se dovedește mâncat de vitele sătenilor și după prețul cu care atunci s-ar fi putut vinde, iar nu și pentru cel stricat de ploi.*

2. *Se va despăgubi și pentru porumbul mâncat de vitele sătenilor din 96 pogoane câte ocă 400 de fiecare pogon după găsirea cu cale a comisiei, însă după prețul de atunci, scăzându-să sătenii cu prețul zilelor ce după dispozițiile legiurii urma să facă sătenii pentru lucrarea și strânsul acestui porumb. Iar celelalte pretenții ale acestui arendași fiind de firea acelor ce nu se încuviințează, rămân desființate³³.*

Din document se constată că arendașul aruncase în spatele țăranilor mai multe „despăgubiri” în intenția de a câștiga, știindu-se la adăpostul legilor statului. Dovadă că indicațiile primite se referă

³¹ *Arhivele..., Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 37/1849, fila 72*

³² *Ileana Petrescu, Documente privind revoluția de la 1848..., p. 237*

³³ *Arhivele..., Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 6/1850, fila 18*

numai la pagubele pricinuite direct de țărani, cele care „fiind de firea acelor ce nu să încuviințează rămân desființate“.

Este știut că toate programele revoluției românești din 1848 prevedeau desființarea servituților feudale și împrăștierea țăranilor cu pământ, egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor etc. Programul de la Izlaz, mai avansat, institua, de fapt o conducere republicană. La înlăturarea orânduirii feudale și înlocuirea ei prin orânduirea capitalistă erau interesate atât burghezia, cât și masele populare de la orașe și sate, în primul rând țăranimea. Revoluția de la 1848 a fost înfrântă din cauza nerezolvării imediate a revendicărilor sociale și naționale ale maselor orășenești și țărănești. Din cauză că revoluția a fost înfrântă, proprietatea moșierească n-a fost lichidată. Cu toate că țăranii dependenți au fost eliberați de servituțiile feudale și împrăștiți cu loturi în 1848, 1854 și în 1864, acestea au fost în majoritatea cazurilor cu totul insuficiente, ceea ce a avut ca urmare că masa țăranimii nu s-a putut elibera de sub dominația economică a moșierilor, la care s-a adăugat și exploatarea din partea marilor arendași și a chiburilor, iar dezvoltarea capitaliștilor s-a produs în mod lent³⁴.

Nu puține au fost abuzurile săvârșite de arendași și jandarmi împotriva sătenilor în toată perioada ce a urmat revoluției de la 1848, acestea accentuându-se mai cu seamă în preajma promulgării *Legii rurale* din august 1864. Astfel, constatăm că la 1 iulie 1864, locuitorii comunei Galicea Mare se plâng prefectului județului Dolj împotriva arendașului la executarea muncii datorată probității, amenințând cu spargerea satului, precum și împotriva purtării abuzive a jandarmilor aduși de acesta.

Iată conținutul reclamației:

„*Domnule Prefect*

Noi, toată obștea comunei Galicea Mare cu onoare alergăm la mila și bunătatea domniei voastre pentru că în ziua 28 iunie expirat - duminica am fost vestiți de către consiliul comunei noastre spre a ieși luni, la 29, la seceratu pogoanelor de grâu ale domnului arendași al comunii noastre, pentru care am și fost următori. Decât în acea zi de 29, luni, n-am putut ieși toți, că pe de o parte au fost sărbătoare, ziua Sfinților Apostoli: iar pă de alta au ieșit un vânt mare cât nu puteam

³⁴ *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, București, 1964, pag. 175

ieși din casă, iar marți în ziua de 30, am eșit satu tot și am încăputat 600 de pogoane, adecă câte un pogon și jumătate de familie. Și miercuri la 1 iulie ne-am pomenit cu o căprărie de jandarmi în sat sau cu domnul pomojnic al despărțirii noastre și ne-au mai dat încă câte o jumătate de pogon, de am făcut de fiecare familie câte 2 pogoane, lăsând jandarmi într-această comună de au staționat în comună. De atunci și până astăzi dîndu-ne jacma la toate, luîndu-ne miei, găini, găște, bând vin, rachiu amestecat cu zahăr de la han, după cum să prevăd dovezile chiar ale hangiului și alte cheltuieli... și mai aflându-ne în munca domnului arendași o săptămână de zile neconținut cu copii cu tot și muncile noastre stau neîncepute, scuturându-să de vânt, rămânând săraci... Și după munca ce i-am făcut pă acest an, cerându-i biletele pentru ceia ce i-am muncit și nu voiește a ni le libăra, zicând că n-are vreme când ne ducem... În continuare țărani se plâng că le rămân ogoarele nemuncite din cauza clăcii abuzive percepute de arendași. Dacă, domnu-le prefect, legile de astăzi povățuiesc ca să termenăm toată munca totdeodată a domnului arendaș și ale noastre să rămâi nelucrate la timp, de nu ne folosim cu nimic, alergăm cu respect... a face o punere la cale la dreptul ce-l vom avea,că nu mai putem suferi atâtea muncii în silnicie și fără dreptate încât ne-am speriat de spargem satu“.

Semnează

Neagoe Dudău, Ion Ion Durlanu, Firu Durlanu, Ștefan Durlanu,
Florea Mărinaș și încă 74 țărani.³⁵

Astfel de abuzuri vor continua și după reforma agrară legiferată în august 1864, ele vor ascuți la maximum contradicțiile dintre țărani pe de o parte și arendașii, sprijiniți de autoritățile satului, pe de altă parte, conflicte care vor izbucni în marea răscoală a țăranilor în 1907.

c. Înfăptuirea reformei agrare din august 1864

Relațiile feudale frânuau dezvoltarea tehnicii, formarea muncitorilor salariați, acumularea de capitaluri, dezvoltarea pieții într-un cuvânt, dezvoltarea noului mod economic de producție. Baza feudală trebuia înlăturată din agricultură, de care era afectată majoritatea populației

³⁵ Arhivele..., Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 32/1864, fila 21

țării și unde relațiile clăcășești erau dominante. Deci reforma agrară constituia o necesitate economică și era tot mai mult impusă de presiunea maselor țărănești. Condițiile fiind create acum pentru o reformă țărăneasă, se cerea claselor dominante realizarea ei, desființarea clăcii și împrumărirea. În aceste condiții, la 24 iulie 1864, Consiliul de Stat a primit sarcina de a elabora un proiect de lege rurală care, „*doborând claca și respectând stăpânirea clăcașilor pe locurile ce ei astăzi le posedă în puterea legilor în ființă, să garanteze totodată, și o despăgubire pe cât de dreaptă și sigură proprietarilor de moșii*”³⁶.

Peste 2 zile, pe 26 august, legea rurală era sancționată și promulgată. Proclamația domnească anunța țărănimea: „*clasa este desființată pentru de-a pururi și de astăzi voi sunteți proprietari liberi pe locurile supuse stăpânirii voastre*”³⁷. Legea, care urma să intre în vigoare la 23 aprilie/5 mai 1865 elibera pe țărani de sarcinile feudale și desființa monopolurile feudale înăuntrul satelor, hotărând totodată plata unei despăgubiri către proprietari. Țărani erau obligați să achite anual, timp de 15 ani, drept preț de răscumpărare a clăcii și a celorlalte sarcini feudale, între 51 de lei și 36 parale și 133 lei, în funcție de categoria în care se încadrau în regiune. Suma despăgubirii depășea cu mult prețul pământului, din acea vreme. Față de proiectul de lege rurală din martie 1864, dobânda era dublată prin legea din august 1864, menținându-se însă termenul de 15 ani pentru stingerea datoriei. Plata despăgubirii va apăsa din greu țărănimea. „Despăgubirile” pe care țărănimea română a trebuit să le plătească au fost uriașe și au avut un rol însemnat în procesul de ruinare ulterioară a populației din mediul rural. Cu toate limitele sale, reforma agrară din 1864, după cum este știut, abolind claca și împrumărind majoritatea țărănilor, a constituit un eveniment de mare importanță în procesul de făurire a României moderne. Totodată ea modifică substanțial regimul proprietății și al relațiilor agrare, a influențat dezvoltarea economică și social-politică a țării. Legea rurală, deși a fost citită și explicată global în majoritatea comunelor, nu a putut fi înțeleasă și memorată de clăcași în toate amănunțele ei. Țărani au reținut sensul principalelor articole din lege, anume că au scăpat de clacă și de celelalte obligații feudale și că în

³⁶ *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, București, 1964, pag. 378

³⁷ *Ibidem*, pag. 379

schimbul unei despăgubiri, vor fi împrăprietăriți cu pământul pe care l-au avut până atunci în folosință. Legea prevedea că persoanele care se considera neîndreptățite de modalitatea reformei agrare să facă contestații în termen de 10 zile, la comitetul permanent județean și apoi - în caz de nemulțumire - recurs, în maxim 2 luni, la Consiliul de Stat. Dacă unii țărani și-au întipărit în mintea lor procedura ce aveau de urmat pentru a intra în stăpânirea pământului acordat de lege, cei mai mulți însă, fiind analfabeți, n-au cunoscut aceste formalități și cu atât mai puțin termenele până la care puteau face contestație sau recurs. Așa se explică sumedenia de contestații respinse de Comitetele permanente sau Consiliul de Stat, cu motivarea că n-au fost făcute în termenul prescris de lege.

Merită subliniat faptul că țărani de pretutindeni s-au dovedit foarte stăruitori în revendicările lor. Ei insistau să li se dea cât mai urgent posibil pământul prevăzut de legea rurală. Fie că reușeau să redacteze contestații în forma cerută de lege, fie că întocmeau reclamații sau jalbe către autoritățile supreme, întotdeauna însă ei își cereau cu fermitate drepturile. Cu toate dificultățile întârziate, până la sfârșitul anului 1864, comisiile de plată ad-hoc și-au început lucrările, întâmpinând obstacole și fiind mereu tergiversate de cei însărcinați să le execute, lucrările de aplicare a legii rurale nu se puteau încheia pe țară la termenul stabilit inițial: 25 aprilie 1865. De aceea, M. Kogălniceanu, prevăzând întârzierea și constatând abuzuri, a luat numeroase măsuri spre a facilita și a urgenta lucrările legate de reforma agrară, pentru ca toți țărani să poată intra cât mai devreme în stăpânirea pământului acordat de lege. În afară de circularele și instrucțiunile menționate, Primul Ministru a dat dispoziție, încă din septembrie 1864 ca, acolo unde delimitarea și măsurarea pământului, din „*felurite cauze*“, ar întârzia, să li se permită clăcașilor „*a-și ara pe lângă semănăturile de toamnă, locurile ce le-au avut în stăpânire anul trecut... în întinderea hotărâtă de lege*“³⁸.

Activitatea comisiilor ad-hoc care se desfășura normal și respecta instrucțiunile guvernului se concretiza de obicei în încheierea unui proces verbal de limitare și împărțirea pământului la clăcași. Pentru a

³⁸ Nichita Adăniloiaie, Dan Berindei, *Reforma agrară din 1864*, Editura Academiei, București, 1964, pag. 249

ilustra care era situația materială a locuitorilor din comuna noastră în acel moment și totodată procedura de realizare în practică a reformei agrare redăm mai jos procesul-verbal al comisiei de împrăștiere:

„Proces-verbal

Subsemnații, membrii comisiei de constatarea clăcașilor din plasa Câmpul, districtul Dolj astăzi la 10 aprilie 1865, venind în comuna Galicea Mare și conform instrucțiunii D-lui Ministru de Interne și Finanțe nr.25021 din anul conținut, am procedat în unire atât la constatarea numărului clăcașilor după această moșie proprietatea principelui Grigorie Dimitrie Bibescu aflați în ființă la 14 august același an, conform art.25 din legea rurală cât și la osebitele lor categorii și după încredințările luate din lista și catagrafia vitelor date de autoritatea comunală și după registrul de socoteală foștilor clăcași ce au prezentat D-ul Ștefan Cetalofolu arendașul moșiei precum și din chitanțele ce au înfățișat locuitorii și din alte cercetări alegând numărul tuturor adevăraților clăcași în parte în spiritul art. 4 din menționata instrucțiune am precizat categoriile fiecăruia în deosebi conform art.5 din aceeași instrucție și au rezultat dupe cum urmează:

146 clăcași cu 4 boi și o vacă (fruntași)

187 clăcași cu 2 boi și o vacă (mijlocași)

126 clăcași cu o vacă (toporași)

88 locuitori cărora li se cuvin numai locurile pentru casă și îngrăditurile (art. 4 din lege).

5 văduvi care au copii nevârstnici și care se oferă de a plăti despăgubirea prevăzută de lege pentru pământul de cultură ce au avut toți la moartea lor.

2 locuitori care după art. 5 din lege care au dreptul de a-și conserva numai casă și grădină fără facultatea de a se strămuta pe moșiile statului.

8 spornici (însurăței)care rămân fără locuri, art.6 lit. B.

2 preoți pentru o biserică ce are această comună, cărora li se cuvine 34 pogoane după legi speciale.

După aceasta examinându-se pentru fiecare clăcași în parte despăgubirea ce proprietatea este în drept a primi după art. 22 și 23 din legiuire s-au înscris sumele convenite în coloana a VII-a tabelii a mare, prețul ce urmează a plăti fiecare socotit pe numărul

pogoanelor ce ia, afară de prețul stânjienilor cuveniți în vatra satului despre care se va vorbi mai la vale pentru aceia ce au declarat că vor plăti anual trecându-se asemenea în coloana a VI-a a tabelii a numai stânjieni ce se dau în vatra satului pentru casă și grădină spre a se ști cât pământ primesc fiecare în câmp și cât în sat conform ordinului Domnului Ministru de Interne nr. 2393 din anul curent. În urmă se forma titlu provizoriu de despăgubire care se va libera în primirea D-lui Stetie P. Theodoru, împuternicitul prin poruncă din partea casei proprietății, conform art. XII tot din aceiași instrucțiune.

Deslușindu-se tot deodată ca cât pentru ceia ce se atinge de despăgubirea datorată de săteni pentru locul de casă și grădină n-au liberat nici un titlu de despăgubire pe cât timp proprietatea are să-și primească această despăgubire de-a dreptul de la săteni iar nu de la stat, aceasta în spiritul art. 18 din instrucțiune. Iar cât pentru aceia ce în puterea art. 5 și 6 din lege nu s-au trecut nici în osebitul tablou întocmit sub litera B. Conform art. XX din instrucțiune, de timp ce numiți au declarat comisiunii că nu voiesc a se strămuta pe moșiile statului. Pentru care dar drept constatare că această operațiune s-a urmat în instrucțiunile noii legi rurale și instrucțiunilor menționate mai sus s-a încheiat acest proces verbal în număr de 3 din care un exemplar se va depune la primăria locală a acestei comune, Galicea Mare, actul se va înainta onoratei subprefecturi respective spre a-l înmâna Comisiunii ad-hoc iar cel de al treilea se va înainta Domnului Ministru de Finanțe de împreună cu tablele prin onorata prefectură a județului Doljii.

Membrii comisiei de constatare a foștilor clăcași instituită prin art.24 din legea rurală:

1. Delegatul fiscalului I Thomescu.
2. Delegatul proprietarilor V.Rudăreanu.
3. Delegatul comunei Gh. Alexandresu³⁹.

Au primit conform acestui proces-verbal de împrumutare pământ după cum urmează:

146 clăcași cu 4 boi și o vacă (numiți fruntași) câte 11 pogoane la câmp și 400 stânjieni pentru casă și grădină în schimbul sumei

³⁹ Tabele de împrumutare din condica nr. 3/1864 de la Arhivele Statului Craiova, *Fond Prefectura Dolj*.

datorată de 133 lei. Aceștia au însumat 1606 pogoane și 58400 stânjeni în schimbul sumei de 19418 lei.

187 clăcași cu 2 boi și o vacă (numiți mijlocași) - câte 7 pogoane și 19 prăjini la câmp și 400 stânjeni pentru casă și grădină în schimbul a 100 lei și 24 bani. În total au primit 1457 pogoane și prăjini 1; 74800 stânjeni, în schimbul a 18812 lei și 8 parale.

126 clăcași cu o vacă (numiți toporași) ce lucrau cu brațele câte 4 pogoane și 15 prăjini la câmp și câte 400 stânjeni pentru casă și grădină în schimbul a 71 lei și 20 de bani. Aceștia au însumat 1582 pogoane și 18 prăjini - 50400 stânjeni în schimbul a 9.009 lei.

88 locuitori primesc numai câte 400 stânjeni pentru casă și grădină în mod gratuit.

Două văduve cu copiii nevârstnici - care intră în categoria clăcași cu 2 boi și o vacă (mijlocași) cu 15 pogoane și 400 stânjeni la câmp și 800 stânjeni pentru casă și grădină în schimbul a 201 lei și 8 parale.

Trei văduve cu copiii nevârstnici - în categoria clăcași cu brațe - fără vite de muncă primesc 13 pogoane și 21 prăjini la câmp; 1200 stânjeni pentru casă și grădină în schimbul a 214 lei și 20 de bani.

88 locuitori primesc numai pentru casă și grădină 35.200 stânjeni - gratuit.

2 locuitori cu osebite învoieli primesc 800 stânjeni pentru casă și grădină - gratuit.

Totalul general rezultat în urma împrumutării:

1606 pogoane pentru clăcași fruntași la câmp.

1472 pogoane și 15 stânjeni pentru clăcași mijlocași.

596 pogoane și 15 prăjini pentru toporași.

221.600 stânjeni pentru toate categoriile necesar pentru case și grădini și s-au înregistrat sume ce se vor plăti în valoare de 47.754 lei și 36 parale.

Rezultă că țărani au primit 3674 de pogoane și 30 de prăjini pământ la câmp.⁴⁰

Vezi tabele cu împrumutării din anexele lucrării.

⁴⁰ Arhivele Statului Craiova, *Fond Prefectura Dolj*, condica de împrumutării, vol. III, 1864

d. Regimul social-agrar după reformă

Sătenii au primit cu mare bucurie apariția legii rurale, dar au protestat cu vehemență ori de câte ori aceasta nu era aplicată corect.

Protestele țăranilor erau îndreptate atât împotriva mijloacelor arbitrare folosite de moșieri și arendași cu ocazia întocmirii lucrărilor legate de reformă, cât și împotriva administrației județene care tolera asemenea abuzuri. Încălcările legii fiind numeroase, reclamațiile și petițiile țăranimii, adresate tuturor organelor în ordine ierarhică, vor fi și mai numeroase.

Iată un exemplu de protest din comuna Galicea Mare, când locuitorii se plâng că au fost înșelați la măsurători:

„Domnule prefect,

Noi, locuitorii comunei Galicea Mare, plasa Câmpul, districtul Doljju - în 1866, în urma delimitării și controlului D-lui Ilie Cioculescu, inginer al proprietății și D-ul Marin Popescu împuternicit al statului, având trebuință a ne împărți și regula toate pogoanele noastre date de legea rurală din 1864... dacă conține tot pământul ce ni se cuvine nouă după lege. Noi am tocmnit pe d-ul Nicolae Dumitru tot inginer... cu plata de la noi, care ne-a și măsurat și controlat lucrarea sus-zișilor ingineri și ne-au dovedit o lipsă din pământul nostru legiuit de 97 pogoane și 811 stânjeni pătrați. Pentru care lipsă am reclamat încă de atunci d-lui prefect la care ni s-au eliberat ordinul nr. 695 către d-ul subprefect respectiv spre a ne da lipsa de pogoane ce suferim, care lipsă d-ul inginer Nicolae Dumitru ne-au și dat-o în stăpânire, muncind-o în 1867 porumb și acum pe 1863 avem însământări de grâu și tocmai acum ne pomenirăm cu d-ul Iorgu Panait Teodoru, arendașul prisosului de pământ și cu d-ul portărel cu 20 de jandarmi și plecând d-ul arendaș cu plugurile prin grâul nostru... pentru aceasta, venim cu cel profund respect, pentru a ne face dreptate”⁴¹.

Se constată că nici după această plângere țăranii n-au fost îndreptățiți. Exemplu, la 9 mai 1868, ei se plâng din nou și trimit în judecată pe I. P. Teodoru, arendașul moșiei, pentru nedreptățile și samavolniciile sale:

⁴¹ *Arhivele...*, dosar nr.18/1968, pag. 1

„Domnule prefect de județ,

Noi, locuitorii comunei Galicea Mare, plasa Câmpul... reclamăm în judecata pe d-ul Iorgu Panait Teodoru, arendatorul prisosului de pământ al acestei proprietăți, pentru multe asupra și năpăstuii ce suferim din parte-i, după cum se prevede mai la vale din deosebitele articole:

1. În toamna anului 1864, după înființarea noilor legi rurale și după mai multe ordine ale înaltei stăpâniri ca să arăm semănături de toamnă, am și arat o sumă din noi, semănând grâul, cu obligațiuni că vom da dijma ca și anii trecuți, nefiind noului arendaș D. P. Teodoru înființat și în primăvara anului 1865, de la Sfântul Gheorghe, intrat noul arendaș; ori câte pogoane au găsit arate și semănate grâu, s-au pus cu plugurile de le-au arat fiind cu grâu până la genunche, zicându-ne că n-am avut nici un înțeles cu dumnealui. Reclamând atât dvs. cât și d-lui subprefect de Câmpul, la care ni s-au eliberat ordine către primăria noastră respectivă, da ce folos că n-am putut afla nici o îndestulare aflându-ne săraci și astăzi de acele munci.

2. Tot în primăvara anului 1865, având un plai de vie ca de 200 de pogoane, pusă de la moșii noștri, și d-lui Iorgu Panait Teodoru..., au adus străini și le-au scos cu desăvârșire, fiind cu struguri întru-însele, și sau pus cu plugurile și le-au arat. Reclamând d-voastră și după ordinele ce ni sau dat n-am putut afla nici-o îndestulare nici până astăzi⁴².

Nici de data aceasta țărani n-au primit dreptate, cum era și firesc, dreptatea a fost de partea arendașului, aceasta se vede din conținutul reclamației care arată în continuare:

„În anul 1867, dorind a ne învoi cu vitele spre pășunare pe prisosul d-lui și neputându-ne înțelege, am adus ordinele d-lui subprefect și ne-au depărtat cu totul. Unii din noi ne-au pus pe alte proprietăți străine și unii ne-am ținut de legiuitul nostru pământ. Acum vedem că au adus execuție de dorobanți, zicându-ne să-i plătim ierbărit câte 5 sfanți de vită fără să fi pășunat în prisosul d-lui”.

Constatăm că reclamațiile se țin șir deoarece în continuare țărani spuneau:

⁴² Arhivele..., dosar 35 A/1867, fila 32

„Tot în anul 1867 ori câți am avut semănături de grâu în prisosul d-lui ne-au supus prin sfortire ci execuție de dorobanți de i-am secerat de fiecare familie câte un pogon. Unii din noi neputând a-i secera, ne-au luat câte 80 oca grâu, neavând cu noi vreo învoială“. Deci, deși nu aveau învoială semnată între el și țărani, arendașul, în goana după înavuțire, executa pe țărani aducându-i în situația de a rămâne muritori de foame. Acțiunea a continuat și în anul următor de îndată ce țăraniii relatau:

„Acum, în anul 1868, în luna februarie, având toate paisele, în număr de 100 șire, pe unde am avut șările în capetele locurilor în prisosul d-lui și fără a ne face vreo invitație, am plecat din șiră în șiră și ne-au pus foc, din care cauză prăpădindu-ne ne o sumă de vite de foame.

Unii din noi am sădit vii înaintea punerilor noilor legi, acum vedem că ni le scoate din pământ, care sădiri de voi le-am avut sădite prin cele văi, unde le-am și plătit, după obiceiul ce l-am avut d-lui arendaș... În anul expirat 1867, fiind obligați învoiți cu semănăturile de grâu și ce am avut a-i transporta dijma la schelă, unde am și transportat-o dându-ni-se chitanțe de primire, tocmai acuma ne apucă iară și de dijma și unii din noi am pierdut chitanțele și ne apucă să-i aducem al doilea. Pentru toate cele subscrise este acum o săptămână de când au adus d-ul arendași pă d-ul portărel al iscadrunului de dorobanț si eu d-ul subprefect de Câmpu, însoțiți cu un număr de 20 jandarmi, stând execuție pe noi și împărțindu-i pe la gazde. Tăind găini, găște, făcând mese, cumpărându-le legumuri, dându-ne jaf, care noi ne vedem astăzi în o prăpastie foarte aspră. De aceia venim cu cel mai profund respect, d-le prefect, a ordona de a ridica execuția după noi și dacă d-ul arendași a avea vreo pretențiune față de noi, își va căuta prin judecată.

1868 mai 9.

Petiția este semnată de următorii: Matei Cojocariu, Ion Moțatu, Barbu Sîrbu - conducătorii, urmând apoi încă 105 semnături.“⁴³

Documentul citat face un adevărat rechizitoriu societății burghezo-moșierești în general și exploatarea și abuzurilor săvârșite de arendași în lumea satelor, în special. Petiționarii relatează starea de fapt a comunei noastre din acei ani imediat următorii reformei agrare. Se constată că arendașii, ajutați de jandarmi, se dedau la acte de jaf ca

⁴³ Arhivele..., Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 35 A/1867, fila 16

acelea de a scoate viile, de a ara semănăturile sătenilor, știind dinainte că rezultatul plângerilor țăranilor le va fi favorabil.

Dezvoltarea capitalismului între 1864 și 1878 a ascuțit lupta de clasă în România. Țărănimea a intensificat lupta ei contra moșierimii. Apărută încă din secolul al XVIII-lea, munca salariată în agricultură a fost extinsă mult după desființarea servitutiilor feudale, favorizată de reforma agrară din 1864. Țăranii rămași fără pământ și cei care primiseră loturi mici, au fost nevoiți să-și vândă imediat forța de muncă pentru a trăi. Cu toate că munca salariată s-a extins în agricultură, în parte datorită și utilizării mașinilor, contradicția dintre patroni și salariați n-a ajuns la proporții așa de importante ca să se facă semnalată în această epocă, fiind umbrată de contradicția dintre întreaga țărănime și moșierime, determinată de prezența rămășițelor feudale⁴⁴.

Legea pentru tocmelele de lucrări agricole, care reintroduce parțial munca silită n-a fost pusă în aplicare în 1866, când fusese votată, deoarece coaliția burghezo-moșierească se temea să mărească nemulțumirile, și așa destul de adânci, ale maselor țărănești⁴⁵. După ce regimul burghezo-moșieresc s-a consolidat, în martie 1867, legea menită să intensifice exploatarea maselor țărănești prin constrângerea extra-economică a fost pusă în aplicare. În ordinul telegrafic circular din 2/14 martie 1867, I.C. Brătianu, Ministru de Interne, cerea prefectilor să îndemne pe moșieri să facă avansuri de bani și produse pentru munci, guvernul fiind decis „a lua măsurile ca acele învoieli să fie bine executate și la timp”⁴⁶.

Ceva mai târziu, la 15/27 aprilie și 25 aprilie/7 mai 1867, același ministru trimitea prefectilor încă 2 ordine, mai categorice, ca muncitorii agricoli să lucreze cu hârnicie pentru executarea învoielilor ce au moșierii și arendașii. Întrucât ura țăranilor contra moșierilor, arendașilor și uneltelor lor se manifesta prin atacuri nocturne asupra locuințelor acestora prin dări de foc asupra averilor lor, ordinul circular din 15/27 aprilie 1867 prevedea măsuri severe de apărare a persoanei și averii exploataților țărănirii. Masele țărănești înfometate de secetă au căzut în capcana ce li se întindea și au făcut în 1867 învoieli în condiții

⁴⁴ *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, București, 1964, p. 512

⁴⁵ *Ibidem*, p. 513

⁴⁶ *Ibidem*, pag. 514

cămătărești, după urma cărora unii țărani au trebuit să muncească mulți ani pentru a-și achita îndatoririle luate atunci⁴⁷.

În anii următori, 1867 - 1868, țărani au opus o rezistență tot mai îndârjită execuțiilor silite ale învoielilor. Primarii, deși amenințați cu amendarea și destituirea, în multe cazuri nu îndrăzneau să se facă uneltele moșierilor și arendașilor de teama țăranilor care puteau să-i atace noaptea, ori să le pună foc și hambarelor. În comuna noastră s-au înregistrat dese conflicte între țărani și arendași. Acest lucru se desprinde din conținutul telegramei adresată de locuitorii comunei împotriva arendașilor moșiei la 21 aprilie 1868.

Telegramă:

„Prea înălțate Doamne,

Frații Teodoru, arendașii comunei Galicea Mare, au reclamat de la noi însemnată sumă de bani pentru care au venit ordine să ne execute la plată, ce de mai multe datorii sunt încurcătura făcută asupra ierbăritului pentru satele ce le-au pășunat pe alte moșii, cere ierbăritul pentru mai multe vite ce nu le-am avut, ne-au încărcat la plata vitelor, au călcat contractul ierbăritului, au făcut scamatorie cu condițiile în anul trecut în paguba noastră, voiește să ne despoaie. Vă rugăm popriți execuția și ordonați ancheta.

*Semnează M. Neagoe, FI. Predoaica, FI. Stanciu*⁴⁸.

Telegrama a fost adresată prefectului județului Dolj, dar abuzurile arendașilor n-au conținut de îndată ce locuitorii comunei arată că „în 1865 au muncit la câte un pogon de rapiță și nu le-au plătit nimica, pretinzând câte un galben de pogon”⁴⁹.

Apoi locuitorii au fost obligați la plata sporită față de cea achitată până la 1863 prin falsificarea măsurătorilor pământului: „D-ul arendași a făcut măsurători cu ingineru’, noi plăteam mai înainte câte un galben de pogon, iar acum ne-a sporit suma, spunându-ne că dacă nu ne convine cu măsurătoarea să facem alta cu inginer adus de noi și când ar găsi mai puțin atunci să ne căutăm despăgubirile prin canoanele judecătorești”⁵⁰.

⁴⁷ *Ibidem*, pag. 512

⁴⁸ *Arhivele...*, dosar 35/1867, fila 18

⁴⁹ *Ibidem*, fila 20

⁵⁰ *Ibidem*, fila 25

Țăranii se plâng în continuare că în locul pândarilor ce numiseră locuitorii, domnii arendași au înființat alții cu plata mai mare; pândarii locuitorilor n-au funcționat, ci numai cei tocmiți de domnul arendaș.

„Și pă câtă vreme locuitorii, nu numai că, atunci la timpul, n-au constatat prin autoritatea locală dreptul ce ar fi avut a-și fi reținut pândarii lui, și pă câtă vreme au și încheiat cu d-ul arendași socotelele acelu an, apoi acum nu ți se mai poate considera revenirea în pretenție pe calea administrativă, ci de vor să-și susțină prin cea judiciară“. Apoi petiționarii arată că „învoindu-să cu vitele pe moșie, la socoteală i-au încărcat pă unii cu vite ce au avut învoite pă altă moșie, pă alții i-a obligat a-i plăti vitele ce unele le vânduse și altele le muriseră... alții că i-au făcut transportul la Schela mai mult de 800 oca de cât erau învoiți... că i-au obligat pă cei ce era învoiți cu oile a-i da pă lângă plată și câte una litră de brânză, de i-au plătit 2 sfanți de oaie și pentru acele care nu le-au băgat în prisosul proprietății... asupra pretențiilor d-lui arendași că din datoria anului 1866 are rămășițe pe la locuitori o cifră de 30000 lei... locuitorii au propus că se văd împovărați cu socoteala tocmelii ce au avut-o și autoritatea comunală nici până acuma nu și-au îndeplinit căderea ce-i dă articolul 12 din legea tocmelilor. Prin urmare, rămâne ca Onor Prefectura să oblige pe d-ul subprefect local a-i impune d-lui primar local ca, de îndată, după lege să judece cu consilieri și să rezolve chestiunea“⁵¹.

D-ul arendaș reclamă „că în 8 aprilie 1866 au depus la casa primăriei condițiuni cu locuitorii care vor voi să-și facă munca în prisosul proprietății în cursul de 3 ani să-i dea dijma din 3 una în schelă și cei ce nu vor munci și porumb să-i dea dijmă din 3 două și să-i lucreze și câte un pogon cu plata de șase sfanți și alte obligațiuni... Însă la anul 1864 - aprilie 1 - în privința ierbăritului au depus condițiuni cu plata a 5 sfanți vita mare, un sfanț de oaie și să muncească două pogoane cu plata de câte lei 27 pogon. După care locuitorii au urmat a munci și pășunea în prisosul proprietății.

Locuitorii au propus că condițiunea ce au avut-o depusă d-ul arendaș ar fi stipulat să-i dea dijmă din 4 una, ierbărit 5 sfanți de vită mare și de oi câte un sfanț, pentru cei ce nu vor munci în moșie două pogoane, iar cei ce vor munci în moșie două pogoane să dea ierbărit 4

⁵¹ Arhivele..., dosar 35/1867, filele 25-27

sfanți de vita mare si doi lei de oi". Datele au fost extrase din raportul subprefectului Câmpul, culese cu ocazia verificării situației din comună pe mai mulți ani și înaintată spre rezolvare prefectului de Dolj.

Îngrijorați de rezistența crescândă a țăranilor, guvernul de moșieri conservatori și parlamentul - în primele luni ale anului 1872 - s-au grăbit să modifice legea de tocmeli în sensul că tocmitii care nu voiau să-și execute angajamentele puteau fi duși cu dorobanți la locul de muncă⁵².

Iată această situație ilustrată în documentele referitoare la comuna noastră:

„Domnule Subprefect

D-ul Ministru a dat ordin armatei prefecturii prin telegramă să porniți o campanie pentru a executa pe locuitorii galiceni pentru nesupunerea lor ce de atâtea ori s-a constatat de dumneavoastră și care niciodată nu le ați supus în cunoștința prefecturii spre a ști ce să urmeze. După primirea telegramei, D-ul prefect v-a cerut să raportați telegrafic câte pogoane sunt neseperate, câți locuitori sunt aprobați și dacă învoielile sunt contestate".

În continuare se arată că în comună situația se prezintă astfel:

„I) 75 pogoane datorate încă locuitorilor galiceni cu contracte și nu le-au secerat.

II) 125 oameni cari au muncit pe această moșie nu-și au secerat pogoanele nici până acum.

III) 1500 pogoane stau neseperate și necărate, afară de 25 oameni ce (au ieșit) la cărat, iar restul de 575 se opun cu mâine și cu poimâine o sa le cărăm"⁵³.

Prin măsurile luate de a-i scoate la muncă forțat cu jandarmi, într-o vreme când aparatul de stat, județean și comunal, le stătea în întregime la dispoziție, moșierii și arendașii au intensificat pe toate căile, inclusiv falsificarea învoielilor, exploatarea maselor țăărănești prin utilizarea resturilor de relații feudale. Lipsite de conducători și terorizate, primii ani ai punerii în aplicare a legii astfel modificate, masele țăărănești n-au putut să se împotrivescă decât în mod sporadic, prin petiționări, fugi și rareori prin mici răzvrătiri. De exemplu, în august 1867, arendașii frații Teodoru au reclamat următoarele:

⁵² *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, București, 1964, pag. 114

⁵³ *Arhivele...*, dosar 35/1867, fila 32

„1. Că au să primească de la locuitorii galiceni, plata ierbăritului pe 2 ani.

2. Că din prisosul proprietății li s-au luat de locuitori o cantitate de 95 pogoane peste delimitarea făcută pământului convenit lor după legea rurală.

3. Că au primit izlaz din prisos al proprietății.

4. Că din pogoanele de grâu i-au rămas nesecerate o sumă oarecare, care erau datori a le secera după învoială.

5. Că aproape două sute de pogoane de grâu secerate îi stau și astăzi necărate pe câmp.

6. Că după mai multe reclamații care au dat autorităților locale nu s-au făcut nici până acum cercetare etc.”⁵⁴.

Se observă că pe măsură ce exploatarea moșierească se intensifică, masele țărănești au început să întărească rezistența lor și, după 1875 au trecut la o adevărată ofensivă contra moșierimii, arendășirii și uneltelor lor, primarii impuși. Țăranii se opun acum învoielilor ce trebuiau executate, dar care erau falsificate de moșieri cu complicitatea primarilor așa încât prefectii nu mai au destui dorobanți la dispoziție pentru a face față cererilor moșierilor pentru investiții armate în satele unde grupuri numeroase de țărani se răscoală. Exemplu, în iulie 1875 „*țăranii din comuna Galicea Mare au respins o învoială falsă pe care moșierii voiau să le-o impună prin „execuții” cu dorobanți*”⁵⁵.

Un alt exemplu este telegrama primarului comunei Galicea Mare care raportează că locuitorii se opun a face munca arendașului după învoială. Arată că nu are nici un jandarm, fiind toți trimiși în plasă cu afaceri de serviciu și cere o căprărie pentru a executa învoielile⁵⁶.

Mișcarea țăranilor era însă cu mult mai întinsă. La 18/30 iunie 1876, „*Timpu!*”, ziar oficial al Partidului Conservator, arăta, după știrile primite din județe, că mulți arendași s-au refugiat în capitală de teama fierberii amenințătoare a țăranilor, a căror îndârjire „*îi împiedică nu numai de a mai urma contractele, dar chiar de a strânge recolta câmpului*”⁵⁷.

⁵⁴ *Ibidem*, fila 36

⁵⁵ *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, București, 1964, pag. 514

⁵⁶ *Arhivele...*, dosar 35 A/1867, fila 32

⁵⁷ *Istoria României*, pag. 515

lătă ce spun în telegrama lor frații Teodoru despre comportarea țăranilor galiceni:

„Domnule prefect, locuitorii galiceni, prin forță sădesc vii, ară porumburi, pășunează livezi, izlazuri, grâne, rapiță și samurasle... Oprindu-i îmi bătură servitorii și spărgându-le capetele, luându-și plugurile străinilor în goană și urmează arbitralicește cu toate, primarul, capul revoluțiunii, nu voiește a se învoi formulei”⁵⁸.

Se arată în continuare că în urma bătăii suferite, un servitor al arendașului, pe nume Stan Marin, a încetat din viață în casa spitalului. În perioada războiului pentru cucerirea independenței de stat a României, țăranii au contribuit cu cereale, vite și bani, îndemnați de un adânc sentiment patriotic.

Din documentele de arhivă se constată că sătenii noștri au adus o contribuție mai mare decât celelalte comune învecinate, iar numărul soldaților înrolați în armată s-a ridicat la peste 120.

Dovada că în perioada războiului de independență spiritele de revoltă nu s-au potolit este și faptul că, în iulie 1868, arendașul expediază o telegramă către prefectul de Dolj în care arată nesupunerea țăranilor la muncă, el spune printre altele: „... 800 pogoane se scutur pe moșia Galicea Mare... 400 pogoane au să secere galiceni cu contracte, în zadar petiționez ordine albe, rezultat nimic. Dacă nu veți trimite pe subprefect în fața locului să execute las 800 pogoane în răspunderea dvs. ce nu ați luat măsurile legale și deseară plec la Domnitor a-i arăta starea administrației Doljului”⁵⁹.

Rezistența pasivă este forma luptei de clasă folosită de săteni în această perioadă, care însemna o acumulare de suferințe ce vor izbucni nu după mult timp în sângerosul an 1907. Nemulțumirile generate de nedreapta împărțire a pământului și de abuzurile făcute de autorităților locale în timpul aplicării legii rurale vor dăinui până către sfârșitul secolului al XIX-lea. Exemplu, în anul 1882, locuitorii comunei Galicea Mare se plâng într-o telegramă prefectului de Dolj, astfel:

„Subsemnații, locuitori din Galicea Mare, reclamăm dumneavoastră pe d-ul primar al comunei și pe d-ul inginer Nicolae loța, căci au distribuit pământul după legea rurală în unire cu vreo 3

⁵⁸ *Arhivele...*, dosar 35 A/1867, fila 71

⁵⁹ *Arhivele...*, dosar 12/1868, fila 14

*oameni din sat și au încurcat pe oameni, luându-le chiar locurile cu producție pe ele și dându-le la alții, astfel că au lăsat mulți oameni fără muncă făcând și mare perturbațiune în sat: rugăm dară a orândui ancheta pe socoteala noastră cât de urgent să nu rămânem săraci și să nu aibă și alte consecințe grave*⁶⁰.

Sfârșitul telegramei este o amenințare la adresa ordinii publice, de care, se pare că autoritatea județeană a ținut cont, dat fiind că anunțul ulterior transmis de cel care a condus ancheta suna astfel: „*spiritele s-au potolit și lucrurile s-au împăcat*“.

Dovada că anunțul referitor la împăcarea spiritelor era fals, o fac documentele ulterioare care înregistrează noi conflicte între tirani și arendași, astfel, în anul 1880, un grup de locuitori galiceni depun o reclamație contra noului arendaș al moșiei – Amza Protopopescu. La această reclamație, prin ordinul 3373 din 22 februarie 1880, Ministrul de Interne, M. Kogălniceanu comunică: „*guvernul vrea să studieze de aproape chestiunea tocmelilor agricole pentru a vedea dacă nu este posibil a se introduce unele modificări în care să se țină seama de noua condiție a foștilor clăcași, care de la 1 aprilie 1880 devin proprietari*“⁶¹.

e. Împroprietărirea însurățeilor din 1878-1879

Legea rurală din 1864 preciza, prin art. 54 și 59, că guvernul este autorizat „a vinde locuri pe moșiile statului la însurăței, precum și la sătenii care se vor afla în cazul art. 5 și 6, până la 10 pogoane de familie. În acest sens, pe fiecare moșie a statului urma să se determine, „*cât mai curând*“, printr-un regulament de administrație, „*partea în care vor avea a se vinde locuri însurățeilor*“⁶².

Prețul unui pagon se stabilea la 5 galbeni, plata urmând a se face în decurs de 15 ani, iar cumpărătorii n-aveau dreptul să-și înstrăineze loturile timp de 30 de ani decât la alte familii de săteni. Vânzările de pământ la sătenii din categoriile menționate, conform legii, aveau să fie

⁶⁰ *Arhivele...*, dosar 102 vol. I/1882, fila 102

⁶¹ *Arhivele...*, dosar 228/1880, fila 49

⁶² Nicolae Adăniloiaie, Dan Berindei, *op.cit.*, pag. 332

dirijate și controlate de Ministerul de Finanțe, care urma să prezinte anual „puterii legiuitoare” situații exacte, inclusiv asupra sumelor încasate⁶³.

În instrucțiunile date de guvern comisiilor de plasă se sublinia că – cu ocazia constatărilor prin comune – să se întocmească și un tablou special (tabela B) cu numele locuitorilor care se încadrau în articolul 5. și 6 din legea rurală și în consecință au dreptul de a se strămuta pe moșiile statului. Lucrările comisiilor erau tergiversate. În cursul anului 1866, întorcându-se la vatră o bună parte din sătenii care fuseseră până atunci sub drapel, aceștia înaintaseră o mulțime de petiții către prefectură și minister cerând să fie împrumutate pe moșiile statului conform art. 5 și 6 din legea rurală și *Jurnalului Consiliului de Miniștrii* din 7 octombrie 1864. Unii din foștii militari arată în petițiile lor că, deși au prestat clacă pe moșie înainte de încorporare, după ce au servit 6 ani în armată, venind acasă și neprimind pământ, au ajuns muritori de foame, întrucât singura lor ocupație este agricultura⁶⁴.

Însurăteii au dus o agitație permanentă pentru a-și obține drepturile. Astfel, la 19 mai 1873, prefectul județului Dolj a trimis Ministrului de Finanțe un tablou cuprinzând 4793 de însurăteii care se încadrau în art. 5 și 6 ale legii rurale. Guvernul a respins acest tablou că n-ar „servi la adevăratul scop”, întrucât în el sunt trecuți însurăteii „*afiați astăzi în ființă*”, iar moșiile pe care ei cer pământ „*sunt în mare parte din cele ipotecate de amortizarea împrumutului domenal*”.

Arendașii moșiilor statului au căutat, ca și în 1864, să saboteze și să tergiverseze operațiile de împrumutarea a însurăteilor. Astfel, arendașii spuneau țăranilor că împrumutarea nu se va putea face fără consimțământul lor și ei nu-și vor da aprobarea decât în schimbul prestării fără plată a anumitor lucrări pe moșie din partea fiecărui sătean ce urmează a fi împrumutat. Totodată, arendașii declarau că lucrările comisiilor ad-hoc nu sunt valabile fără o expresă aprobare din partea lor.

Aceste mijloace folosite de arendași au intensificat exploatarea țăranilor, sporind ura acestora față de asupritori. Pe măsură ce administrația domenală aproba actele de împrumutarea, comisiile județene, în toamna anului 1876, au început repartizarea locurilor la

⁶³ *Ibidem*, pag. 323

⁶⁴ *Ibidem*, pag. 325

cețățeni, punându-i în posesiune în primul rând pe cei cărora nu li s-au dat pământuri în 1864. În intervalul dintre 1878 și 1881 pe întreaga țară au fost declarați împrăprietăți 46662 de cetățeni „*sub denumirea de însurăței*”, dându-li-se o suprafață de 229.063 ha. În comuna Galicea Mare, cu ocazia împrăprietării însurățeilor au primit pământ 541 de săteni⁶⁵.

Dar nici de data aceasta n-au fost împăcați toți cei îndreptățiți la pământ. Marea majoritate a oștenilor care au luptat în războiul de independență, văzându-se neîndreptățiți, au început să se agite. De altfel, în mintea oștenilor din comună, întorși de la război, se produsese o schimbare. Aceștia, înfruntând intemperiiile și gloanțele pe câmpul de luptă, deveniseră mai curajoși, mai dârzi. Ei veniseră în sat, însuflețiți de sentimentul demnității, a omului care, învingând în război, a ridicat onoarea țării. Când asupritorii voiau să-i umilească, ei se împotriveau cu mai multă hotărâre ca înainte, lucru constatat din dese intervenții ale subprefecturi plășii Câmpului sau ale prefecturii de Dolj.

După împrăprietare, arendașii forțează pe țărani să semneze noile învoiri agricole care erau înrobitoare pentru aceștia. Țăranii se opun, fapt care determina pe subprefectul plășii Câmpului să raporteze la 8 aprilie 1890 prefectului de Dolj următoarele:

*„Informat că locuitorii din comuna Galicea Mare s-ar fi revoltat în ziua de 2 aprilie... și că D-ul primar a cerut sprijinul d-lui comandant al companiei din comuna Galicea Mare spre a putea restabili ordinea... am constatat că mobilul acestei situații a fost că domnii arendași au depus la primărie o nouă învoială în condițiuni neplăcute locuitorilor, iar locuitorii s-au ridicat împotriva acelor învoiel”*⁶⁶.

f. Situația social-economică în perioada premergătoare răscoalei din 1907

Deși împărțită în miile de sate ale țării, analfabetă în proporție de 90%, dominată de misticismul propagat cu stăruință de clasele exploatatoare, înșelată de arendași și terorizată de aparatul de stat burghezo-moșieresc, țărănimea s-a împotrivit din răspuțeri, dar izolat și

⁶⁵ *Arhivele...*, dosar 13/1890, fila 32

⁶⁶ *Problema țărănească în Oltenia în sec. XIX: documente*, București, 1967, pag. 46

spontan, răpirii tuturor loturilor proprii de către moșieri cu ocazia delimitării și stoarcerii forței de muncă pe calea învoierilor, de multe ori falsificate, ura ei împotriva moșierimii care o împiedicase de a-și însuși tot pământul la care simțea că avea dreptul pentru că îl făcea să rodească, înteițită de asupririle provocate de utilizarea resturilor de relații feudale și de efectele dezvoltării capitalismului, a pregătit terenul pentru izbucnirea mării răscoale a țăranilor din 1907⁶⁷.

La toate acestea se adaugă starea sănătății locuitorilor; iată cum ilustrează documentele vremii acest aspect:

„Domnule prefect,

O boală din cele mai grave, care stinge energia, vitalitatea țăranilor noștri și populează azilele de alienați este pelagra.

În anii din urmă această boală în județul nostru a luat o întindere mare, mai ales în plășile mai sărace din cauza porumbului deteriorat și a abuzului de alcool.

Nu cred că există comună în județ în care să nu fie pelagră și teamă îmi este că în anul acesta numărul pelagroșilor va crește și mai mult din cauza că porumbul nu se va coace îndeajuns și țăranii îl vor culege încă crud.

lubirea neamului și sentimentul de demnitate umană ne obligă să luăm măsuri atât pentru prevenirea acestei răni, cât și pentru tratarea acelor atinși de pelagră. Pentru atingerea acestui îndoit scop este absolut necesar a se opri sever culegerea porumbului înainte de a ajunge la deplina maturitate care în a.c. nu va avea înainte de 20 septembrie, dacă timpul va fi cald, în caz contrar la sfârșitul lui septembrie.

Nu am aflat exact numărul pelagroșilor din cauză că autoritățile comunale nu-i declară pe toți și din cauză că cei bolnavi, numai o parte din ei recurg la ajutorul medicului, de aceea vin a vă ruga să binevoiiți a da un ordin d-lor primari ca să formeze tablouri de toți pelagroșii din comune, indicând numele, etatea, sexul și vechimea bolii și să vi le înainteze ca să pot lua măsuri pentru tratarea lor.

Îmi permit a vă comunica că și în alte dăți s-au luat măsuri ca să se oprească culesul porumbului înainte de a se fi copt deplin, cu toate acestea porumbul s-a cules în mare parte. Ar fi bine ca ordinele ce le

⁶⁷ *Istoria României*, vol. IV, Editura Academiei, București, 1964, pag. 555

*binevoii a le da în privința pelagroșilor și a culegerii porumbului să fie respectate*⁶⁸.

Iată cum descrie condițiile de hrană ale locuitorilor un alt document: „*hrana țăranilor în preajma lui 1907 era din ce în ce mai proastă. Un medic al vremii arăta că în comparație cu anul 1866 țăranimii îi revine în 1900 de 2 ori mai puțin lapte de vacă, de 4 ori lapte de capră mai puțin, cu 27% mai puțină brânză și cu 35% mai puțină carne de porc*”. Scăzuse enorm de mult și consumul anual de porumb pe cap de locuitor; de la 223 kg porumb cât era în 1876 la 146 kg în 1903, rația zilnică atingând circa 675 g pe zi. În acest fel de condiții bolile sociale erau foarte răspândite la sate în special pelagra, această boală a mizeriei care, așa cum spunea Dr. V. Babeș „*dă de gol tot egoismul stratelor superioare și exploatarea fără milă a țăranului de către moșieri și arendași*”⁶⁹.

Frământările țărănești au căpătat, mai rar, forme violente de luptă împotriva arendașilor și moșierilor, de cele mai multe ori ele reprezentând conflicte unde nu s-a ajuns la lupta deschisă.

O primă formă a rezistenței țăranilor este refuzul de a semna învoielile agricole prezentate de arendași. Iată ce raportează sub-prefectul de Câmp, la 8 aprilie 1890, prefecturii Dolj:

„Unii arendași noi din comuna Galicea Mare, în toamna expirată depunând învoielile agricole la primărie în condițiuni neplăcute locuitorilor, (aceștia) au refuzat a se învoi cu noii arendași nesemnând grâne pe Galicea, iar în martie a.c., depunând o altă învoială pentru porumb și vii, locuitorii au refuzat și acea învoială pentru aceleași motive”⁷⁰.

Mișcările și frământările țărănești de la sfârșitul secolului XIX continuă și se dezvoltă în România și în anii următori, norii grei ai suferințelor, nemulțumirii și umilințelor la care erau supuși locuitorii satelor anunțând marea izbucnire a răscoalei din 1907 care domină ca o creastă semeață, evenimentele primei decade a secolului XX. În acea perioadă și în lumea satelor oltenești au loc evenimente semnificative,

⁶⁸ *Arhivele...*, dosar 123/1900, fila 61

⁶⁹ A. Oțetea, I. Popescu – Puțuri, Eugen Stoian, *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, Editura Academiei, București, 1967, pag. 32

⁷⁰ *Arhivele...*, dosar 108/1890, fila 62

tulburări nenumărate ale căror rădăcini trebuie căutate în condițiile social-economice din România epocii respective.

Acestea au fost generate de contradicțiile existente în sistemul agrar⁷¹. Una din problemele de bază din această perioadă o constituie lupta pentru apărarea loturilor de pământ primite la împroprietărirea din 1864, fărâmițate din cauza transmiterii prin moștenire la mai mulți copii și prin cotropirea lor de către proprietari și arendași. Astfel cele mai importante documente din perioada de început de veac (XX-lea) redau creșterea în asemenea grad a nemulțumirilor, încât țărani au trecut la luarea în posesie a pământului cotropit fără a mai îndeplini formele legale.

De exemplu, la 2 mai 1902, revizorul plășii Câmpul raportează prefectului de Dolj motivele pentru care țărani din comuna Galicea Mare s-au răsculat:

„Dle prefect,

În baza unei hotărâri, rămâne definitivă intervenția între prințul Gheorghe Bibescu, proprietarul moșiei Galicea Mare și locuitorii acelei comune, în toamna anului 1901, prin tragere de linii și facere de movile, proprietarul a fost pus în posesiunea unui număr de 118 pogoane și 400 stânjeni, ce s-au constatat însușiți de locuitori din terenul proprietății. Aceste pogoane câștigate nu s-au cultivat în anul trecut, fiind lăsate izlaz. În noaptea de 20 spre 21 februarie a.c. mai mulți locuitori din această comună, neținând cont de hotărârea rămasă definitivă, au ieșit cu plugurile, sfărâmând movilele stabilite de portărei, pentru care fapt culpabilii au fost aspru judecați, iar movilele s-au restabilit. În ziua de 29 aprilie a.c., după cum arendașul M. Naiculescu a reclamat D-ului Ministru de Interne, locuitorii au ieșit iar cu plugurile, voind să are cele 116 pogoane punând porumb“⁷².

Relațiile existente și păstrate în agricultură la începutul secolului al XX-lea, nu se dezvoltaseră complet, fiind frânată de puternicele rămășițe feudale. Pe lângă această primă contradicție repartizarea vicioasă a pământului și legea de învoiri agricole, posterioară reformei din 1864, devenită instrument de constrângere pe care proprietarii și arendașii îl

⁷¹ Documente privind problema țăranilor în Oltenia în primele două decenii ale veacului al XX-lea, vol. I (1900-1910). Craiova, Editura Academiei, 1967, pag. 5

⁷² Arhivele..., dosar 14/1902, fila 117

mânuiau după bunul lor plac, au înăsprit din ce în ce mai mult condițiile de viață ale țăranilor. Un alt aspect al luptei dusă de țăranime pentru pământ îl prezintă rezistența embaticarilor față de acțiunea proprietarilor și arendașilor de a intra în posesia viilor și a pământurilor libere asupra cărora ei aveau dreptul de preemțiune.

„Domnule Prefect,

Subsemnații locuitori din comuna Galicea Mare, plasa Câmpul, cu respect venim și supunem la cunoștința dvs. următoarele: ... numai de când s-a format satul nostru Galicea Mare, părinții noștri și noi am avut locuri din moșia prințului Gheorghe Bibescu, proprietarul moșiei, locuri sădite cu vii și diferiți arbori, pentru care plăteam de fiecare pogon câte 17 lei, ... vedem domnule prefect, că acum domnul arendaș Sima Naiculescu, care a arendat moșia pe 20 de ani, voiește să ne ocupe aceste locuri și să ne scoată din posesia acestor vii, pe care au stăpânit părinții noștri și noi, căci ne cere să plătim câte 70 de pogon anual și (la cei) care nu vrem, ne ia locurile acestea, (așa) a declarat prin petiția dată primăriei comunei Galicea Mare.

... Domnule prefect, am ajuns într-o stare adevărat de plâns căci izlazul care l-am avut încă de 40 de ani, ni l-au arat, lăsând-ne cu vitele muritoare de foame. Afară de aceasta ne ia locurile de care vorbirăm mai sus și ne lasă muritori de foame, căci parte din noi nu avem nici o parte de loc. Dânsul refuză a ne da în moșie și așa că alergăm la bunătatea dvs., dle prefect rugându-vă, să binevoiți a da ordine domnului primar să ne ție în locurile noastre ce le-am avut și plătim prețurile cum le-am plătit și până astăzi, după cum le-au plătit și părinții noștri și noi până astăzi, dacă voiește să ne scoată din această posesiune a noastră de vii, unde avem plantațiuni vechi și bătrâni arbori, să recurgă pe cale judecătorească, deoarece noi suntem posesorii moșiei din moșii noștri. Cu lacrimi în ochi vă rugăm dle prefect, să ne ascultați această plângere care este foarte dreaptă. semnează 168 țăranii⁷³.

Pe lângă aceste încercări de a-i deposea de pământurile strămoșești, folosite de arendașul Sima Naiculescu, observăm că alt arendaș, Gabroveau, tot pe moșia Galiciei Mari, refuză să-i dijmuiască

⁷³ *Ibidem*, fila 263

pe săteni, pentru a-i determina să-i execute toate muncile sale. Iată ce raportează primarul comunei prefectului de Dolj:

„Dle Prefect,

La ordinul domniei voastre rezoluționar, nr. 566 pus pe reclamațiunea locuitorilor Tănăsache lord. Goanță și alții din aceeași comună, avem onoare a comunica următoarele:

În adevăr, mulți locuitori reclamânți și-au satisfăcut toate obligațiunile, din afară de parte dintre ei care mai au câteva articole mici de făcut, cum zile etc., însă d-nul arendaș Gabroveanu pe motiv că mai are încă 200-300 pogoane porumb de cules, nu voiește a-i lăsa până au le vor termina. Locuitorii reclamânți ne declară că aceste pogoane cu porumb sunt obligațiile locuitorilor Băileșteni a le culege, cu care are altă regulă și că numitul domn arendaș îi strângănește ca, pe de o parte să-și piardă porumbii din cauza că parte au plecat de pe moșie iar, pe de alta, voiește a sili să dijmuiască porumbii pe cât timp sunt la tarla. Aducând aceasta la cunoștința dvs., vă rog cu onoare să binevoiți a da ordin de urmare căci cu drept cuvânt porumbii sunt supuși tuturor intemperiilor.

*Semnează primar F. Stănescu, notar I. I. Predescu.*⁷⁴

Trebuie observat faptul că pe măsură ce se apropia anul 1907, contradicțiile se ascuțeau mereu, țăranii își dau tot mai bine seama că pe calea petiționarii nu vor obține dreptatea. Contradicțiile mereu mai ascuțite dintre proprietatea exploatatoare și țăranii exploatați i-au determinat pe aceștia din urmă să aleagă forme din ce în ce mai violente de manifestare, așa cum se observă din următoarele documente, când primarul comunei Galicea Mare comunică Prefectului de Dolj că locuitorii care au avut semănături în terenurile arendașului Sima Naiculescu și-au ridicat recolta cu forța.

„Domnule Prefect,

Pământul, pe care s-a aflat semănat grâul de către locuitori și care este actualmente în prigonire, este al prințului Gheorghe Bibescu, arendaș domnului arendaș Sima Naiculescu; pe actualul pământ au fost sădite vii de peste 100 de ani de către locuitori, pentru care plăteau arendașilor câte 20 de lei de pogon, astfel că de câțiva ani uscându-se acele vii s-au scos, și rămas loc arabil, cultivându-se și

⁷⁴ *Ibidem*, dosar 95 vol. I/1903, fila 54

plătindu-se tot în condițiile din trecut, urmând așa până în toamna anului trecut 1902, când parte din locuitori s-au obligat prin actul de învoială a plăti domnului arendaș Naiculescu câte 30 lei de pogon, În prezent s-au sculat locuitorii cei neînvoiți și au reclamat domniei voastre spre a dispoza ridicarea grâului și plăti domnului arendaș tot ca în trecut, care prin ordinul rezoluționar 3877 din 21 iulie ați ordonat să se cerceteze și comunice cum stă afacerea... În urma acestora, la 6 august curent s-a prezentat în localitate primarul comunei Galiciuica, care fiind delegat de domnul subprefect de Câmpul, respectiv a cerceta mersul prigonirii... dispozat ca locuitorii să-și ridice grâul iar domnului arendași să-i plătească cei neînvoiți tot câte 20 lei cum s-a urmat și în trecut, așa că subsemnatul (...) le-am zis să nu se ducă a ridica grâul până ce nu vor avea un ordin special în această privință sau hotărâre judecătorească însă locuitorii, pe baza aceluia proces-verbal, au rugat pe domnul arendaș a primi bani în acești termeni, dar D-sa nu a binevoit, susținând a i se plăti conform actului de învoială, adică 30 lei de pogon și văzând că nu li se primesc, au ieșit duminică 10 curent toți cu carele și au bătut doi strătnice ai domnului arendaș Sima Naiculescu ce erau de pază a nu lăsa să ia grâul, trecând înaintea și luându-și fiecare partea sa, astfel că noi în fața acestora și pre a nu lua naștere vreo răscoală am și cerut concursul secției de jandarmi Moțăței, unde prezentându-se 2 jandarmi... au supus judecății pe capi, adică cei care au luat inițiativa de a ridica forțat grâul, înaintându-se actele domnului prim procuror.

*Semnează primar P. Voiculescu — notar I. I. Predescu.*⁷⁵

Aceste acțiuni din ce în ce mai aprige au determinat pe proprietari și arendași să ceară autorităților ajutorul jandarmilor după cum am constatat din documentul citat, pentru potolirea spiritului de răzvrătire a țăranilor, iar pe Ministrul de Interne să ia măsuri drastice pentru aplicarea legii privind sporirea efectivelor jandarmeriei rurale.

Evenimentele petrecute ne conduc logic la convingerea pe de o parte că în perioada anterioară răscoalei din 1907, frământările țăranilor aveau scopuri comune, bine determinate, iar pe de altă parte că ei adoptau o atitudine activă plină de dârzenie dovada unui curaj aproape eroic într-o vreme când glasul lor nu avea voie să răzbată nicăieri, când

⁷⁵ *Ibidem*, dosar 14/1903, fila 343

la cea mai mică împotrivire pumnul și baioneta jandarmului îi reduceau la tăcere.

Același apel la organele de represiune l-au făcut și în scopul de a nu se răspândi ideile socialiste la sate, idei care - semănate pe ogorul adâncilor nemulțumiri de veacuri ale țăranilor - erau primite de cei asupriți cu mult interes, ajutându-i să devină conștienți de lupta lor și de formele pe care să le folosească.

Adâncile nemulțumiri ale țăranilor, pricinuite în special de lipsa de pământ și de sistemul învoielilor agricole pe baza cărora proprietarii și arendașii îi exploatau crunt, ca și de condițiile grele de trai arătate mai sus au aprins și în Oltenia flacăra răscoalei din 1907, una din cele mai de seamă ridicări la luptă pentru dreptate a poporului nostru. În Oltenia, răscoala a atins un punct culminant datorită agravării contradicțiilor în relațiile agrare cât și străvechilor tradiții de luptă ale acestui pământ românesc.

g. Participarea comunei la marea răscoală a țăranilor din 1907

Izbucnită în nordul Moldovei, la începutul primăverii anului 1907, marea răscoală a țăranilor s-a întins ca iuțeala focului, cuprinzând toată țara. O intensitate a avut-o pe teritoriul județului Dolj. Ceea ce în 1848 a fost încă spontan în județul Dolj și neorganizat, în 1907 se transformă într-un pârjol care cuprinde întreaga țară. Răscoala țăranilor din 1907 constituie unul din momentele principale ale luptei țăranilor împotriva proprietarilor de moșii. Apăsăți de învoirile agricole din ce în ce mai grele, supuși la nesfârșit obligațiilor față de moșierii și arendașii pe ale căror moșii trebuia să lucreze sub paza biciului logofeților, țăranii se ridică să-și facă singuri dreptate⁷⁶.

Și în comuna noastră, cauza principală a răscoalei a constituit-o nedreapta împărțire a pământului. Exemplu, în 1907, comuna avea o populație de 4575 locuitori⁷⁷. Cea mai mare parte din aceștia nu aveau pământ deloc sau aveau puțin și fărâmițat în multe parcele. Toți țăranii munceau pe moșia prințului Gheorghe Bibescu, arendată acum fraților Costică, Marin și Emil Naiculescu și arendașului Amza Căpraru. Prin

⁷⁶ *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, Editura Academiei, București, 1967, pag. 260

⁷⁷ *Arhivele ...*, dosar 94/1907, fila 2

munca lor, țărani nu reușiseră să-și întemeieze o gospodărie pe cât posibil omenească. Casele lor erau simple - sărăcicioase, construite din pământ sau din lăntuială umplută cu pământ, fiind alcătuite dintr-o cameră, iar drept acoperiș coceni, paie și stuf. Din statistica agricolă a anului 1906 privind întinderea și producția recoltelor de vară la comuna Galicea Mare, rezultă că un număr de 2 moșieri însămânțau numai cu grâu 2931 de ha, în timp ce întreaga populație a comunei de 4575 locuitori însămânțau doar 1453 ha⁷⁸. Suprafața comunei în 1900 era de 19750 pogoane, din care 17730 ha pogoane pământ arabil, 2000 pogoane izlaz, moșia se numea Galicea Mare și cuprindea din acea suprafață 16.000 pogoane, cu un venit de 500.000 lei și aparținea prințului G. V. Bibescu. Locuitorii aveau în proprietate 5750 pogoane⁷⁹.

De reținut că această suprafață ce aparținea locuitorilor a fost „obținută” prin împrumuturile din 1864, când au primit pământ 554 capi de familie și împrumutarea însurățeilor din 1879 când au primit pământ 551 însurăței.

Cu toate aceste împrumuturi, țărani stăpâneau numai 10 - 8 % din întreaga suprafață a moșiei comunei. În medie, moșierul avea de circa 3000 de ori mai mult pământ decât un țăran, iar veniturile țăranilor erau de mii de ori mai mici decât ale acestora. Arendașii sus amintiți munceau moșia cu ajutorul țăranilor în dijmă după învoială. Până la 1900 au practicat „învoiala mică”, adică pentru 4 pogoane luate în gospodăria sa țăranul era obligat să lucreze 5 pogoane boierului, să transporte 100 banițe cereale la Calafat sau Cetate pe distanța de aproximativ 38 km, să dea 4 pui de găină etc. Recolta moșierului se vindea direct de pe arie cu 4- lei banița în străinătate, iar țăranul nu putea vinde cerealele decât boierului la prețul de 0,80-0,9 lei banița⁸⁰.

După 1900, când moșia a fost arendată de noii ciocoi, condițiile de muncă s-au înrăutățit; s-a schimbat „învoiala mică” în „învoiala mare”, unde pentru 8 pogoane primite, țăranul era obligat să lucreze boierului 2 pogoane „cu desăvârșire”, adică să execute toate lucrările de arătură, însămânțare, întreținerea culturilor, treierat, recoltat și altele.

⁷⁸ Colecția ziarului „Înainte”, 3 martie 1957

⁷⁹ George Lahovari, *Marele dicționar...*, pag. 468

⁸⁰ *Arhivele ...*, dosar 14/1907, fila 32

Pe lângă acestea, mai era obligat să transporte 200 banițe cereale la Calafat, să lucreze 4 zile cu mâinile diferite munci în folosul boierului⁸¹.

Mai mult chiar, în preajma anului 1907, frații Naiculescu - noii arendași ai moșiei - au înrăutățit și mai mult condițiile de muncă ale țăranilor, schimbând complet învoirile de până atunci, obligând pe țăran să lucreze pentru un pogon ce-i revenea lui alte 2 pogoane moșierului, ceea ce însemna că țăranul pentru a lua recolta după 5 pogoane, care să-i asigure nivelul de existență minim, trebuia să-i lucreze arendașului 10 pogoane din primăvară până-n toamnă, adică să fie angajat la moșier un an întreg, exceptând plocoanele, corvezile, care rămâneau aceleași după vechile obiceiuri. Aceste noi obligațiuni au nemulțumit pe țărani într-o măsură așa de mare, încât aceștia au refuzat să mai muncească moșia boierului, obligându-l ca în viitor să revină la învoiala din trecut. Așa se prezenta situația în mod special în comuna Galicea Mare care, pe fundalul general al României aceluși timp, a dus la izbucnirea marii răscoale care avea să intre în istoria României ca cea mai mare ridicare la luptă a țăranimii pentru dreptate socială din toate timpurile.

Prin toate mijloacele încercau exploataorii să îmbâcsească conștiința oamenilor pentru a-i menține sub jugul exploatării. Într-un abecedar tipărit în anul 1900, am întâlnit o poezie în care moșierii și arendașii îi povățuiau pe țărani să nu gândească la ziua de mâine în felul următor:

*„Vezi, omule, și învăță cum neomul zburător
Nici seamănă, nici ară, nici seceră vreodată
La vreme împarte o hrană îmbelșugată
Cu darnica sa mână, înaltul creator
Ce va să fie mâine, nu te îngrijii a ști.“*

Așa ar fi vrut moșierii să fie mereu rânduiala lumii; țăranii să nu întrebe „ce va fi mâine“ ci să stea cu grumazul în jug, să stea cu spinarea îndoită sub biciul arendașesc, să stea cu căciula în mână în fața proprietarului de pământ.

Numai că „providența“ nu i-a înțeles și „cei ce nu trebuiau să întrebe ce va fi mâine“ s-au ridicat împotriva-le.

⁸¹ *Ibidem*, fila 33

Răscoala a cuprins, în prima jumătate a lunii martie 1907 tot județul Dolj. Iată ce scria ziarul *Universul*, la 16 martie 1907: „*vor fi fost în Moldova excесе mari, vor fi fost în Teleorman și Vlașca, dar ca în județul nostru Dolj nu cred, căci la noi răscoalele nu sunt semnalate în puncte sau direcții, ci în toate direcțiile deodată*“.

În sprijinul acestor considerații generale, deosebit de interesante sunt datele statistice consemnate în mai multe documente oficiale.

Conform acestor date, numai în județul Dolj, din 184 localități a fost răscoală în 94, aceasta desfășurându-se cu maximă intensitate doar în câteva zile, îndeosebi 12, 13 și 14 martie 1907⁸².

Formele de luptă, întâlnite și în alte județe ale țării cum au fost: atacarea primăriilor și distrugerea registrelor cu învoiele agricole, atacarea conacelor însoțită de uciderea moșierilor și arendașilor, atacarea chiar și a forțelor armate reprimatoare, ruperea firelor telefonice, rezistența îndelungată etc., au avut o extindere, frecvență și intensitate cu mult mai mari în județul nostru. Lupta țărănimii doljene a îmbrăcat, în multitudinea formelor folosite, manifestări de o violență rar întâlnită, care au depășit în multe cazuri limitele întâlnite în împrejurări asemănătoare⁸³.

Numărul mare de morți din rândul moșierilor și arendașilor (acesta s-a ridicat la cifra 8 în județul Dolj⁸⁴), rezistența îndelungată în unele cazuri – la Galicea Mare – de un eroism rar întâlnit, ca și ura cu care erau atacate și distruse conacele și acareturile moșierilor, simbol al exploatarii lor de veacuri, sunt elemente specifice care își găsesc, fără îndoială, explicația în accentuarea contradicțiilor dintre marea proprietate și țărănime, ca și inexistența unor puternice tradiții de luptă, în multe din localitățile rurale. În desfășurarea răscoalei în județul Dolj se desprind patru centre mari: primul se situează în partea de sud - est cu focarele principale în comunele Calicea Mare, Băilești și Plenita⁸⁵. Semnalul marilor răscoale din jud. Dolj și în același timp din întreaga Oltenie l-au dat țărani din comuna Galicea Mare: „*Flacăra s-a aprins*

⁸² *Ibidem*, fila 36

⁸³ *Marea răscoală ...*, pag. 262

⁸⁴ *Ibidem*, pag. 263

⁸⁵ *Ibidem*, pag. 268

*mai întâi acolo unde în timpul revoluției de la 1848, țărani au ridicat un brâu roșu în chip de steag*⁸⁶.

Răscoala a izbucnit în comuna Galicea Mare în noaptea de 9 spre 10 martie 1907, capii răscoalei au fost țărani: Tudor Catană, Ion I. Riza, Florea Iordache Zamfir, Sandu Catană, Tudor Iordache, Ion Ciuciulin, Marin Niculița, Stancu Ilie Cioacă și alții douăzeci - treizeci de țărani. Parte din aceștia, împreună cu mulți rezerviști au fost chemați în zilele de 8 și 9 martie la cercul de recrutare din Calafat pentru revizuire.

Întorcându-se acasă cu trenul, în gara Băilești, acești țărani au aflat - prin intermediul șefului de gară, care le-a citit un ziar - despre evenimentele din Moldova. În încheiere acesta le-a spus: „*În Moldova țărani s-au răscolat și au scăpat de boieri, voi ce mai așteptați, ori vă place cu ei? Cu acest îndemn, suprapus peste ura de moarte la adresa boierilor, țărani s-au înapoiat în comună, hotărâți să înceapă răscoala*”⁸⁷.

Încă de pe drum ei și-au făcut planul cum să acționeze. Fiecare dintre ei trebuia să-și anunțe vecinii și prietenii să se înarmeze cu topoare și furci, iar la semnalul dat să înceapă lupta. În aceeași zi, spune țăranul Stancu Coadă, lucru confirmat și de țărani: Gonțescu Petre, Ștefănescu Victor, Marin I. Durlanu, a trecut prin comună un cetățean cu o căruță cu doi cai și striga: „*icre negre*”. Când s-au apropiat 25-30 de țărani au constatat că nu avea decât circa 400 grame icre negre întinse pe o hârtie. „*Negustorul*” aruncându-și privirea împrejur a spus țăranilor: „*în Moldova s-a făcut mare revoltă, ridicați-vă și voi*”. Bătrânul Marin I. Jugravu, în vârstă de peste 90 de ani, relatează că în ajun - în ziua de 9 martie seara - țărani au stat de vorbă în grupuri mari pe ulițele satului, punând la cale modalitatea spargerii conacului boieresc.

Semnalul de începere a răscoalei s-a dat prin tragerea clopotului de la biserică de către țăranul Filip Ion Ștefan, lucru confirmat de bătrânii satului participanți la răscoală cum sunt: Ștefănescu Victor și Marin I. Durlanu. La semnalul dat de clopot, grupuri de țărani înarmați cu topoare și furci s-au îndreptat spre locul din centrul satului unde era

⁸⁶ *Învățătorii și răscoala din 1907*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1958, pag. 83

⁸⁷ Mărturiile țăranilor participanți la răscoală

conacul arendașului Constantin Naiculescu (actualul internat al liceului). Această mare acțiune a avut loc în seara zilei de 9 martie pe la orele 21 când peste 400 de răsculați, în mare parte mascați la față, după ce au rupt firele telefonice, au distrus împrejmuirea conacului, au pătruns în curte atacând și incendiind casa, cancelaria, o magazie cu grâu, un pătul cu porumb și alte obiecte⁸⁸.

Acest lucru se desprinde din conținutul telegramei expediate cu specificația „urgentă” domnului prefect al județului Dolj: „... astăzi noapte pe la orele 10 și 1/2, mare parte din locuitorii acestei comune au năvălit în curtea domnului arendaș Naiculescu distrugând parte din tarabă, au pătruns înăuntru devastând casa, cancelaria, punându-le foc cum și la o magazie cu grâu, un pătul cu porumb și alte obiecte, asemenea și prăvălia comersantului străin Nicolache Beniamin, furându-i totul. Comuna e în pericol din cauza focului care este în flăcări. Rog dispuneți în consecință, până în prezent nu cunosc detalii.

Semnează primarul comunei Galicea Mare, Florea A. Jugravu.”⁸⁹

După ce au forțat ușile conacului, răsculații au vrut să omoare pe arendașii moșiei Naiculescu. Aceștia n-au putut fi găsiți deoarece se ascuseseră în casa logofătului Florea Copăcel, căruia i-au dat 1000 lei, pentru a-i scoate din comună. Acesta i-a ascuns într-o căruță cu fân și în timpul nopții i-a transportat la Calafat. Țăranii, văzând că le-au scăpat ascunșii, s-au îndreptat spre pătulele și magaziiile moșiei, unele așezate în centrul comunei (în jurul conacului), altele la marginea de răsărit, altele la marginea de apus a comunei, cărora le-au dat foc. Treisprezece focuri, ca treisprezece torțe vestind împrejurimilor județului că, la Galicea Mare, a început răscoala, au ars câteva zile în șir.

Acum țăranii înfometăți; bărbați și femei, tineri și bătrâni, s-au îndreptat spre magazii și pătule pentru a-și lua cerealele pe care, cu sudoarea frunții lor le-au adunat acolo. Revendicările răsculaților se rezumau la izgonirea boierilor și la ușurarea învoielilor.

Omoruri ale exploatatorilor nu s-au produs, deoarece vizații fugiseră într-ascuns. N-am putut identifica dacă au existat contracte între țăranii răsculați și muncitori, deși este de presupus că „negustorul de icre negre”, să fi fost muncitor. Despre identitatea acestuia, bătrânii satului

⁸⁸ *Arhivele ...*, dosar 14 vol. A/1907, fila 23

⁸⁹ *Ibidem*, inventar 18/1907, fila 22

nu știu nimic. În următoarele 3 zile, țăranii s-au îndreptat spre satul Nădejdea, dând și acolo foc hambarelor cu cereale. Prin aceasta, răsculații au contribuit la lărgirea ariei răscoalei din comună, în dorința de a distruge din temelii boierimea din comună și împrejurimi.

În privința tacticii de luptă a răsculaților, de la început se constată preferința de a se masca și de a declanșa răscoala în timpul nopții, și, lucru deosebit de important pentru a preîntâmpina luarea de măsuri urgente de reprimare, ruperea firelor telefonice.

Țăranii răsculați au intuit bine posibilitățile mari de informare date organelor centrale prin intermediul telefoanelor.

Astfel, telegrama Ministrului de Interne G. Cantacuzino, din 23 martie 1907, suna astfel:

„Către prefectii de județe,

Conform intervenției Ministerului de război, rog dați ordine urgente ca în starea actuală, toate oficiile telegrafice și telefon din județe să fie puse la dispoziția autorităților militare pentru trimiterea ordinelor, atât în timpul zilei cât și al nopții”⁹⁰.

Izbucnirea răscoalei din Galicea Mare a produs o mare panică atât în rândurile moșierilor cât și ale autorităților. Astfel, primarul comunei ca și șeful gării din Băilești, speriați de cele întâmplate, anunțau telegrafic prefectul de județ de izbucnirea răscoalei din Galicea Mare. Iată conținutul telegramei expediate de șeful gării Băilești:

„Astă noapte locuitorii din comuna Galicea Mare, agitându-se au devastat prin incendiu conacul moșiei și alte instalațiuni ale arendașului Naiculescu, asemenea prăvălia unui străin grec. În localitate se simte puțină agitație”⁹¹.

Răsculații nu s-au limitat însă numai la atât. În 4 zile au incendiat 9 pătule cu porumb, 3 magazii cu grâu și un conac al proprietarului, după cum anunță protoiereul C. Săndulescu care face o vizită în comună în timpul răscoalei⁹².

Concomitent, acțiunile răsculaților s-au extins și la alte categorii de exploataatori. În două rânduri (9 și 13 martie 1907), răsculații au devastat prăvăliile a doi negustori străini din localitate.

⁹⁰ *Arhivele ...*, dosar 14 vol. A/1907, fila 22

⁹¹ *Ibidem*, dosar 18/1907, fila 26

⁹² *Ibidem*, dosar 14 vol. A/1907, fila 324

Pentru a înăbuși răscoala au fost trimise trupe. Sosită cu cea mai mare rapiditate după izbucnirea răscoalei, armata a poposit a doua zi în comună, îndreptându-se spre alte focare de răscoală, care se declanșaseră între timp. Plecarea armatei a fost determinată și de aparentă liniște a locuitorilor; aceasta a fost însă doar o manevră a răsculaților, întâlnită de altfel și în alte localități. În desfășurarea răscoalei din Galicea Mare se pot stabili doua etape, ultima fiind, de fapt, o nouă ridicare a țăranilor galiceni, la 11 martie 1907, după plecarea trupelor din localitate. În seara aceleiași zile, 11 martie, răscoala a reizbucnit. Țăranii au dat semnalul prin tragerea clopotelor și s-au adunat cu toții, au dat foc și devastat încă două magazii cu grâu și opt șire cu porumb, ale acelorași arendași Sima Naiculescu, aflate la conacele ce le aveau în afară satului⁹³.

Timp de 4 zile, flăcările au prefăcut în scrum ceea ce arendașul adunase din munca istovitoare a sătenilor. Atacul asupra hambarelor și conacelor, actul incendierii lor avea o adâncă semnificație. Răsculații transformă în ruine și cenușă tot ceea ce aparținea exploatatorilor - clădit și înmagazinat din truda și suferința lor, pentru a șterge, măcar în acest fel, orice urmă a exploatării⁹⁴.

Tactica de luptă a răsculaților din Galicea Mare este cu atât mai semnificativă cu cât asemenea procedee nu mai fuseseră folosite până atunci în diferite răscoale. Ulterior, această manevră tactică a țăranilor răsculați e mai des folosită, întâlnindu-se în acțiunile întreprinse și în alte părți ale Olteniei.⁹⁵

Referindu-se la procedeele de luptă folosite de țăranii galiceni, corespondentul ziarului „Universul”, relatează câteva zile mai târziu: „*Țăranii întrebuințează un plan diabolic în mișcările lor. La sosirea în comună a procurorului, se strâng cu toții în fața reprezentantului public și a armatei și făcând pe pașnicii și umiliții, reușesc prin orice mijloc să facă autoritatea să plece de acolo în alte comune, dar de îndată ce trupele au plecat, încep focurile și devastările*”⁹⁶.

⁹³ *Ibidem*, fila 135

⁹⁴ *Ibidem*

⁹⁵ *Marea răscoala din 1907*, pag. 83

⁹⁶ Ziarul „Universul”, 18 martie 1907

Dându-și seama de influența preoților și a învățătorilor în viața satelor, autoritățile se gândesc să-i folosească pe aceștia, intelectuali ai satelor, pentru liniștirea spiritelor. În acest scop, prefectul jud. Dolj, trimite la 16 martie o chemare către preoții, învățătorii și primarii din toate comunele și satele Doljului în care, între altele, se arată:

„1) Pentru a scăpa țara de primejdia cea mai mare ce o amenință... sunteți rugați a întrebuița toate mijloacele morale pentru potolirea satelor răsculate și liniștirea celor nerăsculate.

Pentru acest scop veți proceda astfel:... de 4 ori în 4 zile pe săptămână, la ora 10 fix a.m. fiind în față la biserica satului - ori de ar fi, ori de n-ar fi țărani răsculați -, preotul satului îmbrăcat în toate vesmintele preoțești, învățătorul cu elevii, primarul cu consilierii, se va începe a suna clopotul neîntrerupt... și se vor face rugăciuni. După terminarea rugăciunii, preotul, învățătorul sau primarul, sau numai unul dintre-înșii vor ține poporul adunat o cuvântare în spiritul învățăturilor creștine și a manifestelor date de guvern, că spre a-și câștiga drepturile trebuie mai întâi pace⁹⁷.

Zadarnică încercare de a potoli setea de pământ și ura neîmpăcată a țăranilor împotriva asupritorilor. Din lanțul robiei, țăranii și-au făurit spade și, în fața urii dezlănțuite ca un potop, a celor asupriți, nici o putere nu le va putea rezista.

h. Înăbușirea răscoalei

Inducerea în eroare a armatei sosite la 11 martie 1907 și noua ridicare a țăranilor din Galicea Mare, după plecarea trupei, au fost considerate drept circumstanțe agravante de către autoritățile militare, care au trecut la reprimarea violentă a mișcării, recurgând chiar la bombardarea satului.

Astfel, într-un raport al prefectului către miniștrii de interne și de război, se relatează: *„În comuna Galicea Mare, sosind armata la orele 9 dimineața — 16 martie 1907, artileria a tras câteva obuze asupra satului, iar batalionul 5 Vânători intrând în comună, au luat cu asalt casele apărute de răsculați, și au prins pe toți capii care se*

⁹⁷ *Arhivele...*, fila 112

*găseau în sat. În timpul luptei au fost un mort și 10 răniți dintre răzvrățitori. Armata a avut un ofițer și 5 soldați ușor răniți*⁹⁸.

Din documente, se constată că răsculații au opus o rezistență dărză armatei, aceasta fiind nevoită să ocupe satul prin asaltarea casă cu casă, după o bombardare prelungită ca în caz de război. Superioritatea forței de represiune, chiar folosirea tunurilor, n-au înfrânt spiritul de rezistență al țăranilor. Împotrivirea activă, confirmată de rănirea ofițerilor și a soldaților conferă acestui episod o trăsătură de eroism și de curaj. Pe plan central armata era tentată să fraternizeze cu răsculații. Într-un manifest tipărit de „*România Muncitoare*”, rezerviștii erau îndemnați astfel: „*Arătați pretutindeni pe dușmanul adevărat și dacă va fi nevoie și dacă va fi cu putință, dați-vă de partea răsculaților contra acestui dușman. Niciodată gloanțele voastre în piepturile țăranilor asupriți, trageți în vânt*”.

Cuprins de spaimă, guvernul liberal de sub conducerea lui Mitiță Sturdza, adresa în timpul răscoalei țărănești o proclamație către țărani, promițând „marea cu sarea”. În proclamație se spunea - negru pe alb - că se va da pământ⁹⁹ țăranilor, că moșierii vor fi obligați prin lege să facă învoielii agricole ușoare cu țăranii și ca guvernator va veni și cu alte binefaceri pentru norod. Toate acestea, după cum vom observa mai departe, au fost simple promisiuni. Cu tot apelul făcut de către armată, am constatat că lupta țăranilor din Galicea Mare a fost înăbușită în sânge. Împotriva răsculaților a fost trimisă armata. Căpeteniile răsculaților și-au găsit un tragic sfârșit. Iată cum au procedat ofițerii pentru a depista pe capii de răscoală, după mărturiile unui grup de participanți la răscoală: Petre Gonțescu, Marin I. Durlanu, Firu I. Tudor, Tudor Ștefan, Victor Ștefănescu, Florea Marin Duriță, Arampie Beleuzu, Marin M. Jugravu și alții.

Circulau zvonuri prin sat că armata a plecat spre satele răzvrătite cu puști și tunuri și că vor fi împușcați toți care au luat parte la răscoală, că satul va fi distrus de proiectilele tunurilor, focurile vor arde casele țăranilor așa cum au ars magaziiile boierilor. Nu a trecut mult timp și uniforma militară însoțită de arme, baionete și tunuri a sosit în Galicea Mare. O companie de vânători însoțită de artilerie, s-

⁹⁸ *Ibidem*, fila 121

⁹⁹ *Marea răscoală din 1907*, pag. 98

a instalat pe vârful „Smărdăscetiului“ și au început bombardarea satului. S-au tras câteva obuze asupra satului, apoi patrulele de soldați au pătruns în comună, forțând populația să evacueze satul, să plece către Cioroiul Nou, pentru că satul va fi bătut cu artilerie și ras de pe suprafața pământului. Speriați de această proastă știre și de prezența soldaților, o parte din țărani au început evacuarea satului. Ajunși la marginea de răsărit a satului, aceștia au fost opriți, bătuți, închiși într-o grădină cu gard de sârmă la marginea satului, lăsând liberi copiii și femeile. Cei reținuți au fost interogați de comandantul militar cu scopul de a identifica capii răscoalei. Țăranii au fost așezați pe un singur rând și sub amenințarea armelor au fost întrebați despre capii răscoalei.

Țăranul Mitrică Șt. Stănică a fost bătut zdravăn și forțat astfel să vorbească. El a numit 60 de persoane care au luat parte la răscoală. Toți cei numiți au fost trimiși la Băilești și, în urma bătăii, aceștia au numit care sunt capii răscoalei. Au fost reținuți 13 capi, dintre care au fost împușcați apoi 5.

Iată ce scria ziarul „Înainte“ din 3 martie 1957, referitor la reprimarea răscoalei: *„Și în comuna Galicea Mare, reprimarea împotriva țăranilor răsculați a fost deosebit de sângeroasă. Capii răscoalei au fost uciși fără milă. Pe Tudor Catană, unul dintre cei mai neînfricați conducători ai răscoalei din această comună, l-au împușcat chiar în curtea casei sale la 16 martie 1907, orele 15 (act de moarte nr. 39/1907, pe care este scris „împușcat, fiind cap de răscoală“), după ce a fost forțat să dea foc casei și întregii averi. Alți capi ai răscoalei, în număr de patru, ca: Ion I. Riza de 37 de ani, Florea Zamfir de 30 de ani, Stancu Cioacă de 37 de ani, Radu Ciuciulin de 23 de ani, au fost executați la marginea satului, în ziua de 19 martie, orele 10 seara. Pe actele lor de moarte stă scris: „Împușcat ca rebel la 1907“, fiind capi de răscoală“.*

În primăvara anului 1957, gospodarii comunei, au înălțat, pentru cinstirea memoriei celor căzuți, un monument pe a cărui placă¹⁰⁰ comemorativă stă scris:

¹⁰⁰ Fotografie realizată în aprilie 2016 (Arhiva C.J.C.P.C.T. Dolj)

**„ÎN AMINTIREA ȚĂRANILOR DIN GALICEA MARE, ÎMPUȘCAȚI DE
GUVERNUL BURGHEZO-MOȘIERESC PENTRU LUPTA PE CARE
AU DUS-O ÎN TIMPUL RĂSCOALEI DIN 1907.**

TUDOR CATANĂ

FLOREA ZAMFIR

ION RIZA

STANCU CIOACĂ

RADU CIUCIULIN

**GLORIE ȚĂRANILOR CĂZUȚI ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA JUGULUI
MOȘIERESC, PENTRU PĂMÂNT ȘI LIBERTATE.“**

i. Situația social-economică după răscoala din 1907

În primele două decenii ale secolului XX-lea, natura relațiilor agrare în România este determinată de structura proprietății asupra mijloacelor de producție și mai ales de faptul că majoritatea suprafețelor cultivabile de pământ erau deținute pe bază de monopol de clasa moșierilor.

De altfel problema agrară a dominat în această perioadă viața politică și social-economică a României, devenind cu timpul arena pe care s-au ciocnit într-un fel sau altul, interesele și pozițiile claselor și păturilor sociale, precum și ale partidelor și curentelor politice.

Lumea satelor, chiar și după sângerosul 1907, a continuat să se agite, caracterizându-se prin permanente frământări, numeroase conflicte și ridicări locale ale țăranimii.

Înăbușită în sânge, marea răscoală a țăranilor din 1907 a dezvăluit întregii lumi adevărul asupra situației economice și sociale din satele României, și a impus rezolvarea în etapa următoare a problemei țărănești, determinând clasele dominante și întreaga orânduire, care a primit prin răscoală o lovitură puternică, să-și modifice politica economică față de truditorii ogoarelor, bineînțeles în limitele posibile regimului burghezo-moșieresc. Guvernul liberal, venit la putere în timpul răscoalei, s-a văzut obligat să elaboreze o serie de legi aspre, care erau de fapt rodul unui acord între diferite funcțiuni ale claselor dominante.

Prima lege votată, aceea a învoielilor agricole din decembrie 1907, aducea importante înlesniri prin desființarea muncii la tarla și a rușfeturilor.

Legea stabilea că moșierii puteau da țăranilor pământ în arendă numai în bani sau în dijmă de-a valma, interzicând formal dijma la tarla și rușfeturile. În afară de acestea, pentru a se înlătura intermediarii, legea interzicea țăranilor să ia în arendă o suprafață de peste 20 ha; totodată ea instituia prețuri regionale, maxime pentru arendă, dijmă și taxă de pășune, datorate de țăranii învoiți moșierilor și prețuri minime pentru lucrătorii agricoli sau țăranii învoiți să lucreze moșiile cu inventarul lor în schimbul unei plăți în bani. Dijma la tarla a fost de cele mai multe ori înlocuită printr-o formă echivalentă a sistemului muncii în dijmă, prin arendă în bani transformată în muncă.

Astfel articolul 3 al legii stabilea că: „*este oprită învoiala cu munca la tarla, adică obligațiunea țăranului de a cultiva, pentru o anumită întindere de pământ în folosul proprietarului sau arendașului*”.

Dar același articol preciza în continuare că plata prin munci a banilor datorăți, pentru arendarea de pământuri nu se poate face

decât în baza unui contract deosebit, cum se prevede la articolul 1 liniat C. 4¹⁰¹.

Cu alte cuvinte însuși textul legii permitea de fapt înlocuirea dijmei la tarla prin arenda în bani transformată în muncă.

Rapoartele inspectorilor agricoli arătau că prin metoda contractelor duble, moșierii și arendașii impuneau țăranilor arenda în muncă; se încheia un prim contract prin care țăranii se învoiau cu proprietarii să ia pământ cu arendă în bani și, în același timp, se încheia un al doilea contract în care țăranii se angajau să presteze moșierului sau arendașului munci pentru o sumă echivalentă cu arenda pe care se obliga să o plătească în bani. Alteori, moșierii și arendașii refuzau să încheie învoieli verbale, astfel că, dijma la tarla se practica pe față. Astfel de cazuri se întâlneau (cu precădere) în comuna Galicea Mare, județul Dolj în schimbul a 6 pogoane - arendaș Gabroveanu obliga pe țăran să-i facă toată munca la două pogoane de porumb¹⁰².

În ceea ce privește arendările în dijmă de-a valma, acestea se practicau mai ales în porumb. Spiritul de revoltă al țăranilor nu încetase după înăbușirea răscoalei.

Astfel până la 7 aprilie 1908 când administratorul moșiei Galicea Mare merge pe moșii împreună cu „*Goarzii Cîmpeni pentru a lua vitele locuitorilor la gloabă... au alergat din sat peste 50 oamenii cu furcii de fier, cuțite, revolvere, dacă nu aveam arme asupra noastră eram morți*”¹⁰³.

Totodată acest spirit este reținut de tendința arendărilor de a spori exploatarea țăranilor dincolo de limitele legii învoierilor agricole; iată ce spune în acest sens un delegat al Direcției Poliției și Siguranței Generale din Ministerul de Interne: „*În urma delegației date am vizitat comuna Galicea Mare în scopul de-a vedea care este starea spiritelor sătești, cu această ocazie am constatat următoarele: țăranii fac învoieli la arendașii frații Costică și Sima Naiculescu, precum și la Ioan Dașu Gaboveanu, recunoscute ca tipuri de arendași amfitrioni și care, până la punerea în aplicare a legii tocmelilor agricole, exasperaseră pe toți*

¹⁰¹ Vasile Liveanu, Mihail Rusenescu, Traian Lungu, *Relațiile agrare și mișcările țărănești în România, 1908 - 1921*, Editura Politică, București, 1967, p. 33

¹⁰² *Ibidem*, p. 122

¹⁰³ *Arhivele ...*, dosar 125/1909, fila 25

țărani care luau de la ei pământ în dijmă prin faimoasele lor contracte da învoieli...; încă din toamnă când a fost să se hotărască oamenilor pământuri, pământul de semănat grâu, arendașii neputând cere prin contract decât cele fixate de lege, am pus și condiționarea ca nu vor da pământ decât celor care se vor recunoaște datori cu suma de 100 lei cu bani primiți în contul muncilor viitoare...; Țăranii, cea mai mare parte, n-au voit să iasă nici cu bani laarendă muncă la arendaș, așa că aceștia au adus oamenii tocmai din Plenița să le muncească câmpiile, dar au semănat pentru ei și locurile avute de cei 500-600 capi de familie din Galicea Mare, care avea numiți pe moșia lor aceștia rămânând fără semănături de grâu și se știe ce valoare are în cumpăna datoriilor de peste iarnă, vinderea recoltei grâului de către țărani.

Celor nevoiași, marei mase a țăranilor în prezent, li s-au dat decât 2-3 pogoane pentru grâu și cam tot atâtea pentru porumb, dintre ei nu vor rămâne decât cu jumătate, în genere mai mult ca insuficient. Dar totodată frații Naiculescu au mai cerut celor din Galicea Mare să le facă pe deasupra și în toamnă câte două pogoane de arătură fără plată ceea ce aceștia au primit... De aici nu au unde se învoi ... și apoi au venit unul câte unul, plecați și după noi rugăminți au obținut fiecare în parte favoarea arendașului, numai ei știu în ce condițiuni, câte două trei pogoane de grâu și porumb spre a nu muri de foame, însă pământurile cele mai sărace și îndepărtate spre a le schimba, au trebuit să îmbuneze și pe administratori și ispravnice moșiilor cu monedă sunătoare de la 10 lei în sus¹⁰⁴.

Iată numai câteva aspecte care caracterizează situația țăranilor după răscoală, de unde putem concluziona că starea locuitorilor satelor mergea spre înrăutățire.

Nici după amintita lege, mult discutată la vremea ei, situația țăranilor nu s-a îmbunătățit. Cu ocazia vizitei unui delegat al județului, țărani din Galicea Mare se plâng că domnii proprietari și arendași, de la punerea în aplicare a noii legi pentru învoirile agricole, îi obligă să facă foarte multă arătură, iar lor li se dau foarte puține locuri din al căror produs nu-și pot întreține familiile.

Delegatul arată „că la Galicea Mare sunt proprietarii Valentin Bibescu și Barbu Știrbei, având fiecare câte 8 mii pogoane arendate

¹⁰⁴ Arhivele ..., dosar 84/1910, file 54-55

după cum urmează: primul - fraților Sima și Costică Naiculescu, iar al doilea lui Ioan Dașu Gabroveanu. Locuitori în acest sat sunt 1500 – 1600 (posibil că se referă la capii de familie), din care 450 au fost împroprietăriți astăzi însă au înstrăinat o parte din loturi, avându-le date ca dotă copiilor lor.

Domnii arendași le dau câte 2-3 pogoane și la puțini câte 5 pogoane din care dau dijmă una și una plus 2 franci de fiecare pogon de porumb. Sămânța de grâu sau orz fiind a țăranilor, aceștia nu ar obiecta nimic pentru învoieli, numai să li se dea pământ suficient, zic ei, ca mai înainte de noua lege. Domnul arendaș Ioan Dașu Gabroveanu acum le-ar fi spus că nu le-ar da decât două - trei pogoane de fiecare familie, iar altora nimic (de aceea o delegațiune de 6 locuitori a plecat la Craiova spre a reclama la inspectorul agricol și la domul prefect)¹⁰⁵.

Reclamațiile merg mai departe, astfel la 2 martie 1910, centrul din Galicea-Mare, trimite Ministerului de Interne următoarea telegramă:

„Suntem lipsiți cu desăvârșire de locuri pentru porumb. Arendașul Gabroveanu, refuză sa ne dea, a adus toate comunele vecine, băgat moșie, iar noi moșnenii rămași fără hrană“¹⁰⁵.

De altfel s-a constatat că arendașii moșiei Galicea-Mare depășeau prevederile legii, fiind renumiți prin metodele folosite în spolierea masei de tirani. Ei aduceau noi artificii legii de așa natură încât dădeau formă „regulă“ exploatării suplimentare la care supuneau sătenii.

Dese au fost cazurile când țăranii refuzau să primească condițiile impuse de arendași.

Fără să culmineze cu o răscoală de mari proporții, așa cum se întâmplase cu puțin înainte, mișcările țăărănești din cel de-al doilea deceniu al secolului douăzeci, reflectă acțiunea contradicțiilor social-economice din România. Deși cauzele inedite ale acestor mișcări erau foarte diferite, fiecare dintre ele reflectând tot atâtea aspecte ale exploatării țăranilor, totuși în ele străbate mai mult sau mai puțin pregnant, năzuința generală a țăranimii de a obține pământ.

¹⁰⁵ *Arhivele ...*, dosar 84 vol. I/1910, fila 38

j. Comuna în timpul primului război mondial

Odată cu izbucnirea primului război mondial, contradicțiile din cadrul societății românești, s-au accentuat fapt care a determinat o intensificare a frământărilor și revoltelor țărănești. Primul război mondial găsește țărănimea în situația de sărăcie și mizerie. Ele accentuează acesta stare, ducând la epuizarea materială și morală a patriei, care a reacționat prompt opunând o rezistență pasivă menită să slăbească forța economică a ocupațiilor.

Plângerea țăranilor împotriva arendașilor nu a conținut nici în această perioadă. Astfel, peste 200 de locuitori din comuna Galicea Mare din județul Dolj se plâng că administrația moșiei Bibescu nu respectă legea învoielilor agricole. Iată conținutul telegramii expediate la 18 martie 1915. Administrația proprietății Bibescu din comuna Galicea Mare, din județul Dolj, nu respectă legea învoielilor muncii agricole. *„Refuză a face act de învoieli obligându-ne a-i face munci peste căderile legale.*

Rugăm luați măsuri, am rămas fără ogoare de porumb.

Semnează

Devotații Ion Totora și alți 200 de locuitori¹⁰⁶.

Se constată ca nemulțumirile merg mai departe, îmbrăcând aspect judiciar, cum este cazul la 19 martie 1915, când: *„Se înaintează în copie judecătoriei Băilești contractul de dijmă autentificat de Primăria comunei Galicea Mare la nr. 14/1914, intervenit între DI-Sima Naiculescu arendașul moșiei comunei Galicea Mare și 40 de locuitori din comuna Galicea Mare și s-a cerut a se stabili dijma la grâu. În condițiile prevăzute de art. 1 din observațiunile de la tabela de preturi a regiunii a I-a A, din care face parte comuna Galicea Mare¹⁰⁷.*

Cum era și firesc dreptatea era de partea arendașului. Totuși autoritățile județene iau măsuri de preîntâmpinare a conflictelor dintre arendași și țărani. Astfel, la 23 martie 1915, Inspectoratul Agricol Dolj cere administrațiilor de plăși să evite încheierea de învoieli verbale între țărani, arendași și țărani. Iată conținutul adresei:

¹⁰⁶ *Documente privind problemele țărănești în Oltenia în sec. XX*, vol. II – 1911-1920, Editura Academiei, București, 1970, document 197

¹⁰⁷ *Ibidem*, doc. 117

„DI Administrator,

Pentru a se preîntâmpina neînțelegerile dintre săteni și proprietari și arendași și a se stabili bune raporturi, pe bază de echitate, între aceste 2 clase, unul din principalele mijloace pentru atingerea scopului urmărit este obligativitatea contractului scris și autentic prevăzut de art. 32 din Legea pentru Învoielile Agricole. Prin învoielile verbale greu de controlat, se strecoare cu ușurințe sarcini și clauze, care, pe lângă că sunt formal oferite de lege, constituie o formă pentru țărani, dar și un izvor de neseecat de conflicte între părțile contractante, factori de care autoritățile în cele mai multe cazuri, rămân dezarmate.

Cu respect ca am constatat ca în anul 1914, cu toate stăruințele ce am depus, am avut un foarte mare număr de învoieli verbale, care din cauză că autoritățile comunale nu ne-au dat concursul, au rămas nedescoperite. În acest caz fac apel la buna voința a dvs. a-mi da concursul ca autoritățile comunale din Plasa dvs. să execute următoarele:

1. Domnii primari și notari vor pune toate stăruințele pe lângă proprietari, arendași și țărani să facă contracte scrise și autentice pentru orice învoieli agricole a interveni între părți.

Nu trebuie să rămână prin comune niciun țaran care are o învoială agricolă, fără a avea contract scris și libret de munci și partida lui de schiță de registru la primărie.

Dacă în urma stăruințelor depuse, tot vor mai fi țărani care să aibă învoieli verbale, de comune ce vor formula liste complete de toți acei țărani. Listele se vor face separat pentru fiecare moșie, arătându-se numele ori prenumele proprietarului sau arendașului și în ele se va arăta dacă învoiala este pentru arendări de locuri în bani sau dijmă, întinderea dată fiecărui țaran și pentru ce anume cultură.

Dacă sunt locurile date pe pășune pe cap de vită, se va arăta numărul vitelor învoite pe categorii la fiecare țaran, întinderea dată cel puțin aproximativ și calitatea islazului.

Dacă, în fine, învoiala verbală este pentru munci cu ziua sau cu măsură, se va arăta pentru fiecare locuitor în parte, muncile anume a fost obligat a le executa¹⁰⁸.

La sfârșitul lunii noiembrie 1916, toată Oltenia a fost ocupată de armatele germane și austro-ungare. Atmosfera în primele zile după

¹⁰⁸ *Arhivele ...*, dosar 8/1915, fila 92

intrare era jalnică: „Satele aveau aspectul de-a fi părăsite, se arăta într-un document din 1916 - nu câini, nu porci, nu oi, nu pisici, pe ici pe colea câte un moșneag, sau câte o babă uitată de Dumnezeu iese cu sfială în prispă... toate cârciumile, prăvăliile și hanurile serviseră de grajduri de cai... șoseaua era presărată cu cadavre de cai, boi, oi, porci”¹⁰⁹.

La exploatarea moșierilor și arendașilor se alătura și cea a trupelor de ocupație, care va duce pe săteni la epuizare economică. Iată ce ne spune o statistică asupra situației sanitare din județul Dolj, în perioada 1 din ianuarie 1917 - 31 decembrie 1917.

„În comuna Galicea Mare sunt 63 bolnavi de tifos, 30 de vărsat, 25 de pojar, 22 tifos exantematic, 78 malarie, deși situația nu este completă, din ea lipsind luna iunie și 1/2 din februarie”¹¹⁰.

Sătenii au luptat împotriva ocupanților folosind rezistența pasivă - fapt care determină administratorul moșiei Galicea Mare – Grand - ca să ceară consilierului agricol Dolj, ca locuitorii să fie conduși la muncă conform contractului.

„Domnului consilier agricol Dolj,

Rog dați ordin obștii Galicea Mare, să pună în vedere locuitorilor din Galicea Mare, să respecte condițiile avute față de proprietate, altfel voi fi nevoit a interveni față de Comandamentul Corpului I armată, să ia măsuri contra instigatorilor”¹¹¹.

Întreaga populație capabilă de muncă din teritoriile ocupate, de la copiii de 7 ani până la bătrânii de 80 de ani, a fost mobilizată la muncă. În județul Dolj, 25.349 oameni au fost folosiți la lucrări agricole și forestiere¹¹². De multe ori, alături de cei apti pentru muncă erau scoși și locuitorii infirmi sau bolnavi. Președintele Crucii Roșii din Craiova, semnalează prefectului județului Dolj, faptul că „jandarmii rurali scot pe invalizi la muncă nu numai pe pământul lor, ci și pe al altor locuitor”. În ciuda tuturor acestor condiții deosebit de grele, țăranii din teritoriile ocupate au întreprins acțiuni curajoase, îndreptate atât împotriva moșierilor, cât și a cotropitorilor. În unele localități din Dolj, printre care și

¹⁰⁹ *Ibidem*, dosar 20/1916, fila 64

¹¹⁰ *Documente privind ...*, vol. II, pag. 25, document 197

¹¹¹ *Arhivele ...*, dosar 20/1916, fila 65

¹¹² *Arhivele ...*, dosar 12/1918, nenumărat

Galicea Mare, sătenii au împărțit cerealele, vitele, uneltele agricole ale moșierilor, au distrus conacele și registrele administrațiilor de la moșii etc.¹¹³

Caracterul de clasă al acestor acțiuni revoluționare ale „*asupritorilor*“, îndreptate împotriva „*proprietății stăpânilor*“ a fost surprins și de către un corespondent de război german în însemnările sale: „*sate și plăși din Dolj, se strângeau în cete spre a prăda... Am trecut pe lângă conace înconjurate de vaste pătule de porumb și hambare pline cu grâu. Curțile erau părăsite, poate că administratorul rămas singur acolo fusese și el neputincios față de asaltul mulțimii care începuse să prădeze. Toți au luat parte la această operă... au venit cu saci, cu donițe, cu coșuri de copaie, ducând, rând pe rând, porumb și mălai, grâu, ovăz și unelte de tot felul în casele lor goale*“¹¹⁴.

Despre conducerea județului Dolj în timpul războiului, o dare de seamă asupra situației economice, sociale și culturale a județului din 4 noiembrie 1918 spune: „*Județul nostru astăzi se administrează ca și în timpul normal cu diferența că la administrația civilă este adăugată și cea militară de ocupație și 4 comandaturi de etapă – dintre care una la Galicea Mare*“. Intrată în atribuțiuni, alături de administrația civilă, la 22.II.1918 – Comandatura etapei Galicea Mare interzice locuitorilor să tundă oile fără permis special: „... s-au constatat că unii oameni fără permis și ordonanță de la comandant, acum deja au tuns oile, din cauză că atunci când se va pune tunsul, mai târziu, să se retragă de sub supravegherea militară, această procedare pe deplin interzisă. Posturile de jandarmi și primarii datorează fiecare caz unde s-au tuns deja ori se tund acum oile a aduce la anunțare și lâna tunsă a o confiscă“¹¹⁵.

În general în Oltenia și în special în județul Dolj, armatele de ocupații au făcut rechiziții, atât de animale cât și de materii prime sau industriale, într-o măsură care pune la ordinea zilei, pentru multă vreme, chestiunea satisfacerii nevoii imperioase a populației: „*Mă îngrijește în special soarta celor nevoiași, pe care iarna îi va găsi aproape goi*“, declara președintele Crucii Roșii a județului Dolj¹¹⁶.

¹¹³ *Documente privind...*, vol. II, pag. VIII – introducere

¹¹⁴ *Ibidem*, pag. 9

¹¹⁵ *Ibidem*, pag. VIII – introducere

¹¹⁶ *Arhivele ...*, dosar 12/1918, nenumerate

Aceste rechiziții masive impuse de germani, precum și subalimentația cronică împletită cu munca extenuantă, la care au fost supuși locuitorii satelor, au dus la creșterea vertiginoasă a indicelui de mortalitate. În județul Dolj, de pildă, în perioada 1 ianuarie - 1 noiembrie 1917, numărul celor născuți a fost de 8196, iar al celor decedați de 9429¹¹⁷.

Exploatarea sistematică a teritoriului ocupat s-a făcut prin introducerea muncii obligatorii. În ordonanțele lor, Comandaturile de Etapă cereau ca munca câmpului să se facă prin „*constrângerea populației fără prege*” mai întâi pe „*locurile proprietarilor și apoi ale țăranilor*”¹¹⁸.

Lupta împotriva cotropitorilor și a slugilor lor ia forme diferite. Astfel, în satele județului Dolj, au fost semnați oamenii care instigau pe locuitori împotriva celor care păstrau ordinea publică. O altă formă de luptă și rezistență foarte frecventă în rândul țăranilor din anul 1918, îndreptată atât împotriva moșierilor, cât și a ocupanților, era incendierea ariilor de treierat și a suprafețelor însămânțate aparținând moșierilor.

Cele mai multe incendii au fost semnalate în județul Dolj în lunile iunie și iulie 1918. În comunele Galicea Mare, Plenița: „*făcătorii de rele*” au pus foc la grâul proprietarilor aflat pe arie sau strâns în stoguri¹¹⁹.

Din cele expuse mai sus se constată că, în general, țăranii au răspuns prompt atât țăranilor interni cât și cotropitorilor germani printr-o luptă dâră, fie prin refuzul de a executa muncile și corvezile, fie prin părăsirea moșilor etc. Contribuția sătenilor noștri a fost mare, atât prin rechizițiile forțate la care au fost supuși, muncă silită, dar mai cu seamă prin „*carnea de tun*” dată războiului. Celor căzuți în primul război mondial, gospodarii comunei, le-au ridicat, întru păstrarea veșnică a memoriei și pentru cinstirea peste generații a eroilor - un monument în centrul comunei, pe a cărui placă comemorativă stau scrise numele acestora.

¹¹⁷ *Documente privind...*, vol. II, pag. VII – introducere

¹¹⁸ *Arhivele ...*, dosar fără număr, inventar 46/1917, nenumărotat

¹¹⁹ *Arhivele ...*, dosar inv. 36/1918, nenumărotat

Monumentul eroilor

II. 4. Viața economică și materială. Meșteșugurile și comerțul pe teritoriul comunei

Din cele expuse până acum, am putut constata că localitatea este, prin excelență, așezare de agricultori. Câmpia mănoasă, solul bogat, zona de climă în care este situat, sunt atâtea dovezi care ne confirmă caracterul agrar al comunei. Pentru nevoile populației s-au dezvoltat și multe industrii locale: astfel s-au construit mori, pive pentru bătut stofa țesută în gospodării, numită „dimie“, dărăce de lână, brutărie, precum și multe unități comerciale ca: prăvălii, cârciumi și o serie de dughene ținute, mai cu seamă, de negustori străini greci și evrei.

De asemenea, existau mici meșteșuguri care nu exploatau munca salariată cum sunt: tâmplari, croitori, cizmari, zidari, lemnari, dulgheri etc. Locuitorii exploatau cariera de piatră pentru nevoile lor și ale comunei. Pietruiau șoselele, scoteau pietriș și nisip pentru construcții etc.

Iată ce ne spune în acest sens un document redactat la 1900: „În comună se scotea piatră din cariera situată la poalele Smărdăcetului“¹²⁰.

Referitor la locuințele sătenilor documentul spune: „în comună sunt 596 case și 198 bordeie. Casele sunt făcute din gard lipit, din paiantă și din zid. Toate casele și mai toate bordeiele cu grădină pe lângă ele. Suprafața comunei este de 19730 pogoane pământ arabil, 2000 pogoane izlaz. Moșia se numește Galicea Mare și are o întindere de 16000 pogoane, cu un venit de 300000 lei și aparține principelui Gh. Bibescu. Locuitorii au o proprietate de 3730 pogoane. Viile aparțin locuitorilor și proprietarului, ele au o întindere de 316 și ½ ha și dau vin roșu“¹²¹.

Referitor la meșteșugurile de pe teritoriul comunei și la viața industrială a acesteia, documentul spune mai departe: „aici sunt 3 mori pentru măcinat, din care două cu aburi și una cu vite“¹²².

„Se găsesc stâne pe moșia prințului Gheorghe Bibescu și se fabrică brânză de bună calitate. Meseriași sunt înregistrați: 5 tâmplari, 1 croitor și 6 cizmari“¹²³.

¹²⁰ George Lahovari, *Marele Dicționar ...*, pag. 468

¹²¹ *Ibidem*

¹²² *Ibidem*

De reținut este faptul că acești meseriași erau înregistrați de fisc, în realitate, întotdeauna în comună au existat foarte mulți meseriași nedeclarați la fisc. În continuare, documentul ne spune: „în comună sunt 9 cârciumari și 5 băcănii, 14 comercianți, din care trei ambulanți... Venitul comunei pe anul 1893-1894 a fost de 15608,20 lei și cheltuielile de 15553.13 lei... animale, vite, cornute 800, cai 110, oi 140, capre 21 și 14 porci”¹²⁴.

În 1910, avem următoarele știri: „în comună sunt două mori, una a domnului Șt. Vancea în valoare de 26000 lei, are Autorizația Consiliului de Igienă, e în stare mediocră, întrebuițează 6 oameni și are un venit anual de 3500 lei. A doua moară este proprietatea lui Ion Georgescu, în valoare de 28000 lei – nu are Autorizația Consiliului de Igienă, e în stare mediocră, întrebuițează 6 oameni, plătiți lunar de la 20 la 60 lei, are un venit de 3000 lei lunar”. În continuare, în același document, sunt consemnate următoarele localuri publice și de consumație: „șase cârciumi complete, toate în rele condițiuni igienice. Afară de acestea se mai află în comună trei prăvălii de mărunțișuri și o brutărie”¹²⁵.

În caracterizarea generală a comunelor plășii Giubega, pe exercițiul anului 1916-1917, subprefectul spunea: „În comuna Galicea Mare sunt 5 cârciumi, cari din cauza lipsei de băuturi sunt închise. În plus comuna mai are 5 prăvălii cu manufactură și o brutărie”¹²⁶.

În anul 1914 găsim inserate în *Dicționarul Statistic al României*, la rubrica dedicată comunei Galicea Mare, următoarele: Galicea Mare – sat – reședință de comună, clădiri locuite 927, nelocuite 51, conform recensământului din 1912.

Menaje (gospodării sau case) erau 967. În capitolul „Însemnări economice” sunt consemnate următoarele: o bancă populară numită „Speranța”, o moară cu abur, o moară cu benzină, un conac de moșie. Despre activitatea băncii populare avem următoarea consemnare: își desfășoară activitatea banca populară „Speranța” cu un capital de

¹²³ *Ibidem*

¹²⁴ *Ibidem*, pag. 469

¹²⁵ *Arhivele ...*, inv. 38/1917, fila 32

¹²⁶ Charles Laugier, *Sănătatea în ...*, pag. 262

99731 lei. În prezent (n.a. anul 1912), datorită evenimentelor, banca nu funcționează¹²⁷.

Iar la însemnări administrative, găsim notate următoarele: „*Comuna are local de primărie nou, actuala circumscripție sanitară umană, o școală primară de băieți și una de fete, o biserică ortodoxă, biroul percepției fiscale, post de jandarmi și post telefonic, 8 cârciumi comunale și o infirmerie*”¹²⁸.

Referitor la postul telefonic, în expunerea situației județului Dolj pe 1909, găsim următoarea relatare: lucrări referitoare la telefoane: încă din anul trecut 1908 dându-se serviciului tehnic însărcinarea de a supraveghea construcțiunea, întreținerea și bunul mers al rețelelor telefonice județene, s-au executat sub controlul nostru, lucrările specificate mai jos:

- a. Centralizări: Galicea Mare – Caraula, Galicea Mare – Perișor;
- b. Reparații: Galicea Mare – Rudari – Caraula¹²⁹.

Aceasta ne dovedește că satul era legat în circuitul de telefoane al țării cu mulți ani în urmă, de îndată ce la 1909 erau necesare reparații ale liniei telefonice.

II.5. Sănătatea populației

Am arătat mai sus la capitolul toponimie că existau în împrejurimile satului multe puncte cunoscute de localnici „*la Baie*“, situate la marginea comunei, în partea de nord – est, la o distanță de circa 2 km. Aici s-a construit în timpul ocupației germane, în primul război mondial, o baie pentru nevoile militare care ulterior s-a degradat. Iată ce ne spune o adresă expediată la 3 iulie 1919 de serviciul de poduri și șosele al județului Dolj: „*referindu-ne la adresa dvs. nr. 3868/1919 avem onoarea a vă referi următoarele:*

1. Barăcile construite de trupele de ocupație pe teritoriul comunei Galicea Mare, pentru instalarea unei băi cu dușuri și a unui cuptor de deparazitare credem că sunt foarte necesare comunei, mai ales acum în timpul epidemiilor... Suntem de părere ca primăria să refacă

¹²⁷ *Arhivele ...*, inv. 38/1917, fila 33

¹²⁸ *Dicționarul Statistic al României*, Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, București, 1914, pag. 356

¹²⁹ *Arhivele ...*, dosar 14/1909, fila 32

*acele instalații și să le pună la dispoziția publicului, supraveghind ca ele să nu fie distruse*¹³⁰.

Această situație de fapt a determinat organele județene să refacă baia părăsită, după retragerea trupelor germane.

Iată cum caracterizează starea sanitară a comunei subprefectul plasei Giubega, pe exercițiul anului 1916 – 1917: *„În comună este un agent sanitar, moașă nu are comuna, servește moașa din comuna Caraula. Infirmeria este în comună, având mobilier complet. Însă este ocupată de Onor Comandatură. Vaccinarea nu s-a făcut. În comună a băntuit tifosul, diaria și frigurile*¹³¹.

În plus, pe tot timpul ocupației, viața social-economică a comunei a fost perturbată. Instituțiile au fost deposedate de imobile, și-au restrâns activitatea, s-au mutat în casele oamenilor.

II.6. Evoluția demografică până în anul 1918

Prima consemnare referitoare la numărul de gospodării al comunei datează de la 1835, și se regăsesc în *„harta militară rusă”*, unde așezarea este însemnată pe harta militară rusă, pe actualul loc, cu numele de Ralicea și avea 178 gospodării. Pe hartă mai erau notate prin 4 cercuri, adică 4 stâne¹³².

Cu 2 ani mai târziu, în 1837, găsim următoarea știre: *„așezarea Galicea Mare cu 315 familii, proprietatea Măriei Sale Prințului Gheorghe Bibescu*¹³³.

Comparând cele 2 documente, constatăm o mare nepotrivire de date, adică într-un interval de numai 2 ani - de la 1835 la 1837- să existe o diferență de 137 familii.

Explicarea celor 2 documente este următoarea: harta militară rusă avea interesul să noteze exact numărul de gospodării, precizând cifra de 137, dar nu face nici o aluzie asupra numărului familiilor sau locuitorilor. Probabil că, într-o gospodărie, să fi trăit mai multe familii

¹³⁰ *Ibidem*, inv. 117/1919, fila 24

¹³¹ *Ibidem*, inv. 38/1917, fila 32

¹³² Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul sec. XX...*, pag. 62

¹³³ T. G. Bulat, *Diviziunea proprietăți rurale în Oltenia la 1837*, în „*Arhivele Olteniei*”, anul V, nr. 23, ian. febr. 1926, pag. 44

precum: părinții, bunicii și fiii, fiecare cu familie separat. Așa s-ar explica că în cele 137 de gospodării ar fi trăit un număr mai mare de familii. În schimb, în documentul al II-lea, referindu-se la diviziunea proprietății rurale, aveau tot interesul să noteze familiile care munceau moșia și nu gospodăriile în sat.

Proprietarul avea nevoie să știe câte familii are pe moșie pentru a-și cunoaște forța de muncă de care dispune, de aceea acest act nu arăta numărul de gospodării. În schimb, nici acest act nu arăta numărul de locuitori. În 1853 se editează o nouă variantă a *Hărții militare ruse*. În noua ediție sunt îndreptate unele greșeli referitoare la toponimia așezărilor. Exemplu satul Ralicea din 1835 apare acum, pe aceeași vatră cu numele de Galicea Mare, doar cu 320 de gospodării¹³⁴. (vezi comentariile referitoare la datele celor două hărți în capitolul „Vechimea satului”).

Studiul comparativ al datelor statistice oferite de cele 2 ediții ale *Hărții militare ruse* din 1835 și 1853, ne îngăduie să tragem o serie de concluzii cu privire la evoluția progresivă a așezării rurale. Sporuri mari de populație se constată în multe părți din Câmpia Olteniei, unde agricultura se dezvoltă mai cu seamă, după ce *Tratatul de la Adrianopol* (septembrie 1829) hotărăște libertatea comerțului pe Marea Neagră și pe Dunăre.

Creșterea importanței economice a Dunării duce la dezvoltarea porturilor sale. Exemplu: Calafatul, principalul centru de imbarcare a cerealelor din Câmpia Olteană. Acest lucru este ilustrat și de amenajarea șoselei Craiova – Calafat, de organizarea pazei acesteia.

Evident, această creștere masivă a numărului populației nu se poate explica numai prin sporul natural al nașterilor, într-un interval de maximum un sfert de veac cât a trecut, în cazul cel mai bun, între recensământul care a stat la baza hărții din 1835 și recensământul utilizat de ofițerii de sat major 1850, care a stat la baza noi ediții a hărții din 1853¹³⁵.

Ele sunt rezultatul, în primul rând, al unui puternic curent de acolorizare spre câmpia roditoare, curent care pornește din regiunea dealului și a muntelui, cu așezări omenești dese și cu populație mai mică.

¹³⁴ Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul sec. XX ...*, pag. 68

¹³⁵ *Ibidem*, p. 72

Fenomenul se explică în cea mai mare parte prin exodul unei părți a locuitorilor respectivi spre regiunea de câmpie, oferind posibilități de hrană și de câștig superioare¹³⁶.

În procesul-verbal de împrumut din 1864 am constatat că au primit pământ 554 capi de familie. Deci constatăm că de la 320 familii în 1853, numărul ajunge în 1864 la 554. În 1878 sunt împrumutate 541 însurăței – alte familii.

În 1880, comuna număra 2804 suflete dintre care 1450 bărbați și 1354 femei¹³⁷.

În *Dicționarul Geografic* se spune: populația comunei este de 4011 locuitori din care 3123 bărbați și 888 femei¹³⁸.

„După ultimul recensământ făcut în anul 1906 satul Galicea Mare număra 4652 suflete dintre care 2394 bărbați și 2258 femei”¹³⁹.

În anul 1907 localitatea Galicea Mare avea o populație de 4575 suflete¹⁴⁰.

În 1908, la 1 septembrie, populația era de 4652 locuitori, iar de la 1 septembrie 1908 până la 1 septembrie 1909 sau născut 185 copii, au murit 83 de persoane, rezultând un spor de 102 persoane¹⁴¹.

În anul 1909, Galicea Mare număra 1115 familii cu 4582 suflete¹⁴².

În 1912 populația era de 4756 locuitori.¹⁴³

În 1914, 4956 din care 2401 bărbați și 2555 femei.¹⁴⁴

În 1917 numărul populației este de 4840, contribuabili 1176, cap de familie 1254.¹⁴⁵

Mișcarea populației: de la 1 noiembrie 1916 la 1 noiembrie 1917 s-au născut 138 și au murit 139.¹⁴⁶

¹³⁶ *Ibidem*, p. 76

¹³⁷ *Arhivele...*, dosar 152/1879, fila 45

¹³⁸ George Lahovari, *Marele Dicționar* ..., pag. 365

¹³⁹ Charles Laugier, *Sănătatea în Dolj* ..., pag. 263

¹⁴⁰ *Arhivele...*, dosar 94/1907, fila 2

¹⁴¹ Charles Laugier, *Sănătatea în Dolj* ..., pag. 266

¹⁴² *Ibidem*

¹⁴³ *Arhivele* ..., dosar 11/1912, pag. 16

¹⁴⁴ *Dicționarul Statistic al României*, pag. 257

¹⁴⁵ *Arhivele* ..., dosar 38/1917, fila 32

¹⁴⁶ *Ibidem*, fila 32

II.7. Instituții și așezăminte vechi

a. Școala – înființarea și evoluția ei până la 1918

Între primele instituții ce au funcționat pe teritoriul comunei noastre la loc de cinste este „școala“.

Scurt istoric al școlilor sătești

La 24 ianuarie 1838, Marea Vornicie a dat dispoziție să se deschidă școli la sate: „... să se înființeze în toate satele școli, urmând a lor învățatură numai în vreme de iarnă, adică de la 1 noiembrie și până la finele lui martie, care în lunile cealalte să se îndeletnicească (elevii) pentru ajutarea părinților și lucrarea pământului“, iar cât privește recrutarea învățătorului „să se scrie profesorilor de la județe, ca să îngrijească de acum a căuta tineri țărani, feciori de popă sau alții a ține școală în sat. Pentru aceasta, înțelegându-se cu D.D. Ocârmuitori, vor putea găsi grămățici ce sunt pe la biserică“.¹⁴⁷

În același timp – în anul 1838, Eforia Școalelor scrie profesorilor școlilor județene să aleagă pe „cei mai deprinși și mai deștepți în slujba lor“ pentru a-i numi revizori de plasă pentru sprijinirea învățământului sătesc, iar la 12 ianuarie 1840, Eforia Școalelor ia hotărârea ca în școlile comunale să învețe și țiganii, căci „nici o legiuire a Reglementului organic nu oprește pe țigani să se bucure și ei de dreptul ce au toți locuitorii țării, să învețe carte și să se lumineze, ca să cunoască mai bine datoriile lor de creștini și de oameni în societate“¹⁴⁸.

Învățământul public sătesc, instituit în Țara Românească în 1838, cunoaște o dezvoltare până în 1848, când școlile se închid și învățătorii sunt destituiți. *Departamentul din Lăuntru*, în circulara emisă cărmuitorului lor, spunea despre învățători că în vremea revoluției „au fost cele mai sistematice căpetenii a felurilor răzbuțătoare și turburătoare mișcări“ și că nici după aceea nu încetau acțiunea lor. Exemplu din comuna Galicea Mare, când învățătorul citește în fața țăranilor *Proclamația de la Islaz*. La 10 ianuarie 1849, Eforia Școalelor – reînfiin-

¹⁴⁷ V. A. Ureche, *Istoria scolelor de la 1800 la 1864*, vol. I, Imprimeria Statului, București, 1892, pag. 5

¹⁴⁸ Arhivele Statului Craiova, *Fond Liceul Carol*, dosar 17/1848, pag. 63

țată la 27 septembrie 1848- porunca cîrmuitorilor de județe „ca toate școlile sătești să fie sigilate, cu întregul mobilier înăuntrul și să nu fie folosite de aci înainte spre vreo locuință”¹⁴⁹ -, iar la 20 mai 1849 revenea cu aceeași poruncă.

Aceasta a fost o mare și grea lovitură dată școlilor sătești care, în ciuda greutăților, se aflau totuși pe drumul ce-l bun; se pregătiseră învățători, se construiseră localuri, se editaseră manuale, frecvența era apreciabilă în acele condiții, iar obligativitatea era pe cale de a se impune.¹⁵⁰

După 1848 starea de spirit continuă se îngrijoreze în modul cel mai serios clasa dominantă. Readucerea învățătorilor și redeschiderea școlilor sătești ar fi însemnat introducerea aceluia puternic ferment de agitație socială.

Dar dezvoltarea satului modern cerea pentru diversele sale nevoi mulți oameni cu știință de carte. Astfel, *Comitetul de Inspecție al Județului Dolj* raporta *Eforiei Școalelor* la 18 octombrie 1855 că „nu numai sătenii doresc a li se deschide de iznoavă școlile sătești, dar a început a se simți și lipsa de scriitori la sate”¹⁵¹. La toate acestea se va adăuga inițiativa și insistența unor înalți slujitori ai bisericii - aspect mai puțin cunoscut. Drept exemplu, noul mitropolit al țării, Nifon Sevastia, ales la 14 septembrie 1850, înainta la 16 mai 1851 un interesant raport D-lui Barbu Știrbei cerînd redeschiderea școalelor sătești. Iată ce afirma înaltul ierarh bisericesc: „școalele du prin sate sunt de neapărată trebuință pentru învățătura copiilor satelor”.

Dar întrucît cîntăreții de pe la biserici - din rîndul cărora se recrutau unii învățători după 1838 - se dovediseră a fi cu puțină știință de carte și cu insuficientă autoritate morală, mitropolitul era de părere ca, de data acesta, preoții „mai cu bună cunoștință” să fie rînduiți pentru învățătura copiilor, deoarece „sunt mai apropiați de cunoștința moralului ce trebuie să se dea micilor copii” și, de asemenea, sunt mai respectați¹⁵².

¹⁴⁹ *Revista Arhivelor*, anul XLVII, vol. XXXII, nr. 1/1970, pag. 12

¹⁵⁰ *Ibidem*

¹⁵¹ Arhivele Statului Craiova, *Fond Liceul Carol*, dosar 16/1851, fila 62

¹⁵² *Revista Arhivelor*, anul XLVII, vol. XXXII, nr. 1/1970, p. 16

În decembrie 1854, Eforia Școalelor pune, într-un raport la domnitor, problema fondurilor pentru deschiderea școlilor satești. De aici înainte încercările și pregătirile nu vor mai înceta. După dese încercări, la 11 ianuarie 1857, caimacamul Alexandru Ghica, fostul domn în timpul căruia se înființase învățământul public la sate - va da afișul nr. 12 privind redeschiderea școlilor satești. Astfel, anul școlar 1857-1858 începe în Țara Românească cu 1144 școli satești.

Galicea Mare, fiind la 1837 o așezare destul de bine delimitată, cu 315 familii, înseamnă că a fost în grupul de sate unde s-au înființat primele școli. Astfel, la 12 iunie 1843 - o statistică a plășii Câmpul arăta că la Galicea Mare erau 40 de elevi cu învățători în funcție de la 1 aprilie 1838¹⁵³.

Rezultă că data de 1 aprilie 1838 constituie actul de naștere al școlii publice satești din comuna noastră, școală care s-a dezvoltat în cei 133 de ani de existență, ajungând astăzi să numere peste 1000 de elevi, cuprinși într-un liceu de cultură generală și o școală generală cu clasele I-VIII.

Dovadă că la 1 aprilie 1838 s-a înființat școală în satul nostru este și următorul document: la 20 septembrie 1840, locuitorii comunei Galicea Mare se plâng către Voiniceasca Catina Bibeasca, împotriva aleșilor satului lor și a epitropilor astfel: „... Noi eram a săvârși casă de școală de astă toamnă (deci 1839) și cu venirea D.D. ocârmuitorului, și văzând casa de școală ce urzală s-au făcut la dânsa ne-au poruncit ca să puie lemnele la păstrare până vom primi al doilea poruncă. Și acum în vremea seceratului (1840) ne-am pomenit că ne adună de la muncă pe toți a aduce toată cheresteaua pentru casa școlii. Si dumnealui arendașul i-au chemat pe aleșii (satului) și le-au zis: să vedem cum scie porunca, eu voi să încunoștințezi stăpânirea a înlesni pe locuitori până vor secera grânele. Ei au zis, că cine e d-lui ca să vază poruncă (scrisă), că scie la ei iar nu lor dumnealui, și au făcut o sumă de care și salahori și s-au dus de au adus toată cheresteaua. Și acum în duminica trecută lucrând cu oamenii la casă (școală) au pus pe un om de au tăiat 2 copaci stricându-i ca să-si facă căpățâni de roată. Și un om ce-l aveam mai meșter decât toți care au făcut și casa satului (primăria), văzând că strică acele două cherestele

¹⁵³ Arhivele..., inv. 431/1843, fila 260

*și zicând de ce strică acele lemne, că eu le-am tăiat pe măsură pentru școală și nu le-au mai îngăduit a le tăia*¹⁵⁴.

În 1845, cu ocazia unei revizii a școlii se consemnează următoarele: „*La școala din sat este învățător Fluenescu Barbu, născut în 1816 - înființat candidat în martie 1841 - însurat, părinții moșneni din Craiova funcționa ca învățător și în 1845 fără întrerupere, școala era clădită de nuiiele, lipită cu pământ*”¹⁵⁵.

Putem trage concluzia că localul, început încă în 1839, nu s-a terminat nici în 1845, de îndată ce inspecția găsește școală făcută din nuiiele și lipită cu pământ. Prin această situație statistică, încheiată la nivelul Plășii Câmpului, avem prima știre despre un învățător din sat, probabil al doilea, care funcționa din 1841. Probabil că între aprilie 1838 - data înființării școlii și martie 1841 - data „*înființării candidat*” a lui Barbu Fluenescu, la școală a funcționat alt învățător, al cărui nume nu-l cunoaștem deocamdată. După înființarea școlii sătești, se observă o creștere simțitoare a numărului elevilor. Statistica oficială din 13 Iunie 1847 arată că numărul școlilor comunale sau sătești din județul Dolj era de 207, cu 6745 elevi care frecventau regulat. În acest context se încadra și școala din satul nostru, de îndată ce o statistică din anul școlar 1847 – 1848, făcută la nivelul Plășii Câmpul, oglindind rezultatele Inspecției efectuată de revizorul școlar al județului Dolj, ne indică următoarele: „... *la Galicea Mare, învățătorul Barbu Fluenescu, însurat – își făcea datoria, avea 80 de copii care urmau regulat cursurile în 3 despărțiri, 40 despărțirea I, 20 despărțirea II-a, 20 despărțirea a III-a. În încheiere, revizorul arăta (...) Trebuie ca localul de școală să se facă din nou*”¹⁵⁶.

În preajma anului 1848 se constată că starea școlilor sătești nu era mulțumitoare. În 1847 a fost numit revizor al școlilor din Oltenia, Ion Maioreșcu, directorul Școlii Centrale din Craiova. În rapoartele sale către Eforia Școalelor și administrației județului, el vorbea despre „*starea nemulțumitoare în care se află acum școlile comunale, sălile de clasă ale acestora fiind mai pretutindeni într-o situație tristă*”¹⁵⁷.

¹⁵⁴ *Problema țărănească în Oltenia în sec. XIX – Documente*, București, 1967, pag. 125-126

¹⁵⁵ Arhivele Statului Craiova, *Fond Liceul Carol*, inv. 3/1845, filele 22-23

¹⁵⁶ *Ibidem*, inv. 2/1845-1848, filele 197-198

¹⁵⁷ *Arhivele...*, dosar 17/1848, fila 63

Probabil situația statistică la nivelul plasei Câmpu în care se vorbește despre școala din satul nostru să oglindească rezultatul inspecției lui Ion Maiorescu la Galicea Mare.

În 1847 se decretează o nouă lege a învățământului prin care școlile se împart astfel: școli de la sate sau comunale, școli de la orașe sau elementare, școli desăvârșitoare sau academice, care funcționează la București și Craiova. Obiectele care se învățau erau: scrierea, citirea slobodă, aritmetica, cunoștințe despre lucrul pământului, creșterea vitelor. Școala se deschidea la 1 octombrie și se închidea la 23 aprilie pentru ca, vara, elevii să-și ajute părinții¹⁵⁸.

La fel ca și celelalte școli din țară, între 1848 -1857, școala este închisă în urma evenimentelor de la 1848. Guvernul lui Alexandru Ioan Cuza e preocupat de înmulțirea școlilor sătești. Ele au fost cuprinse în bugetul anului 1860. În ședința Adunării electivă din 29 iulie 1860, la București, s-a aprobat înființarea a 234 de școli sătești. În această perioadă se fac proiecte, se elaborează programe pentru diferite școli, culminând cu *Legea Instrucțiunii din 1864*, prima legiuire școlară a tânărului stat român care a fost concepută de pe poziții democratice, de către intelectualii progresiști printre care și cărturarii Petrache Poenaru, Vasile Boerescu, A. Tr. Laurian. Ea a dat școlii românești „*un statut atotcuprinzător al instrucțiunii publice și private*”¹⁵⁹.

Legea prevedea: „*învățământul primar obligatoriu și gratuit, gratuitatea învățământului secundar, înființarea școlilor primare în toate comunele, egalitatea între sexe, în ceea ce privește dreptul lor la învățatură, se consacră existența învățământului superior - precum și necesitatea pregătirii cadrelor didactice pentru toate gradele...*” Condițiile de viață ale țăranimii, lipsa de localuri pentru școli și de învățători au împiedicat aplicarea integrală a principiilor obligativității și gratuității învățământului primar. Bugetele guvernelor de după 1866, îndeosebi, acordau o atenție mai redusă școlilor în general și școlilor sătești în special, cu toate că bugetul *Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice* nu reprezenta în 1874 nici 10% din bugetul statului, sumele prevăzute

¹⁵⁸ Ilie Popescu Teiușan, *Anuarul școlilor normale de învățători*, Craiova, 1932, pag. 12

¹⁵⁹ *Idem*, *Contribuții la studiul legislației școlare românești, Legea Instrucțiuni publice din 1864*, Editura didactică și Pedagogică, București, 1963, pag. 80

pentru școlile sătești reprezentau mai puțin 1/4 din cheltuielile pentru învățământ¹⁶⁰.

Lipsa de interes pentru școlile sătești reiese și din faptul că *Legea Învățământului din 1864* nu acordă atenție modului de recrutare al învățătorilor. La art. 343, *Legea din 1864* cerea drept candidați învățători absolvenții ai școlii primare cu următoarele obiecte de studii: citirea și scrierea catehismului, noțiuni de igienă, de gramatică, de geografie, de istoria țării, de drept administrativ, cele patru lucrări de aritmetică, sistemul legal al măsurilor greutăților. Articolul 354 din lege cerea revizorilor pregătirea gimnazială.

După redeschiderea școlilor în anul școlar 1857 - 1858, o primă știre despre școala din sat o avem la 1869, decembrie 15, când învățătorul școlii sătești se plânge prefectului județului Dolj, că de 10 luni nu și-a primit salariul, că este purtat cu vorba de primarul comunei Galicea Mare: „... *subscrisu am profesiunea de învățător. Dvs. știți prea bine că după ce că este leafa foarte mică, apoi dacă nu mi să dă la timp, cu ce voi face*”¹⁶¹.

Învățător era Ion Băncescu, avea pentru anul școlar 1868/1869 - un număr de 76 elevi și primea un salariu de 18 lei și 52 bani.

În anul 1879, la școală erau înscriși 151 de elevi¹⁶².

Alte știri despre starea școlii din comună avem din cererea învățătoarei Eliza Locuseanu din 21 mai 1882, care spunea:

„*Domnule Președinte,*

Subsemnata - învățătoare la comuna Galicea Mare, plasa Câmpu, județul Dolj vin în termeni legali și fac contestare contra subvențiunii mele aprobată de Onor Comitet în bugetul acestei comune, care subvențiune în loc să fie sporită față cu programul învățământului din această școală mi s-a redus din 850 lei cu care am fost salariată anul trecut, numai la 540 lei.

D-le Președinte, considerați vă rog că: școală acestei comune este mixtă, populată de un număr de peste 60 de băieți și 16 fete, făcând cu dânșii cursul complet de patru clase primare, vă puteți închipui cât de mare este ocupațiunea și stăruința mea, îndeplinind

¹⁶⁰ *Istoria României*, vol. IV, București, 1962, pag. 692

¹⁶¹ *Arhivele...*, inv. 169/1869, fila 191

¹⁶² *Arhivele...*, dosar 152/1879, fila 45

cu modul acesta două servicii: de învățător și învățătoare pentru care locuitorii acestei comune sunt foarte mulțumiți de programul ce-l fac cu elevii; afară de aceasta mai considerați că pe lângă învățământul elevilor și elevelor mai sunt obligată și cu învățământul tuturor călărășilor și dorobanților din această comună, cari cu toții sunt peste 40; ceia ce cred că, în comparație cu toate ostenelele mele, subvențiunea de 540 lei aprobată de Onor Comitet pe anul curent 1882-1883 este de tot mică. Salariu de la Onor Guvern fiind asemenea mic, nu mă pot întreține nici în modul cel mai sărac. În alte comune învățătorii și învățătoarele sunt ajutate pe lângă subvențiune cu câte 17 pogoane de pământ arător, dar eu sunt lipsită și de acesta.

Vă rog, D-le Președinte, să binevoiți ca în considerațiunea celor zise mai sus, a dispoza ca să mi se adauge subvențiunea cât s-au consimțit de Consiliul Comunal cu înaintarea bugetului pe acest an.

Semnează învățător Eliza Locusteanu¹⁶³, cererea fiind adresată Președintelui Onor Comitetului Permanent Dolj.

Am citat integral conținutul petiției întrucât, el nu este o simplă cerere de mărirea salariului, ci un document de bază din care aflăm starea generală a școlii în acea perioadă. Observăm că școală avea 76 de elevi la care lucra o singură învățătoare că ea mai avea și servicii extrașcolare, învățând, între alții, 40 călărăși, iar salariu îi era neîndestulător.

În 28 februarie 1887, se hotărăște, în ședința Consiliului Comunal, ca profesoarei Beduna să i se mărească leafa cu 200 de lei¹⁶⁴:

„... având în vedere că D-na profesoară prin serviciul ce și-l îndeplinea cu învățarea elevilor și elevelor, cu exactitate (or neavând alte mijloace de viațuire decât prin leafă aprobată prin buget cu reducerea ce s-a făcut de 200 lei, nu-și poate întâmpina existența. (...) urmează a avea leafa ca și anul acesta da 900 lei”.

În 1887, aprilie 3, Revizorul școlar Dolj trimite către Președintele Comitetului Permanent Dolj, următoarea adresă: *„... Având în vedere necesitățile populației școlare din comuna Galicea Mare precum și suficientele venituri bugetare ale citatei comune, vă rog să binevoiți a face ca comuna să plătească din fondurile sale un al doilea învățător*

¹⁶³ Arhivele..., dosar 81/1882, fila 16

¹⁶⁴ Arhivele..., dosar 28/1887, fila 35

pe lângă cel plătit din fondurile statului. Acestea fiind în interesul instrucțiunii copiilor comunei, sunt sigur că comuna va îndeplini această legitimă necesitate“.

Această adăogire de învățător se face pe ziua de 15 septembrie 1887¹⁶⁵.

Răspuns: „(...) Dacă la comună nu se află un local de școală încăpător ca să se poată preda învățămintele elevilor de către 2 învățători, rămâne a se aviza după ce comuna va dispune a închiria sau a construi un local încăpător“¹⁶⁶.

Rezultă că, de la înființare până în 1887, școala a funcționat cu un singur învățător, deși numărul elevilor creștea și se făcuse școală mixtă. În 1888, la 16 aprilie, d-oara profesoară Ecaterina Corcoveanu cerea să-i fie mărită leafa cu 200 lei, deoarece, din 900, i-au rămas numai 700 lei.

Răspunsul primit a fost: „Nu se mai poate reveni asupra bugetului, fiind deja aprobat“. În 1889 se înființează școală separată pentru băieți.

Iată ce spune în acest sens, încheierea nr. 29 a Consiliului Popular comunal: „Având în vedere că D-ul subprefect respectiv cu ordinul nr. 7876, comunică în copie pe al D-lui Prefect nr. 9620, prin care face cunoscut că D-ul Ministru al Instrucțiunilor Publice, înființează cu începere de la 1 octombrie 1889 în această comună o școală pentru băieți, rămânând cea actuală numai pentru fete, ca să se ia măsuri spre a se închiria un local pentru școala de băieți. Având în vedere că, în această comună, nu s-au găsit locul de școală decât numai casele preotului Filip, care este suficient pentru localul de școală, numai pentru băieți.

Având în vedere că pentru acest loc de școală, în urma documentației făcută cu numitul preot, am convenit ca să se plătească anual lei noi 240 și deosebit de această chirie să se facă reparațiile necesare acelu local, precum și mobilierul necesar, precum tablă de calcul, catedră, masă și un scaun, cu suma de lei 260 și cu lei 240 chiria, se va cheltui în total suma de lei 500, care se vor lua atât din excedentele bugetului anului 1889, cum și din alte economii ce vor

¹⁶⁵ *Ibidem*, fila 36

¹⁶⁶ *ibidem*, fila 40

lăsa bugetul cu care se va plăti chiria casei, cum și mobilierul prevăzut mai sus și respectivele mese.

Consiliul Comunal Decide:

Încuviințează ca să ne închiriem pentru localul școlii de băieți, un salon din casele preotului Filip din această comună și una cameră pentru locuința D-lui învățător cu chirie anuală de 240 lei și cu lei 260, să se facă reparațiile și mobilierul prevăzut. Suma de 500 lei se va lua din excedentul anului 1889, cum și din alte economii ce ne va lăsa bugetul.”¹⁶⁷

Răspunsul subprefectului din plasa Câmpu nr. 10348 din 1889 noiembrie 16 sună astfel: „(...) Răspunzând adresei dvs. vă invităm a pune în vedere Consiliului Comunal Galicea Mare, că Comitetul județean nu suportă încheierea actelor care în modul cum se arată de Consiliul Comunal prin încheierea nr. 29, ci numai în condițiunile ca reparațiunile să se facă de preotul caselor, iar nici de cum de comună, prin urmară dar dacă proprietarului îi convine cu acest mod, să se comunice Comitetului spre a nu da aprobare, în caz contrariu să se caute alte case pentru locul de școală.

Semnează subprefectul de Câmpu”

Adresa fiind înaintată Comitetului permanent Dolj, aceasta răspunde la 27 noiembrie 1889, că aprobă încheierea Consiliului Popular comunal, referitoare la închirierea caselor preotului Filip, pentru local de școală pentru băieți și că aceasta s-a înființat de la 1 octombrie trecut.¹⁶⁸

Rezultă că data de 1 octombrie 1890 este data înființării școlii de băieți din sat. Acum trebuie separată școală de băieți de cea de fete. Pentru aceasta, Consiliul Comunal, prin încheierea din 27 aprilie 1890 hotărăște: „Având în vedere că școala de fete din această comuna urmează a fi separată de cea actuală de băieți, creată din nou în anul expirat 1889. Având în vedere că D-ul prefect al acestui județ, cu ocazia trecerii Domniei sale prin această comună, au ales casele D-lui Pătru S Drăghici din această comună, pentru frecventarea școlii numai de fete, rămânând ca actuala școală a comunei fiind mai spațioasă pentru băieți. Având în vedere că intervenind cu proprietarul

¹⁶⁷ *Arhivele...*, dosar 39/1889, file 5-6

¹⁶⁸ *Ibidem*, fila 7

caselor, au tocmît ca să se plătească chirie de comună, anual 240 lei și pe termen de 3 ani au obligația ca dânsul să facă reparațiile necesare localului, pe timpul închirierii și înființa sobele necesare de încălzit. Având în vedere ca în bugetul anului curent 1890/1891, nu este prevăzută această cheltuială de lei 240, astfel, că urmează a se deschide credit cu aprobarea Onor Comitetului". În vederea acestuia, Consiliul Comunal decide: „(...) încuviințează a se închiria casele d-lui Pătru Drăghici pe timp de 3 ani cu începere de 1 mai a.c. până la 1 mai 1893, cu chirie anuală de lei 240 și pentru că pe anul curent 1890/1891, nu este aprobată acesta chirie, să se ia din excedentul bugetului pe 1891/1892 și în 1892/1893 se vor prevedea regulat în buget”¹⁶⁹.

În 1891, 14 martie, învățătorul D. Filimon cere mărirea salariului, arătând că muncește mult ... „având a munci cu 112 elevi în 6 clase, fără să am nici-un ajutor de clasele inferioară, ca-n alte comune ... binevoîți a-mi prevede și mie o subvențiune comunală, căci comuna dispune de fond și aceasta spre încurajarea mea de a lucra cu cel mai mare zel, pentru răspândirea instrucțiunii, baza progresului unui popor”¹⁷⁰.

Tot la 14 martie 1891, face cerere pentru a obține o subvenție de la comună și învățătoarea Elena Filimon. Deci, școala este încadrată acum cu doi învățători. Consiliul aprobă o subvenție de 300 lei pentru fiecare pe un an.

Cercetând matricolele liceului de cultură generală, am constatat următoarele: pentru anul școlar 1887 – 1888, au fost înscriși 69 elevi – învățătoare Ecaterina Corcoveanu.

În anul școlar:

1888-1889 – 99 înscriși;

1890/1891 – 111 înscriși;

1891/1892 – 111 înscriși;

1892/1893 – 110 înscriși;

1893/1894 – 115 înscriși, învățător D. Filimon;

1894/1895 – 152 înscriși, învățător D. Filimon și director C.

Stănescu;

¹⁶⁹ *Ibidem*, fila 9

¹⁷⁰ *Arhivele...*, dosar 176/1891, fila 32

1895/1896 – 99 înscriși;
 1896/1897 – 125 înscriși;
 1897/1898 – 126 înscriși, învățători Atena Ionescu și Zoie Constantinescu, director C. Stănescu
 1898/1899 – 264 înscriși
 1900/1901 – 224 înscriși, director F. Demetrescu;
 1902/1903 – 218 înscriși;
 1904/1905 – 191 înscriși;
 1906/1907 – 204 înscriși;
 1907/1908 – 227 înscriși;
 1908/1909 – 333 înscriși;
 1909/1910 – 265 înscriși;
 1910/1911 – 269 înscriși;
 1911/1912 – 262 înscriși;
 1912/1913 – 253 înscriși;
 1913/1914 – 262 înscriși;
 1914/1915 – 259 înscriși;
 1915/1916 – 240 înscriși;
 1918/1919 – 245 înscriși;
 1919/1920 – 296 înscriși, director F. Demetrescu.

Odată cu creșterea numărului de elevi, se punea problema construirii unui nou local de școală. Astfel, la 16 martie 1894, învățătorul diriginte D. Filimon, înaintează o cerere către revizorul școlar județean Dolj în care arată: „(...) *Localul de școală este foarte vechi, insalubru și insuficient ... populațiunea școlară a comunei este de 800 copiii, cu vârsta de școală între 7 și 14 ani, ceea ce reclamă neapărat construirea unui local nou, cu mai multe săli de studiu, conform noii legi a instrucțiunii publice. Consiliul Comunal, prin încheierea nr. 16/1891, luna ianuarie, a cerut voie a face un împrumut, însă nu s-a acordat facerea acestui împrumut*”¹⁷¹. Iată motivele expuse în favoarea obținerii împrumutului:

„Subsemnatul, având în vedere:

- a) că populația școlară acum este foarte mare.
- b) la localul închiriat pentru clasele I și II, nu este suficient, neîncăpând într-însul decât un număr foarte restrâns de elevi, pe

¹⁷¹ *Arhivele...*, dosar 81/1894, fila 16

lângă aceasta nu este nici igienic și nici nu se găsesc alte case de închiriat pentru școală.

c) că localul propriu de școală nu corespunde noii legi, fiind vechi și ruinat, având o singură cameră foarte igrasioasă.

d) comuna dispune de venituri și fonduri, vă rog în consecința aceasta, dle revizor, să binevoiți a interveni pe lângă Onor Autorități în drept, spre a se face un nou local sistematic de școală superior, conform legii și regulamentului pentru construirea de localuri, fiind imposibilă și de aici înainte frecvența școlarilor în asemenea local insuficient și insalubru¹⁷².

Din expunerea de motive a învățătorului, se constată că deși problema localului preocupa școala, încă de la înființarea școlii de băieți, respectiv 1889, de când a început să se închirieze case în sat, totuși ea nu s-a construit până în 1894. Din documentele arhivei școlii rezultă că în 1898 s-a construit localul școlii de fete, situat lângă dispensarul comunal.

În *Marele Dicționar geografic al României* sunt notate următoarele: „În comună sunt două școli: una de băieți și a doua de fete, care funcționează din 1889, 1 noiembrie. Localul școlii de băieți este de zid. Are o împrejmuire de 0,250 ha. Localul școlii de fete este închiriat. Școala de băieți are un învățător, iar cea de fete o învățătoare. Școala de băieți a fost frecventată în 1892/1893 de 106 băieți, cea de fete de 30 de fete. În vârstă de școală sunt 850 copii. Știu carte 323 persoane, 273 bărbați și 50 femei¹⁷³.”

Circulara Ministerului de Interne și al Cultelor către diriginții de școli rurale și directorii de școli urbane, din 5 decembrie 1889, înregistrată în arhiva școlii generale la nr. 33 din 1909 spunea: „vi se pune în vedere obligativitatea învățământului, se va aplica în ordinea arătată prin regulament în ceea ce privește și copiii înscriși din oficiu, veți înscrie în prima linie pe toți cu dare de mână și în urmă veți proceda și la înscrierea celor săraci până la completarea locurilor disponibile în clasă.

Semnează Ministru Spiru Hare!“

¹⁷² Ibidem

¹⁷³ *Marele Dicționar...*, pag. 525

Este ușor de înțeles ce se întâmplă cu fiii de țărani care, conform legii erau înscriși la sfârșit, iar școala era neîncăpătoare.

Pentru a observa modul în care se pune în aplicare circulara trimisă de Spiru Haret, redăm mai jos o situație a școlilor din județul Dolj, în anul școlar 1908/1909: „... au funcționat 225 școli rurale cu 338 învățători. Copii în exercițiul de școală 54.000, s-au înscris la școală 25.000, au urmat cursurile respective 18.000, au absolvit școala 2.000”¹⁷⁴.

În Galicea Mare, copiii înscriși la școală 742, din care urmează 322. Făcând un procent se constată că școala avea o pondere foarte mare în cadrul județului, dar 60% din elevii înscriși, nu frecventau cursurile¹⁷⁵.

Iată ce spune *Monografia sanitară a județului Dolj*, referitor la existența școlii construite la 1898 „... în comună este o singură școală, construcție de zid după planurile Casei Școalelor, compusă din 4 camere destul de spațioase, frecventează 262 elevi”¹⁷⁶.

Într-o situație centralizată la nivelul Plășii, referitoare la școlile din județ, la rubrica dedicată comunei sunt notate următoarele: „În comuna Galicea Mare, este școală cu 4 învățători, dintre care 2 definitiv și 2 suplinitori. Copii înscriși sunt 205. Școala are local propriu, în prezent în acest local este spitalul Onor Comandaturii. Școala s-a mutat în casă particulară. Teren de cultură nu are, are tot mobilierul necesar. Au absolvit 14 elevi.”¹⁷⁷

Constatăm că numărul elevilor în anii războiului a scăzut. Dacă în 1910 au fost înscriși 262 elevi, în 1917 sunt înscriși numai 205.

b. Biserica

A doua instituție după școală, care a jucat un rol de seamă în viața spirituală a satului, a fost biserica. Iată prima știre consemnată în volumul *Sfânta Epitropie a Eparhiei Râmnicului – Noul Severin în trecut și acum – 1906* „(...) Parohia Galicea Mare cu o populație de 1353 familii, este compusă din comuna Galicea Mare. Biserica

¹⁷⁴ *Arhivele...*, Din referatul d-lui Administrator al Plășii Giubega, , dosar 35/1909, fila 35

¹⁷⁵ *Ibidem*, fila 37

¹⁷⁶ C. Laugier, *Monografia Sanitară...*, pag. 317

¹⁷⁷ *Arhivele...*, înv. 38/1917, fila 32

Parohială cu hramul Sf. Gheorghe se află în comuna Galicea Mare; construită din zid în anul 1852. Paroh Matei Galiceanu, absolvent al seminarului Grupului 1, hirotonisit la 27 noiembrie 1879; supranumerar preotul Matei Dumitrescu, grămătic, hirotonisit la 26 octombrie 1851.

Cântăreț Florea Popescu, absolvent al școlii de cântăreți, numit la 7 martie 1877.

Epitropii: 1. Ilie I. Predescu și 2. Ioan T. Mitroi, numiți în 1904¹⁷⁸.

În volumul „Administrațiunea casei Bisericii. Anuar 1909” – găsim consemnate următoarele: „Parohia Galicea Mare are familii 1115, suflete 4582, biserica e de zid, s-a clădit la 1852 – 1853¹⁷⁹. Iar în cartea *Viața bisericească în Oltenia, Anuarul Mitropoliei Olteniei*, 1941: „Parohia Galicea Mare alcătuită din comuna Galicea Mare cu 1205 familii și 5842 suflete. Situată la 50 km sud/vest de Craiova și 8 km de gara Băilești – pe linia Craiova – Calafat.

Biserica parohială cu hramul Sf. Gheorghe/ Cuvioasa Paraschiva construită de zid de către obștea locuitorilor în anul 1851, reparată în 1914-1916 cu cheltuiala enoriașilor, a proprietarilor Gh. și Maria Bibescu și osândia preotului Matei C. Galiceanu. Are școală de lectură și a evoluat la 300 mii lei, 8 și ½ ha pământ de la 1864.

Cimitirul vechi s-a mărit cu adaosul, ajungând până la 3 ha suprafață. Nu este cor bisericesc. Biblioteca parohială, înființată în 1921, numără 750 volume. Căminul cultural „Nicolae Iorga” înființat este afiliat la Fundațiile Române în 1921. Preotul este președintele Consiliului de Conducere al căminului cultural. Viața spirituală morală este satisfăcătoare. În Parohie nu sunt sectanți. Intelectuali ridicați din Parohia sunt: 4 învățători, 2 ofițeri, un inginer; unul este fiu de preot, ceilalți învățători sunt fii de săteni. S-au colectat pentru biserică, școală și casa de lectură 404.000 lei. În anul 1936, a ajutat locuitorul Ștefan Busu cu un vagon de porumb, arzându-i mașina de treierat; în 1937 s-a trimis înfometajilor din Basarabia alt vagon de porumb.

¹⁷⁸ Athanasie Mironescu, *Sfânta episcopie a eparhiei Râmnicului Noul Severin în trecut și acum în al XLI-lea an a domniei majestății sale regelui României Carol I*, Tipografia Gutenberg Joseph Göbl, București, 1906

¹⁷⁹ *Administrațiunea Casei Bisericii. Anuar 1909*, București, 1909

Pentru mănăstirea Jițianu și Plopșor s-au colectat 6000 mii lei. Cantina școlară, înființată în 1938, servește zilnic ceaiuri și pâine la 60 de elevi.

Se întreține și bugetul comunei și colete publice. Preotul este președinte, Paroh Pr. Iconom Constantin Teodorescu, fost preotereu, născut în 1899, în comuna Siliștea Crucii, Dolj, hirotonisit la 20 iulie 1923, transferat la 1925, seminarist gr. II.

Preot ajutor Florea Hau - s-a născut în 1905 hirotonisit la 15 februarie 1931, seminarist gradul II. Cântăreți Tudor T. Păsat, născut în 1906, numit în 1926, absolvent al școlii de cântăreți, Gheorghe Șt. Burtea, născut în 1911, numit în 1928, urmând aceeași școala de cântăreți¹⁸⁰.

Biserica și nevoile ei au stat în atenția organelor de conducere ale comunei de îndată ce Consiliul Comunal înainta Prefecturii Dolj la 21 ianuarie 1880 următoarele: „(...) dl. Prefect am onoare a anunța domniei voastre anexatul proces-verbal adresat de Consiliul Comunal Galicea referitor la salariu preotului nou numit, Galiceanu Matei, rugându-vă să binevoiți a-l supune spre aprobare: Consiliul Comunal Galicea, la 21 ianuarie 1880, a decis a se înscrie în bugetul anului la cheltuieli, încă lei 150 – salariu unui preot care s-a instalat în urma formării bugetului de Consiliul Comunal¹⁸¹.”

În 1891, la 25 mai, Consiliul Comunal Galicea Mare, sub președinția lui Ion Iliescu primar, încheie următorul proces-verbal în care este analizată situația bisericii comunale: „având în vedere că Epitropia bisericii din comună cu adresa nr. 2 cere ca, în interesul întreținerii bisericii și cimitirelor acestei comune, să se construiască o casă cu două încăperi pe pământul unde se află biserica, în colțul dinspre miază-noapte, care casă se închide numai pentru prăvălii pentru manufactură cât și altele, afară de cârciumă, bani ce se va lua să se facă venit bisericii, pentru a se întreține atât biserica cât și cimitirele în bună stare cu mobilier și altele și care casă să se construiască cu suma de lei 200, ce sunt numerar în casa Epitropiei.

¹⁸⁰ *Viața Bisericească în Oltenia, Anuarul Mitropoliei Olteniei*, Tipografia Sf. Mitropoliei a Olteniei, Râmnicului și Severinului, Craiova, 1941, pag. 226-227

¹⁸¹ *Arhivele...*, dosar 22/1889 fila 16

*Având în vedere că facerea acestei case în casa Epitropiei pentru biserică și cimitir și că pământul fiind destul de spațios permite facerea unei asemenea case. Considerând că Pr. Matei Paroh a declarat că în caz dacă suma de lei 200 aflată în casa Epitropiei nu va ajunge pentru construirea acestei case, restul se va da ofrandă de sfinția sa.*¹⁸²

Din documentul sus citat, constatăm faptul că biserica se autofinanțează, dar consiliul comunal o ajută pentru a-și asigura aceste venituri.

Acest lucru se constată și din următoarea știre. Epitropia bisericii Galicea Mare se adresează în felul următor: „*DI. Președinte, înainte de a se delimita pământurile locuitorilor rurali (Reforma agrară din 1864), biserica noastră din comuna Galicea Mare avea toată întreținerea de la Prefectură, iar de atunci a încetat întreținerea. Așa pe vremea de atunci nu se prevedea prin bugetele comunei nimic pentru întreținerea bisericii. Așadar, proprietarii rurali întrunindu-se cu toții au cedat un pământ bisericii în centrul comunei, la șoseaua județeană cu acel pământ să se poată întreține biserica. Așadar, prinusul de atunci l-au închiriat unui bulgar cu condiția să dea bisericii 6 oca lumânări, 6 oca untdelemn pe fiecare an, așadar, a urmat bulgarul după condiția făcută până la înființarea Epitropiei. Epitropia văzând ca bulgarul aducea la biserică cele mai proaste lumânări l-au oprit de a mai aduce, înțelegându-se cu bulgarul verbal ca să dea trei poli pe fiecare an și Epitropia să-și cumpere lumânări de bună calitate și au urmat cu darea celor 3 poli pe an*”.¹⁸³

„(...) în 1907, prin grija preotului Matei Galiceanu s-a construit fântâna din fața bisericii. Iată ce ne spune în acest sens: domnule Prefect, (...) Consiliul de igienă și salubritate publică al județului, în ședința de la 8 octombrie 1907, având în vedere raportul agentului sanitar al cercului Galicea Mare cu nr. 27, în care arată că preotul Matei Galiceanu din comuna Galicea Mare a luat inițiativa de-a construi o fântână cu „gisduri“ (bucăți de piatră cioplită) în fața bisericii acelei comune. Consiliul în urma dezbaterilor a admis construirea fântânii în chestiune și în același timp așa aduce mulțumiri preotului Matei Galiceanu. Având onoare a vă aduce la cunoștință cele ce preced,

¹⁸² *Arhivele...*, dosar 176/1891, fila 16

¹⁸³ *Arhivele...*, dosar 17/1892, fila 2

vă rog să binevoiți a dispoza ca această faptă lăudabilă a se publica în monitorul județului”¹⁸⁴.

În biserică se găsește sinodicul: „Această de Dumnezeu sfântă biserică cu hramul Sfântul Gheorghe și Cuvioasa Paraschiva a fost zidită din temelie în anul 1852 de către obștea satului. În anul 1915 a fost renovată din temelie și s-a înfrumusețat cu pictură nouă și podele frumoase de către obștea satului, antreprenor fiind Arsenie Ivanovici și pastor fiind Nicolae Calonițoiu. Toată această lucrare s-a făcut prin stăruința preotului Matei Galiceanu paroh. S-a sfințit în anul 1918, 26 octombrie de către Prea Sfântul Epitrop al Episcopiei Râmnicului Noului Severin D. D. Antion. În 1940, paroh fiind preotul Constantin Teodorescu și ajutorul preotului Florea Hau, s-au modificat ferestrele toate și s-a pardosit cu scânduri”.

Am arătat mai sus că biserica a fost renovată din temelie în anul 1915-1916, acest lucru fiind menționat și de următoarea adresă a primăriei cu nr. 2120 din 1919, mai 6, adresată Prefectului de Dolj:

„Domnule Președinte,

Am onoarea a vă ruga să binevoiți a delega un domn inginer conductor din ordinul dumneavoastră spre a face recepția bisericii cu hramul Sfântul Gheorghe și Cuvioasa Paraschiva din comuna Galicea Mare, fiind terminată de pictat și urmează a fi recepționat - semnează primarul comunei”¹⁸⁵.

În curtea bisericii se găsește „clopotnița” care, pe lângă turnul clopotului, mai are o sală mare, care a folosit drept sediul Căminului Cultural „Nicolae Iorga”, de la construirea sa. Aici era amenajată scena, sala era dotată cu scaune și se prezentau programe artistice.

Faptul că biserica a fost renovată între anii 1915-1918, este confirmat și de inscripția pe o piatră de marmură care se găsește în sfânta biserică și cuprinde următoarele: „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. - Acestu Sfânt și Dumnezeescu local al Domnului cu Hramul Sfântul Gheorghe și Cuvioasa Paraschiva s-a zidit din temelie la anul 1852 de obștea satului Galicea Mare, s-a reparat de la temelia și s-a înfrumusețat cu pictură nouă și podoabe frumoase în anul 1915, cu stăruința și ajutorul Preotului Paroh Matei Galicescu

¹⁸⁴ Arhivele..., dosar 24/1907, fila 7

¹⁸⁵ Arhivele..., dosar 117/1919, fila 21

și soția sa Ioana, prin stăruința delegaților obștii: Ion Crețeanu, Ion Durmănescu, Florea Badea, Ion Mălăin, Mihalache Drăghici și cu ajutorul tuturor enoriașilor parohiei și s-a sfințit în ziua de 26 octombrie 1918 de Prea Sfințitul Episcop al Eparhiei Râmnicu noul Severin. D.D. Anthim“.

Obs: Din mărturiile preotului Florea Hau, care funcționează la biserică din anul 1931, rezultă că vechea biserică s-a aflat pe locul unde astăzi se găsește liceul de cultură generală, care este construit pe vatra fostului cimitir al comunei Galicea Mare și în mijlocul acestui cimitir se găsea biserică – bordei - în gârliciul căreia se afla instalat clopotul. Din acest loc, la 1852, biserică s-a mutat pe locul unde se află și astăzi, iar cimitirul a fost mutat în partea de miazănoapte a satului unde se află și astăzi, iar pe locul vechiului cimitir s-a făcut piața comunală.

În continuare, preotul Hau mai arată următoarele: prin anii 1938-1939, când țara era lovită de secetă și greutățile celui de al doilea război mondial, biserică a organizat - în sala clopotniței - o cantină în care serveau masa peste 60 de elevi, fiii țăranilor mobilizați. În prezent sala de lectură a clopotniței a fost transformată în casă parohială, în care locuiește preotul ajutător Virgil Cioroianu. Cimitirul are o suprafață de 4 ha și jumătate, întreținut de parohie din contribuțiile benevole ale credincioșilor.

În 1971, din contribuție sătenilor, s-a închis fațada bisericii cu gard de ciment și se preconizează în viitorul apropiat o renovare generală a bisericii.

În prezent biserică este încadrată cu doi preoți și anume:

1. Florea Hau - paroh,

2. Virgil Cioroianu, născut în comuna Cioroiași, satul Cioroiul Nou, județul Dolj, în ziua de 7 ianuarie 1913, absolvent al Seminarului Teologic „Patriarhul Miron Cristea“ din Câmpulung Muscel în 1954 și licențiat al Facultății de Teologie din Cernăuți, în anul 1938, hirotonisit în anul 1940, decembrie 15, pe seama bisericii din satul Cioroiul Nou. A fost transferat la Parohia Galicea Mare la 1 octombrie 1951, unde funcționează și în prezent ca preot în postul II.

CAPITOLUL. III. Comuna în perioada 1918-1944

III.1. Regimul social agrar, înainte de Reforma agrară din 1921

Încheierea procesului de formare a statului național român ca rezultat al victoriei luptei de eliberare națională a întregul nostru popor, a realizat un cadru mai favorabil pentru progresul societății românești.

Desăvârșirea unirii naționale a consolidat și lărgit piața națională, a creat condiții mai prielnice pentru dezvoltarea economică și în special pentru intensificarea dezvoltării capitalismului.

În noul cadru astfel format, puternicele resturi feudale din agricultură au devenit și mai anacronice, ele constituind un obstacol în calea deplinei folosiri a noilor condiții mai favorabile pentru mersul înainte al țării.

S-a accentuat contradicția obiectivă între resturile feudale și dezvoltarea generală a țării. Problema agrară se pune cu și mai multă acuitate, - nu numai din cauza factorilor obiectivi, dar și din cauza factorilor subiectivi, în primul rând din cauză că evoluția anterioară a evenimentelor obligaseră cercurile conducătoare să înscrie reforma agrară în Constituție și în declarația de la Alba Iulia¹⁸⁶.

Evoluția problemei agrare a fost influențată și de consecințele social-economice ale războiului. Condițiile favorabile, create dezvoltării economiei naționale de desăvârșirea procesului de formare a statului național, n-au putut fi folosite în anii imediat următori războiului mondial din cauza grelelor urmări economice ale acestuia. Pierderea sutelor de mii de vieți omenești în timpul războiului a avut nu numai o tragică semnificație umană, ea a avut și grave urmări economice. Sute de mii de familii țărănești au fost lipsite de principalii lor susținători, agricultura a fost lipsită de sute de mii de brațe de muncă. Din numeroase comune ale Olteniei, sătenii se plâneau autorităților că sunt amenințați a pieri de foame, cerând să li se trimită imediat porumb sau grâu. Pe acest fundal, agitațiile țărănești se intensificau, acțiunile sătenilor luau o asemenea amploare încât guvernul se temea, în 1918, de o răscoală țărănească.

¹⁸⁶ Vasile Liveanu, *Relații agrare și mișcări țărănești...*, pag. 292

Un rol principal în aceste frământări l-au avut soldații demobilizați care veneau de pe front cu convingerea că suferințele îndurate în timpul campaniilor le dădeau dreptul de a intra în posesia pământului. Nemulțumirile sătenilor au mai fost alimentate și agravate, în mare măsură, de tendința proprietarilor de a impune locuitorilor învoielii înrobitoare și de a nesocoti prevederile legilor agricole. Lipsa de izlazuri a constituit, în această perioadă, cauza a numeroase acțiuni directe ale țăranilor. Țăranii au trecut la ocuparea unor părți de moșii sau a locurilor de pădure pe care le-au transformat în pășuni. Semnificativă în acest sens este constatarea subprefectului plăgii Giubega, în cercetarea chestiunii izlazului: „În comuna Galicea Mare s-au făcut nereguli și s-a arătat o vitregie condamabilă pentru administrarea izlazului comunal.

Nu s-au făcut contracte conform legii învoielilor agricole pentru izlazul comunei de la 1917, ci pe anii 1917, 1918, 1919, fostul primar a format roluri incomplete și acelea după vechile contracte. (...) După cum ne informează autoritatea comunală, germanii au reținut între ani 1917-1918 câte 96 pogoane din izlaz pentru a paște pe el caii și boii rechiziționați forțat de la locuitori. (...) Fiind iarnă nu am putut constata dacă întinderile cultivate de locuitori, corespund cu întinderea ce fiecare locuitor avea cultivat și plătea amendă¹⁸⁷.

Drept răspuns, prefectul județului pune în vederea autorităților comunale să se conformeze dispozițiilor legii învoielilor agricole și instrucțiunilor care se dau relativ la administrarea izlazului. Situația nu a fost rezolvată în favoarea țăranilor, constatându-se că s-au înmulțit cazurile în care țăranii refuzau să lucreze pământurile moșierilor proprietari. Refuzul se datora faptului că li se ofereau prețuri prea mici. Însuși Alexandru Marghiloman, președintele Consiliului de Miniștri, a fost nevoit să recunoască în 1919 că „însămânțările din anul acesta vor suferi poate nu numai din lipsa de animale dar și din reaua voință a populației care nu este întotdeauna dispusă să îndeplinească muncile agricole¹⁸⁸.

¹⁸⁷ *Arhivele...*, dosar 112/1920, fila 20

¹⁸⁸ *Documente privind problema țărănească în Oltenia în primele două decenii ale sec. XX*, vol. II, 1911-1920, Editura Academiei, Craiova, 1970, pag. 7

În ciuda tuturor măsurilor, perioada care a urmat retragerii trupelor germane este plină de agitații și manifestații țărănești, de acțiuni ce vor impune guvernanților să treacă la aplicarea reformei agrare.

În anii 1919-1920, agricultura a continuat să fie serios afectată de urmările războiului și a anilor de ocupație; se resimțea lipsa mâinii de lucru, a inventarului agricol, a animalelor de tracțiune. Menținerea marii proprietăți, a sistemului dijmei și necultivării întregii suprafețe arabile, au agravat starea de lucruri din agricultură. Criza regimului agrar devine, în anii de după război, din ce în ce mai evidentă, fiind influențată de evoluția raportului de forțe dintre clase, de puternicul avânt revoluționar, care a obligat pe guvernanți să acorde maselor o serie de concesi.

Decretele-legi privind problema agrară, date de guvernele care s-au perindat la cârma statului român din decembrie 1918 până în iulie 1921, se înscriu pe linia încercărilor claselor dominante de a da o rezolvare care să permită dezvoltarea agriculturii, dar care să și abată masele țărănești de la lupta pentru pământ și de la încheierea unui front revoluționar comun cu proletariatul. Astfel, la 14 dec. 1918, a fost semnat decretul regal, iar la 16 dec. a apărut în *Monitorul Oficial* decretul lege de expropriere pentru cauze „*de utilitate națională*”.

Cu toate acestea, cercurile conducătoare au încercat să tergiverseze aplicarea decretului cu privire la împărțirea pământului, fapt ce a determinat pe țărani să treacă la împărțeala lui cu forța. Tergiversarea împroprietăririi definitive a țăranilor în 1919-1921 s-a datorat divergențelor din sânul cercurilor guvernante cu privire la amploarea concesiilor ce trebuiau acordate maselor țărănești și mai cu seamă dorinței acestor cercuri de a amâna rezolvarea finală a problemei prețului pământului expropriat și a cotei supuse exproprierii până în momentul potolirii valului revoluționar și al creării condițiilor pentru impunerea unei soluții favorabile moșierilor.

În primăvara anului 1921, în sânul claselor dominante se contura unanimitate în părerea că trebuia să se pună capăt stării de provizorat în crearea proprietății funciare prin legile agrare din 1917-1920. Era, cu alte cuvinte, necesară adoptarea legislației definitive de reformă agrară. Acțiunile țărănești, având drept obiectiv ocuparea pământurilor țărănești, desfășurate în primele luni ale anului 1921, dovedeau că amânarea

împroprietăririi și a definitivării reformei agrare putea duce la o creștere a mișcărilor țărănești, la ridicarea lor pe o treaptă superioară celei din anii precedenți¹⁸⁹.

În rândurile claselor dominante, constituirea PCR a produs o profundă îngrijorare. N-a fost întâmplător faptul că legislația definitivă de reformă agrară a fost pusă în discuția Camerei la 17 mai 1921, 8 zile după deschiderea Congresului de constituire a PCR și 5 zile după arestarea delegaților la Congres. Cercurile guvernante își dădeau seama că înființarea partidului comunist va impulsiona dezvoltarea luptei revoluționare a maselor. Raportul Comisiei de agricultură a Adunării deputaților asupra legislației reformei agrare, arăta în legătură cu împrejurările care au dus la elaborarea acesteia că: „*dureroasele răscoale țărănești de la 1888, de la 1907 și mai în urmă frământarea influenței revoluționare, ideilor democratice, (...) au aruncat o lumină vie asupra motivelor ce le-au provocat, au indicat claselor noastre conducătoare nevoia impetuoasă de a așeza România nouă pe temelii noi*”¹⁹⁰.

Mitiță Constantinescu, care în calitate de ministru liberal a condus ulterior operațiile de aplicare a reformei agrare sublinia că: „*în graba, problema agrară, ordinea generală a țării și chiar siguranța sa erau interesate, așa cum am văzut cu ocazia evenimentelor din 1907. Situația nu mai putea să dureze fără a periclita existența statului; (...) o necunoaștere a necesităților economice ale țăranilor, o amânare a reformelor agrare sau chiar o apreciere greșită a întinderii lor ar fi avut drept consecințe și, în circumstanțele actuale. (...) ale bolșevismului rus și ungar, n-ar fi fost exclus ca profundele nemulțumiri ale țăranilor să fi izbucnit printr-o revoluție politică redutabilă*”¹⁹¹.

a. Înființarea Reformei agrare din 1921

În aceste împrejurări, a fost adoptată, la 17 iulie 1921, Legea pentru reforma agrară în Oltenia, Muntenia, Moldova, și Dobrogea. Legea prevedea exproprierea întregului pământ cultivabil al statului,

¹⁸⁹ Vasile Liveanu, *Relații agrare...*, pag. 542

¹⁹⁰ *Ibidem*

¹⁹¹ *Ibidem*, pag. 543

Domeniilor Coroanei, instituțiilor bisericii și comunităților religioase, al asociațiilor filantropice și culturale.

Erau astfel suprimate veniturile pe care le realiza statul și instituțiile sale din exploatarea directă a țăranilor, se restrângea sfera de activitate a arendașilor care au luat în arendă o parte a terenurilor menționate mai sus, se împrăștiu un număr însemnat de țărani. Legea din 17 iulie 1921 institua exproprierea totală a pământului cultivabil și necultivabil al moșiilor arendate neîntrerupt timp de 10 ani (între 25 aprilie 1910 și 24 aprilie 1920).

Cea mai mare parte a moșiilor erau supuse exproprierii parțiale. Legea de reformă agrară stabilea categorii de moșii cu pământ cultivabil, asupra cărora se aplicau variate norme de expropriere.

După regiuni și categorii, moșiilor particulare li se expropria pământul cultivabil de la 100 la 500 ha în sus. De regulă era expropriată partea de moșie care depășea 200 - 300 de ha în vechea Românie. O clauză importantă a legii din 17 iulie 1921, prevedea exproprierea pământului inundabil care se cultiva sau se pășunea, existând astfel exproprierea, în vechea Românie, la terenurile inundabile¹⁹².

Am considerat util să mă opresc mai mult asupra procedurii folosite în înfăptuirea reformei agrare întrucât, spre deosebire de cea anterioară din 1864, aceasta are loc în cu totul alte condiții, determinate de avântul revoluționar ce caracteriza societatea românească în anii imediat următori războiului. Reforma agrară, departe de a avea caracter democratic, menținea marea proprietate moșierească prin aceea că exproprierea era de regulă parțială, lăsând moșierilor acel minim de 100 – 500 ha.

În comuna noastră, la 1921 existau următorii proprietari:

1. Barbu Știrbei, 2 Valentin Gh. Bibescu, 3 Marcela Cantacuzino.

Din suprafața arabilă a comunei, numai Gheorghe Valentin Bibescu deținea 5.398 ha.

Suprafața expropriată conform legii rurale era de 2.597 ha. Suprafața totală a moșiei lăsată proprietarului după aplicarea reformei agrare este de 713 ha, dintre care 344 ha teren de cultură și 369 ha după cum urmează: vie 21 ha, conac 17 ha, grădină de zarzavat 11

¹⁹² *Arhivele...*, dosar 187/1924, fila 6

ha, bălți și teren inundabil 129 ha, plantații de salcâmi 6 ha și embaticuri 105 ha.

În urma reformei agrare, în comuna noastră, au fost împrăștiți un număr de 587 capi de familie. Dintre aceștia, 73 au achitat loturile integrale, 13 au achitat numai o parte, iar majoritatea - 501 au primit 1976 ha și n-au plătit nimic, rămânând a achita conform ratelor scadente stabilite. Vezi tabelul cu împrăștiții de la anexe.

O caracteristică însemnată a legilor din iulie 1921 a fost aceea că au stabilit, în sfârșit, norme precise pentru efectuarea împrăștiirii. În intervalul dintre expropriere și terminarea formalităților de împrăștiire, pământurile continuau a fi date în arendă țăranilor constituiți în „tovărășii”; fiecare membru al tovarășiei plătea arendă numai pentru pământul pe care îl cultiva. Se instituia dreptul de împrăștiire al demobilizaților, (și în cadrul lor al invalizilor) al văduvelor de război cu copii, al orfanilor de război, al agricultorilor lipsiți de pământ, sau a agricultorilor cu mai puțin de 5 ha. Precizând normele de împrăștiire, legile din iulie 1921 au completat ultima verigă, în complicatul lanț de legi privitoare la reforma agrară din 1921, au definitivat legislația reformei agrare.

b. Regimul social-agrar de la Reforma agrară din 1921 până în 1944

Lucrările de expropriere a moșiilor pe baza legilor din 1921 s-au desfășurat mai ales în anii 1922 - 1923. Câțiva ani, o parte a suprafeței expropriate a continuat a fi arendată țăranilor constituiți în „obști de arendare“ (dar responsabili individuali de plata arendeii). După 1921, deși suprafața expropriată a crescut, suprafața cultivată de obști a mers descrescând, an de an, până în 1927. După 1927, suprafața cultivată de obști nu mai e înregistrată. Se constată, la nivelul țării, cum suprafața cultivată de obști s-a redus între 1921 și 1925 cu peste 2/3, iar în 1924 - 1925 cu peste 1/2. În 1926 ea reprezenta ceva mai mult de 1 % din suprafața cultivată, iar în 1928 era practic nulă.¹⁹³

Aceasta înseamnă că în 1927, suprafața expropriată a fost trecută în proprietatea țăranilor, ceea ce marca terminarea, în linii generale, a

¹⁹³ Vasile Liveanu, *Relații agrare...*, p. 565

împroprietăririi. După reformă, țărani din comuna noastră s-au unit în obștea „Înfrățirea Săteanului“, al cărui președinte era Petre Durlănescu. Acesta s-a folosit de funcția ce o avea, devenind ulterior unul dintre cei mai mari chiburi ai satului, el însuși mare exploatator.

Când prințul Valentin Gh. Bibescu și-a făcut anunțată dorința de a vinde moșia de 1000 de pogoane, inclusiv via și crama, Petre Durlănescu a propus obștii sătești s-o cumpere pentru comună. Referitor la vie și crama, din discuțiile purtate cu Marin Vlad și Ștefan Vlad, pivnicerii cramei, am constatat următoarele: Bibescu vânduse moșia împreună cu via și crama, lui Iovan Dasu Gabrovanu, cu 7000 lei ha. Când a aflat acest lucru, Petre Durlănescu, președintele Obștii Săteanului, a stabilit împreună cu membrii obștii, să cumpere ei moșia. Pentru aceasta, a întocmit un tabel al obștii, cu care a mers la București și a doborât actul de cumpărare încheiat de Iovan Dasu Gabrovanu cu prințul Bibescu, cumpărând moșia pentru obște. La acea dată suprafața de vie era de 20 ha, iar restul până la 1000 era însămânțat cu grâu. În aceste împrejurări, a reușit Petre Durlănescu să acapareze pământ, trecând de la obștea săteanului pe numele său, prin diferite subterfugii. Între acesta și săteni, începe o luptă generată de diferența de avere, luptă care se termina după 1944 prin exproprierea totală a sa.

Fiind într-o perioadă și primarul comunei, Petre Durlănescu cheamă pe săteni pe drumul judecății pentru „abuzurile“ ce le fac aceștia, sau cere prefectului să ia măsuri de pedepsire a celor care nu se supun voinței lui.

Iată ce spune în acest sens o adresă a Direcțiunii secretariatului și personalului din Ministerul de Interne trimisă prefectului de Dolj: *„Avem onoarea a vă înainta, în original, însoțită de o anexă, petițiunea D-lui Petre Durlănescu, președintele obștii de cumpărare „Înfrățirea Săteanului“, din comuna Galicea Mare acel județ, prin care protestează contra intrării în mod arbitrar a locuitorilor din această comună, precum și a numeroaselor vite, pe terenul de cultură proprietatea acelei obști; cu rugămintea să binevoiți a ancheta reclamația, dând și Ministerului relațiuni“*¹⁹⁴.

¹⁹⁴ *Arhivele...*, dosar 52/1923, fila 245

De aici constatăm cât de mare era influența exploatatorului Petre Durlănescu, de îndată ce, de plângerea lui, se interesa chiar Ministerul. Despăgubirea primită în timpul reformei agrare înlesnea moșierilor trecerea la o agricultură mai modernă pe pământul ce le rămânea. O parte a despăgubirii (circa 50 %) era suportată de stat, restul despăgubirii era plătită de țărani în bani lichizi (țărani plăteau despăgubirea statului, care garanta bonurile de rentă acordate moșierilor ca despăgubire). Pentru aceasta statul era interesat ca ratele scadente ale țăranilor, deveniți debitorii săi, să i se achite la timp. De aceea, Ministerul de Interne, intervine în cazurile când se fac dificultăți la achitarea integrală a loturilor de împrumut de către organele locale, cum este cazul sesizării Ministerului de Interne din 10 octombrie 1925 către prefectul de Dolj: „*Domnule Prefect, Ministerul Finanțelor ne face cunoscut că cu ocazia distribuirii loturilor de proprietate la locuitorii împrumutați, obligați pe cei ce își au de achitat loturile, ca pe lângă prețul lotului să mai achite câte 100 de lei de pogon, pentru construcțiuni școlare. Aducându-vă aceasta la cunoștință, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune să se înceteze de a se mai face dificultăți la achitarea integrală a loturilor de împrumut, pretinzând 100 lei pentru fiecare pogon, întrucât această procedură este ilegală*”¹⁹⁵.

Am arătat mai sus care era realitatea în practică a reformei și de ce a durat mai mulți ani. Astfel, în 1924, luna august, încă nu se definitivase problema exproprierii moșiei Marcelei Cantacuzino. Notabilitățile comunei n-au executat încă ordinul comisiei județene de expropriere.

Iată ce spune administratorul plășii Giubega prefectului județului Dolj, la 5 august 1924:

„*La ordinul Domniei voastre vă raportează că cercetând chestiunea neîndeplinirii procedurii în procesul de expropriere cu d-na Marcela Cantacuzino, am constatat următoarele:*

1) *Comisiunea județeană de expropriere de pe lângă Tribunalul Județean Dolj, cu adresa nr.16628 din 15 martie a.c. a trimis notarului comunei Galicea Mare, citațiile (...)*

¹⁹⁵ *Ibidem*, fila 315

2) Nu s-a îndeplinit procedura din cauză că notarul a fost ocupat cu lucrările comisiei de inspecție și clasificarea animalelor¹⁹⁶.

Se constată că moșierii expropriați își aranjaseră întârzierea punerii în aplicare a reformei agrare, atrăgând de partea lor notabilitățile satelor, deoarece observăm că după 3 ani de zile, moșia expropriată continua să rămână în posesia stăpânei.

Declarația de expropriere a Marcei Cantacuzino, din 31 august 1921:

„a) *Proprietatea Galicea Mare, depinde de comuna Galicea Mare, plasa Giubega, județul Dolj.*

b) *Proprietară Marcela Cantacuzino, cu domiciliu ales la sediul moșiei.*

c) *Proprietate personală (cumpărată)*

d) *Suprafața de teren ce mi-a rămas în urma exproprierii din 1918 este de: - teren cultivabil 221 ha; Eruga Bălăceni, ape, bălți, stuf – 10 ha; conacul moșiei rezervat 10 ha. Total 241 ha.*

e) *Nu am posedat și nu posed decât această moșie.*

f) *Moșia s-a muncit prin arendași, la 23 aprilie 1920, contractul de arendare se va prezenta la timp.*

g) *Înțeleg să-mi păstrez maximum de moșie, prevăzut de lege, în această comună, iar dacă va prisosi ceva, cer pe baza art. 23. al. 5 din legea agrară, să mi se rezerve suprafața necesară pentru vitele moșiei.*

h) *Moșia nu are investiții importante de capital în construcții.*

i) *Moșia are numai plan economic.*¹⁹⁷

Dacă declarația de expropriere făcută de proprietara Marcela Cantacuzino purta data de 31 august 1921, iar cea a administratorului plășii Giubega, care arăta că nu s-a executat exproprieria, purta data de 5 august 1924, rezultă că toate normele adoptate ulterior legilor din 1921, în privința delimitării, măsurătorii, cadastrării, fixării prețurilor terenurilor intrate în domeniul de aplicare a reformei agrare, au complicat operațiile de definitivare a acestora în favoarea moșierilor. Până în 1937, fuseseră „debitate“, adică se stabilise exact întinderea și prețul ce trebuia plătit de țărani împroprietăriți individual și de comune

¹⁹⁶ *Arhivele...*, dosar 43/1924, fila 209

¹⁹⁷ *Arhivele...*, dosar 71/1923, fila 21

pentru izlazuri și păduri comunale, deci se încheiaseră operațiile de reformă agrară pentru numai 495.691 ha din peste 5800000 expropriate pe întreaga țară¹⁹⁸. În perioada următoare retragerii trupelor, se constată o lipsă de cereale și produse alimentare, mai cu seamă în rândurile armatei noastre. De aceea în 1920, Divizia I de Vânători Craiova cere pentru aprovizionarea trupelor sale cantitatea de 180 vagoane grâu de la proprietari prin comisia de aprovizionare a județului Dolj.

Comisia hotărăște prin decizia nr. 585/9 iunie 1920: „*Toată cantitatea se ia din comuna Galicea Mare după cum urmează:*

1. *Principele Gh. V. Bibescu - 100 vagoane*
2. *Barbu Știrbei - 80 vagoane*¹⁹⁹.

Prin cercetarea dosarului amintit, am constatat că partea ce o repartizează moșiei din comuna Galicea Mare pentru întreținerea armatei este mai mare decât a celorlalți contribuabili din județ. De aici putem concluziona că la acea dată comuna avea o pondere însemnată în economia județului.

Am arătat în partea introductivă că, de comuna noastră a mai aparținut, pentru o perioadă de peste 20 de ani, satul Nădejdea, căruia locuitori îi mai spuneau și „Satul Nou“.

Iată ce ne spune în acest sens un proces-verbal încheiat la 2 februarie 1924: „*Se discută cererile făcute de locuitori pentru vetre de sat în satul ce se va face nou pe partea expropriată din Galicea Mare, Dolj.*

În urma dezbaterilor s-a hotărât:

1. *Se aprobă din numărul de 350 cereri, un număr de 290 cereri în mod definitiv.*

2. *Se resping 63 cereri ca fiind nefondate, pe motivul că solicitanții au destul pământ. S-au aprobat în final 300 locuri de casă și 10 instituții, cărora li s-au aprobat 11 locuri de casă*²⁰⁰.

¹⁹⁸ Relații Agricole și mișcările țărănești în România, București, 1967, p. 566

¹⁹⁹ *Arhivele...*, dosar 32/1920, fila 16

²⁰⁰ *Arhivele...*, dosar 290/1945, fila 8

III.2. Viața economică și materială. Meșteșugurile și comerțul pe teritoriul comunei

În 1920, subprefectul plasei Giubega face o inspecție în comuna Galicea Mare și în raportul înaintat Prefecturii Dolj, relatează printre altele: „În comuna Galicea Mare, există două mori cu motor dintre care una funcționează, iar una nu. Mai există și una brutărie simplă care funcționează în mod regulat pentru locuitori. În continuare documentul relatează că: în comună s-a înființat o farmacie acum 15 zile, mobilier nu are deloc, cât privește medicamentele nici nu se pomenește, nu are nici pentru o persoană, dar pentru toată populația comunei. Ca personal este un agent sanitar. În comună există o baie rămasă de la armatele de ocupație, dar nu funcționează, fiind deteriorată. Referitor la sănătatea populației, documentul spune... “ În anul 1919 a fost o mortalitate îngrozitoare, murind câte 15 - 20 pe zi, iar căsătoriile și nașterile erau în descreștere. În anul 1919 au fost nașterii 153, căsătorii 33, morți 538. Dintre cei 81 născuți, parte femeiască 9 și parte bărbătească 72. Morți au fost parte femeiască 227, restul de 311 parte bărbătească. Pe anul 1920 sunt născuți 130, morți 65, căsătorii 40, declarați din nou sunt 81 și aceștia în vederea împământării²⁰¹.

Am citat consemnările referitoare la sporul populației, deoarece se poate constata că numărul morților era foarte ridicat. Cifrele vorbesc de la sine despre situația materială a locuitorilor și despre posibilitățile de tratare a bolnavilor.

O situație statistică din 1920, referitoare la morile din județ, ne arată că proprietari au fost următorii:

1. Ion Durlănescu, care măcina 1200 kg în 10 ore și folosea la moară drept combustibil motorină 250 kg pe zi.

2. Ana Ion I Coandă - moară la care măcina 400 kg pe zi, motor 70 cai putere și întrebuința 250 kg motorină²⁰².

În 1922, într-un raport al administratorului plășii Giubega, se spune: „în comună există două mori, o bancă populară cu un capital

²⁰¹ Arhivele..., dosar 154/1920, fila 1

²⁰² Arhivele..., inv. 320, fila 15

de 218576 lei; funcționează un târg săptămânal duminica care aduce un venit de 1000 lei anual²⁰³.

În 1931 se întocmește un „tablou“ cu numele și prenumele proprietarilor de mașini agricole și viticole cu motor din plasa Plenița.

La Galicea Mare, se arată în document, pe moșia proprietarului Barbu Știrbei existau:

1. Tractoare și pluguri – 2 bucăți.

2. Prese de fân cu motor – 1 bucată. Obs. Presa de fân se conduce de un tractor.

Tot la Galicea Mare, este proprietar Petre Durlănescu.

1. Garnituri de treierat – 1 bucată.

2. Mașini de bătut porumb, cu motor – 1 bucată. Obs. Are una treierătoare condusă de motorul morii.

În continuare se spune că, în comună, mai sunt proprietari frații Ion și Mihail Iliescu, care dețin:

1. Garnituri de treierat – 1.

2. Mașini de bătut porumb, cu motor – 1. Obs. Are una treierătoare condusă de motorul morii²⁰⁴.

Din observațiile făcute de autorul documentului, constatăm că atât frații Iliescu cât și Petre Durlănescu, erau proprietari de mori de motor. În 1923, se constată că în plasa Giubega, la Galicea Mare, se găsesc înregistrate două mori cu motor, una brutărie și una carieră de piatră.

În 1930, primăria comunei Galicea Mare, raporta cărmuirii județului Dolj situația creată în comună, în urma grevei declarate de către morari. Iată conținutul raportului:

„D-le Prefect,

Avem onoare a raporta că, morarul Ion Durlănescu din această comună a declarat grevă, încetând de a mai funcționa cu moara, din ziua de 1 iulie 1930, din care cauză populația suferă, fiind singura moară care funcționa în comună. Primind reclamațiuni din partea populației, personal am luat contact cu proprietarul, sărind în a-l determina să pornească moara, însă nu a fost posibil, pretextând că în acest fel și-a luat obligațiune la Congresul morarilor din ziua de 1 iulie

²⁰³ Arhivele..., inv. 201/1922, fila 80

²⁰⁴ Arhivele..., inv. 210/1931, fila 61

a .c. *Respectos vă rog să binevoiți a ordona măsurile ce trebuiesc luate în această privință. Semnează primarul comunei*²⁰⁵.

Se constată că astfel de grevă a avut loc în tot județul, de în dată ce prefectul județului Dolj, sesiza acest lucru Ministrului de Interne:

„Populația acestui județ reclamă că suferă din cauza grevei micilor morari, grevă datorită taxei de 1 % aplicată și lor ca și morarilor industriași.

*Aducându-vă aceasta la cunoștință, vă rugăm a interveni, dacă este posibil, să se reducă această taxă sau cel puțin să se suspende executarea*²⁰⁶.

Greva morarilor a produs panică în rândul notabilităților comunale și județene, astfel încât, compania de jandarmi Dolj, prin postul Galicea Mare, intervine ca morarii să înceteze greva.

Acest lucru îl constatăm din adresa postului de jandarmi al comunei, adresată Legiunii județului Dolj: „Am onoare a raporta dvs. că patronii morilor de pe raza acestui post, anume: Petre Durlănescu, Florea Șt. Vancea și C. Ștefănescu, a oprit funcționarea morilor declarând grevă, sub motiv că e prea scump combustibilul.

Populația suferă; vă rugăm să binevoiți a ordona.

*Semnează șeful postului de jandarmi Galicea Mare*²⁰⁷.

Dacă am da crezare documentului, am ajunge la concluzia că în comună pătrunsese spiritul revoluționar al clasei muncitoare, dar plecând de la premiza că cei care au declarat grevă nu erau muncitori ci proprietarii morilor, putem desprinde următoarele: de îndată ce s-a hotărât mărirea taxei, proprietarilor nu le-a mai convenit, au declarat grevă în speranța obținerii reducerii acesteia. În urma grevei au suferit însă sătenii.

În 1920, Primăria comunei Galicea Mare, înainta administratorului de Dolj, o adresă prin care aducea la cunoștință că s-a terminat executarea monumentului eroilor căzuți în primul război mondial: „Dle administrator, am onoare a vă raporta următoarele - Un comitet compus din fruntea cetățenilor au luat inițiativa ridicării unui monument

²⁰⁵ *Arhivele...*, inv. 359/1930, fila 15

²⁰⁶ *Ibidem*, fila 16

²⁰⁷ *Ibidem*, fila 23

- *piatră comemorativă în amintirea eroilor căzuți în războiul din 1916 - 1918, din această comună*²⁰⁸.

Din studiul firmelor individuale înregistrate în 1931 am constatat că în comuna Galicea Mare existau la aceia dată următoarele firme:

1. Durlănescu P. Vasilache cu firma „La Vasilache“, pentru comerțul universal și fabrica de ape gazoase.

2. Totoră C. Petre: băcănie și mărunțișuri.

3. Zemora I. Nicolae: magazin universal, cereale.

4. Cotigă I. F. Frusina: manufactură, sare, var și cereale.

5. Durlănescu P. Constantin: manufactură, băcănie, mărunțișuri, antreprenori de poduri și șosele, cereale.

6. Popa G. Fîru: magazin ,băcănie, mărunțișuri și debit de tutun.

7. Tuță I. I. Măria: brutărie și băcănie cu mărunțișuri.

8. Săndulescu Alexie: manufactură, băcănie și cereale.

9. Durlănescu Petre: magazin universal, fabrică de ape gazoase, cereale și exploatarea de păduri și antreprenor de poduri și șosele.

10. Drăghici Șt. Marin: cafenea, bodegă, magazin universal, cereale, măcelărie, diverse mărunțișuri pe cont propriu.

11. Predișcan Șt. Ion, firma la „Predișcan“ pentru comerțul cu băuturi spirtoase și băcănie.

La 3 septembrie 1938 menționează la firmă că se exercita numai comerțul cu: băuturi spirtoase , CAM și aperitive.

12. Drăghici Șt. Stan Mișu – comerț: magazin universal, cafenea, măcelărie și pescărie pe cont propriu.

13. Papa Nicola Alexandra – comerț: băcănie, manufactură, cereale și boiangerie.

14. Ciovică I. Florea – magazin universal.²⁰⁹

III.3. Evoluția demografică

Am arătat în capitolul anterior că, așezarea noastră era situată în rândul comunelor mari ale județului. Astfel în 1920 avea o populație de 4393 suflete dintre care 1939 bărbați și 2454 femei²¹⁰.

²⁰⁸ *Arhivele...*, inv. 148/1920, fila 4

²⁰⁹ *Arhivele Statului Craiova, Fond Camera Comerț* – inv. firme individuale nr. 3/1931, fila 82

²¹⁰ *Arhivele...*, dosar 154/1920, fila 1

În 1921 populația era de 4560, dintre care 1481 erau contribuabili, ceea ce însemnează că aceștia erau capii de familie²¹¹.

În 1922 capii de familie 1480, numărul locuitori 4686²¹².

În 1923 – 1290 capii de familie, nr. locuitori 4462²¹³.

În 1924 - 1500 capii de familie, nr. locuitori 5000²¹⁴.

Mișcarea populației de 1 ianuarie la 31 iulie 1924 se prezintă astfel: născuți 185, morți 72, căsătoriți 18, despărțiți – 1²¹⁵.

În 1926 - erau 5494 locuitori dintre care 2863 bărbați și 2546 femei²¹⁶.

În 1930 – 5377 locuitori dintre care 2559 bărbați și 2818 femei²¹⁷.

În 1941 - erau 1205 familii și 5842 suflete²¹⁸.

III.4. Viața social-culturală a comunei

a. Școala – dinamica dezvoltării ei

Am arătat în capitolul anterior, la subpunctul dedicat școlii că, la începutul secolului XX, aceasta cunoaște o dezvoltare simțitoare. Astfel, într-o statistică întocmită la nivelul plășii Giubega în 1922, la Galicea Mare erau consemnate 4 școli cu 8 învățători²¹⁹.

Probabil că cel care a întocmit situația s-a referit la numărul localurilor în care învățau elevii, în realitate în comună existau 2 școli, una de băieți și una de fete.

Aceasta o cunoaștem dintr-o situație anterioară în care se spune: *„În comuna Galicea Mare funcționau două școli, nr. 1 și nr. 2 și sunt 7 învățători, 4 titulari și 3 suplinitori. Pe anul școlar 1919 – 1920, copiii pe sexe, buni de școală sunt 235 băieți și 333 fete, total 568. La școală nr. 1 au funcționat 210 băieți și 42 fete - total 252. Au promovat de la o clasă la alta 92 băieți și 21 fete. Total 113. La școală nr. 2 au funcționat: 178 băieți și 60 fete - total 238. Au promovat de la o clasă la*

²¹¹ *Ibidem*, inv. 201/1922, fila 80

²¹² *Ibidem*, inv. 13/1923, fila 89

²¹³ *Ibidem*, inv. 215/1924, fila 141

²¹⁴ *Ibidem*, inv. 190/1924, f. n.

²¹⁵ *Ibidem*, inv. 48/1924, fila 35

²¹⁶ *Ibidem*, inv. 175/1927, fila 20

²¹⁷ *Ibidem*, inv. 32/1930, fila 16

²¹⁸ *Ibidem*, inv. 16/1941, fila 22

²¹⁹ *Ibidem*, inv. 201/1922, fila 80

*alta 60 băieți și 10 fete — total 70. Cauza care împiedică pe copii a urmat reguli la școală e lipsa de mijloace: îmbrăcăminte, încălțăminte, îndărătnicia și cea mai mare lipsă de părinți, deoarece sunt foarte mulți orfani. Lucrul manual se face: împletituri de paie la băieți, iar fetele se ocupă cu cusături de broderie*²²⁰.

Consider că această expunere este completă, întrucât ea este realizată în urma unei inspecții școlare din partea județului.

În 1923 se pune cu toată seriozitatea problema lipsei de local de școală. Autoritățile comunale au cerut transformarea conacului din centrul comunei în școală. Iată ce ne spune în acest sens documentul: „solicităm exproprierea întregului conac cu toate clădirile aflate în jurul lui, fost al prințului Gh. V. Bibescu, iar astăzi devenit proprietatea obștii „Înfrățirea Săteanului“, care se servește pentru construirea de clădiri de școală și alte clădiri cu caracter de utilitate publică în viitor.

Având în vedere și numărul populației comunei noastre și numărul copiilor înscriși a urma la școală, care trece de o mie și că din acestea abia frecventează școala numai 400, din cauză că comuna noastră are numai o singură școală cu patru clase (fosta școală de fete de la șosea), care nu sunt îndeustulătoare pentru copiii înscriși și că, deși s-au mai închiriat alte case pentru formarea altor clase, totuși nu sunt nici acelea îndeustulătoare. Negăsindu-se case îndeustulătoare și nici cel puțin igienice pentru acești copilași.

Având, de asemenea, în vedere că la această comună, după numărul copiilor ce urmează a frecventa școala, trebuie încă 2 școale cu câte 4 clase cum și altă școală de fete, căci după numărul fetelor înscriși la școală la ultimul recensământ ni s-a și trimis și sunt în funcție 8 învățători pentru băieți și 2 învățătoare pentru fete, și dar se simte mare nevoie atât de pământ pentru construirea a 2 școale cu câte 4 clase, una pentru băieți și alta pentru fete.

Având în vedere că alt pământ în comună sau în apropierea ei nu este care să îndeplinească condițiile ca conacul acela care este în centrul comunei, alături de vechea școală, cum și lângă primărie și biserică.

Având în vedere că locul pe care cerem exproprierea este în mărime de 3 ha și 3143 mp., aflându-se pe el construite și una casă

²²⁰ *Ibidem*, inv. 194, dosar 154/1920, fila 1

mare de cărămidă acoperită cu țiglă, igienică și în stare, cu mici reparațiuni să servească de acum de școală, apoi se mai află două grajduri, sunt iarăși de cărămidă, acoperite cu țiglă, care prin reparațiuni radicale ar fi foarte lesne transformate în școli.

De asemenea, pe acest loc se mai află un atelier de cărămidă de ciment, care mai târziu poate să servească la nevoie, când s-ar hotărî vreo școală de meserie, de atelier și încă o bucătărie, pivnița și o magazie de brad, care toate sunt bine întreținute... având în vedere și dispoziția art.1 din legea de expropriere pentru cauza de utilitate publică din 20 octombrie 1864... pentru toate aceste considerațiuni expuse DECIDEM:

Declarăm de utilitate publică conacul din comună fost proprietate a prințului Gh. V. BIBESCU, iar actualmente vândut obștii de împrumut „Înfrățirea țăranului“... proceda la exproprierea lui după formele legale²²¹.

Din arhivele liceului de cultură generală, pentru anul școlar 1936 – 1937, referitor la școala de fete am constatat următoarele: au fost înscrise pe clase eleve după cum urmează:

- clasa I – înscrise 145, urmează regulat 34, promovate 34;
 - clasa a II-a – înscrise 75, urmează regulat 55, promovate 55;
 - clasa a III-a – înscrise 61, urmează regulat 25, promovate 25;
 - clasa a IV-a – înscrise 48, urmează regulat 29, promovate 29;
 - clasa a V-a – înscrise 96, urmează regulat 4, promovate 4;
 - clasa a VI-a – înscrise 35, urmează regulat 1, promovate 1;
 - clasa a VII-a – înscrise 8, urmează regulat 4, promovate 4;
- Total promovați 148, director Margareta Ștefan.

În anul școlar 1937 – 1938, școala a fost încadrată cu următoarele cadre: 5 învățătoare și o maestră, după cum urmează:

1. la clasa I – Constantina Stoian – definitivă
2. la clasa a II-a – Anastasia Ionescu – definitivă;
3. la clasa a III-a – Margareta Ștefan – gr. I;
4. la clasa a IV-a – Janeta M. Ciovică – definitivă;

La clasele a V-a, a VI-a, a VII-a a funcționat Elena C. Matara – definitivă, iar la partea practică maestra C. Nicolăescu.

²²¹ *Arhivele...*, inv. 53/1922, fila 14

b. Căminul Cultural

În anul 1921, în comuna noastră se constituie Căminul Cultural, al cărui sediu se stabilește în localul școlii nr. 1.

Act de fondare

Al căminului cultural „N. Iorga” din comuna Galicea Mare, județul Dolj.

Astăzi în a treisprezecea zi a lunii februarie din anul 1921, noi locuitori de obște ai comunei Galicea Mare, plasa Giubega, județul Dolj, am întemeiat aici un cămin pentru cultura poporului.

În el se va păstra câtă vremea, ofranda muncii și dragostei noastre. Vom aduna aici tot ce poartă pecetia sufletului românesc, cărți și lucrări, care vrednicesc și înalță un popor.

Ne vom sfătui aici asupra tuturor nevoilor vieții, ne vom chibzui asupra oricărui fapt de interes obștesc, ne vom agonisi cultura care păstrează și ridică un popor. Neavând localul lui, îl statornicim deocamdată în localul Școalei nr. 1 și ne vom sili și noi și urmași noștri să ridicăm cu vremea un local anume.

Dintre noi alegem pentru conducere pe următorii 12 care vor întocmi sfatul de cărmuire al căminului cultural: domnii Cpt. Șt. Ionescu, Petre Demetrescu, învățător, Ion Galiceascu învățător, Florea Șt. Badea primar, Ion Negrea, C. Popescu, V. Durlănescu, N. Tuță, N. Zemora, doamna V.P. Demetrescu învățătoare, domnișoara A. Andreescu.

Și tot acum au hotărât prin bună înțelegere ca:

Domnul Cpt. Șt. Ionescu să fie „capul Sfatului” închibzuirii asupra nevoilor obștii, în judecăți, în împăciuirii, luarea oricărei hotărâri pentru binele căminului și al poporenilor; secretarul va fi domnul I. Galiceascu, afară de acești doi am ales pe domnul V. Durlănescu casier. Noi toți fondatorii Căminului Cultural, ne legăm să păstrăm într-un toate cele înscrise aici și ne rugăm ca ceea ce capătă astăzi viață să nu piară niciodată. Urmașii noștri să păstreze această casă românească, s-o ocrotească și să-i păstreze avuția din lăuntru.

Pentru conducere „Căminul de Cultură” are statut al lui pe care l-au aprobat și l-au semnat în adunarea de azi. Acest act se va păstra

în arhiva Căminului Cultural, iar o copie după el se va trimite spre știință „Casei Școalelor Culturii Poporului”²²².

Semnează

Capul sfatului Șt. Ionescu
Secretar, I. Galiceascu²²³

De la constituirea sa, căminul cultural a desfășurat o activitate vie pentru culturalizarea maselor. Iată conținutul unui program artistic:

Căminul Cultural Galicea Mare

Vineri 6 mai 1921

Va avea loc o mare serbare câmpenească pe platoul izlazului comunal „Găunoasa”

Programul

1. Scopul serbărilor câmpenești (cuvântare)
2. Expoziție de vite cornute (numai boii de jug), cu premiul de 500 lei perechea cea mai bine îngrijită.
3. Expoziție de miei, cu premiul celui mai frumos miel 40 lei.
4. Alergări, întreceri de rezistență (distanța 3000 m), cu premiul I de 100 lei, premiul II 50 lei, premiul III 25 de lei.
5. Jocuri naționale.
6. Alergări de cai (fără șea) – 3000 m, cu premiul I 240 lei, premiul II 120, premiul III 55 lei.
7. Alergări în saci – 200 m, cu premiul I de 40 lei, premiul II 20 lei, premiul III 15 lei.
8. Lupte, premiul învingătorului; adulți 75 lei, elevi 50 lei.
9. Horă (se va da un premiu fetei ce va juca cel mai bine) 50 lei.
10. Expoziție de costume naționale, premiul celui mai frumos costum – 110 lei.

Învingătorii în lupte și alergări vor câștiga premii în natură și în bani în sumă de 1500 lei.

Orchestra Rudari va distra publicul în tot timpul.

Începutul serbării la orele 3 P.M.

Prețul: intrarea de persoană va fi 5 lei în băncii și 2 lei, pe iarbă.

*Biletele se vând chiar la locul ședinței*²²⁴.

²²² Arhiva Căminului Cultural, dosar, nr. 1, fila 1

²²³ *Ibidem*

Căminul cultural era controlat de către organele județene, de unde primea instrucțiuni cu privire la organizarea sărbătoririi zilelor naționale. Iată conținutul unei cărți poștale expediată de Fundația Culturală Regală „Principele Carol”- Regionala Oltenia - Palatul „Ramuri” Craiova.

„Domnule Președinte,

Sărbătorirea zilei de 1 Decembrie, când se prăznuiește Unirea Ardealului și Banatului cu patria mamă se va desfășura anul acesta o strălucire deosebită (scrisoarea era expediată pe 25 noiembrie 1938, când se sărbătoreau 20 de ani de la eveniment (...)). Le revine căminelor culturale datoria de a lua inițiativa și a asigura reușita acestei festivități.

În consecință, vă rugăm să luați măsurile cele mai potrivite de comun acord cu autoritățile locale, ca această comemorare să se facă într-un cadru cât mai sărbătoresc, organizând și câte o sărbătoare precedată de o conferință în care să se lămurească însemnătatea acestei zile mari pentru „Neamul Românesc”.

Semnează

Președinte, C. I. Năvîrlie și Director C. S. Făgețel²²⁵.

De la Fundația Culturală Regală s-a recomandat:

„a) Conferința lămuritoare asupra împrejurărilor istorice care au reclamat nevoia Unirii și a celor care ne-au adus-o. Se vor arăta jertfele pe care le-au adus satul și regiunea d-voastră în legătură cu Unirea.

b) Se vor face lecturi ce tratează despre Unire, apărute toate în „Cartea Satului”.

c) Se vor pune foști comandanți să povestească episoade din viața lor de ostași din timpul războiului.

d) Se vor recita poezii patriotice în legătură cu Unirea.

e) Se va juca o piesă de teatru popular în legătură cu Unirea.

Semnează

Director General, D. Guști și Directorul Căminelor Culturale, A. P. Culea²²⁶

²²⁴ *Ibidem*, fila 18

²²⁵ *Ibidem*, fila 42

²²⁶ *Ibidem*, fila 53

Cap. IV. Evoluția comunei de la 23 august 1944 până azi

IV.1. Regimul social-agrar

a. În făptuirea Reformei agrare din martie 1945

Guvernul democratic Dr. Petru Groza, în a șaisprezecea zi a existenței sale, decretează legea de reformă agrară. Radical deosebită de celelalte legii rurale din orânduirea capitalistă, noua lege desființează moșierimea ca clasă și dă câmp liber dezvoltării agriculturii.

În anul 1945 moșia Galicea Mare, era repartizată astfel:

Proprietății de la 501 la 750 ha:

1. Principele Barbu Știrbey – 616 ha;
2. Moștenitorul Vălimănescu – 565 ha.

Moșii între 301 și 400 ha:

1. Nadejda B. Știrbey – 318,25 ha;

Proprietății de la 101 la 150 ha:

1. Marcela Gr. Cantacuzino – 103 ha;
2. Petre Durlănescu – 116,25 ha.

Iată conținutul actelor de expropriere: Deciziunea definitivă nr. 33/1947 din 2 februarie hotărăște:

Dă deciziune definitivă de expropriere a terenurilor doamnei Marcela Cantacuzino din Galicea Mare, rezervându-i-se cota legală de 50 ha.

Deciziune definitivă

Membrii comisiei de plasă pentru reforma agrară hotărăsc: se expropriează terenurile doamnei Nadejda B. Știrbey în suprafață de 318,25 ha, repartizându-i-se cota legală la Buftea, județul Ilfov. Contra acestei hotărâri nevindându-se nici o contestație în județul Dolj i se expropriează și conacul, exceptându-i-se via și pădurea.

În 1949, într-o situație statistică a județului, cuprinzând moșieri care au intrat în Reforma agrară din 1945 și expropriați la 24 martie 1949, găsim consemnate la Galicea Mare, următoarele:

„1. Petre Durlănescu avea două conace și 25 ha vie, în total 92 ha teren.

2. N. Știrbey avea două conace dintre care unul gospodărit de moșier și unul părăsit; 126 ha pădure, 36 ha vie – total 162 ha.

3. Marcela Cantacuzino 50 ha total".

Un tabel numeric al gospodăriilor pe categorii din plasa Plenița întocmit în anul 1948, referitor la comuna noastră consemnează următoarele: 1472 gospodari săraci, 109 gospodari mijlocii și 15 chiaburi.

În continuare, tabelul prezintă o situație statistică din care desprindem următoarele: în comună sunt 7000 ha pământ arabil, 100 ha păduri, 350 ha s-au expropriat, primind pământ 470 de țărani, lotul mijlociu fiind de 1 ha.

Inventarul agricol: 6 tractoare, 1276 pluguri, 14 batoze, 11 mașini cu aburi, 10 secerători – treierători, 6160 diferite unelte.

Vite de muncă: 250 boi, 42 cai.

Vezi tabele de împrumut din anexele lucrării.

Hotărârea Plenarei C.C. a P.C.R. din 3-5 martie 1949 cu privire la transformarea socialistă a agriculturii a fost recepționată imediat trecându-se la transpunerea ei în viață.

Astfel comuna noastră fiind printre primele localități din Oltenia în care s-au înființat Gospodăriile Agricole Colective.

În luna august 1949, un grup de 42 de gospodari se unesc, formând G.A.C. „Dezrobirea Muncii”.

Plecând de la un număr de 42 membri, la constituirea sa în august 1949, CAP „Dezrobirea Muncii” a ajuns să cuprindă astăzi un număr mare de membri, iar la realizările acesteia ilustrează o dezvoltare continuă, fapt desprins din situațiile expuse în continuare.

IV.2. Viața economică și materială. Meșteșugurile și comerțul local

În anul 1949, în comuna noastră s-a înființat cooperativa de consum. La constituire avea 1320 membri societari cu un fond social de 6820, și 6 magazine cu un stoc de 250.000 lei. „Deverul“ (cantitate de mărfuri desfășurată pe un an) era de la 800.000 lei iar beneficiul de 120.000 lei anual.

În 1960 i-a ființă magazinul universal Magazin tip Centrooop, care a cuprins deodată patru gestiuni.

De acum, din anul 1960, se constată o creștere a deverului pe măsura creșterii puterii economice a populației.

În această perioadă se face dotarea cu mobilier modern a tuturor magazinelor pentru expunerea mărfurilor și totodată se realizează o bună conservare a acestora. Între 1960 -1970 se constată o continuă creștere a fondului de bază și a fondului social. De asemenea, creșterea numărului membrilor și totodată rentabilitatea cooperativei prin reducerea cheltuielilor de circulație. Se înființează secțiile de prestări servicii către populație ca: cizmărie, brutărie, sifonărie, croitorie, foto.

Aceste secții aduc un venit de 30.000 lei anual.

La finele anului 1970 cooperativa își încheie activitatea cu următoarele realizări:

- desfacerea mărfurilor 5.735.000 lei;
- alimentație publică 943.434 lei;
- stoc de mărfuri 1.365.000 lei;
- reducerea cheltuielilor de circulație 24.000 lei;
- beneficiu 112.057 lei;
- membri cooperatori 4.339;
- fond social încasat 296.917 lei;
- mijloace fixe 411.215 lei;
- obiecte de inventar 124.210 lei;
- realizări secții prestări 287.082 lei;

S-au mai construit: fântână tip „americană“ cu pompă kama și instalație de apă pentru bufet și secția sifoane, care este dotată cu fabrica nouă în valoare de 12.000 lei.

La sectorul achiziției în 1970 s-a realizat suma de 137.000 lei²²⁷.

În comună există următoarele unități ale cooperativei de consum - la magazinul universal funcționează următorii gestionari:

1. Jugravu Ion, gestionar principal;
2. Bănică Larisa, gestionară;
3. Ciuciulin Gheorghe, gestionar;
4. Dudă Marcel, gestionar.

Magazinul a fost dotat cu mobilier în valoare de 97.000 lei.

Librărie

La finele anului 1970 a realizat peste 25.000 lei prin desfacerea de carte, un număr de trei standuri de cărți.

Librăria desface rechizite pentru elevii liceului și ai școlii de cultură generală realizând o vânzare zilnică de peste 1.500 lei, gestionar Mălăin Stancu.

Magazin alimentar

Gestionar, Totoră Elena; magazinul este dotat cu mobilier nou în valoare de 22.000 lei și desface produse alimentare în medie de 60.000 lei lunar.

Magazin tip B, gestionar Bușu Mircea este unul din cele mai vechi magazine care datează de la înființarea cooperativei în anul 1949.

Băcănie, gestionar Marcea Marin; desface produse alimentare, CAM și mărunțișuri.

Bufetul, local construit în 1968, cu credite de la mica mecanizare. În 1970 a desfăcut mărfuri în valoare de 943.000 lei față de 1960 când a realizat numai 16.000 lei.

Gestionarul bufetului, Oprea Stan; ospătar Marinaș Marin.

Localul este dotat cu mobilier nou în valoare de 35.000 lei, compus din 40 de mese și scaunele respective, pentru buna deservire a consumatorilor. Are instalație de apă.

²²⁷ *Arhiva Cooperație de consum – bilanța anului 1970*

Brutărie – s-a construit local nou, dotat cu malaxoare, două cuptoare moderne, fiind proprietatea CAP.

Actuala brutărie a cooperativei execută produse de panificație atât din fond central cât și prestări către populație.

Este deservită de 2 lucrători: Cicc Ana și Cicc David.

Secția de sifoane – este amenajată în același local cu bufetul și are responsabil pe Posnaieș Vasile; este dotată cu fabrică de sifoane acționată electric, cu două instalații de încărcare, având o valoare de 12.000 lei. Deservește cu sifoane atât bufetul cât și populația din comună și asigură alimentarea cu suc a localnicilor.

Secția cizmărie – este încadrată cu doi lucrători: Ristea M. Mircea și Zulf Mihail. Execută atât comenzi din nou cât și reparațiile pentru populație.

Secția este dotată cu mașină electrică „Minerva“ și mașină de cizmărie cu picior, precum și mobilierul necesar, fiind una dintre secțiile rentabile ale cooperativei, care la finele anului 1970 a avut un beneficiu de 11.000 lei.

Cizmaria

Secția foto – responsabil Bărbulescu Gheorghe – dotată cu aparaturile necesare. Execută comenzi ale populației și instituțiilor de pe teritoriul comunei. Și această secție este destul de rentabilă, aducând venituri însemnate cooperativei. Are un beneficiu anual de 9.000 lei.

Toate lucrările foto din actuala monografie sunt executate de domnul Gheorghe Bărbulescu în secția sus amintită.

În anul 1971 la cooperativă este încadrat următorul personal de conducere:

1. Crăciun Victor – președinte;
2. Vasilescu Cristian – șef contabil;
3. Enache Paraschiva – contabilă;
4. Tuță Eugenia – calculator – verficator;
5. Drăghici Constantin – merceolog.

Pe teritoriul comunei, pe fosta moșie a lui Petre Durlănescu există o fermă viticolă aparținând de IAS Giubega unde există și crama al cărei pivnicer este domnul Marin Vlad.

Asistența sanitară în comună este asigurată prin Circa sanitară umană, dotată cu local bine amenajat în fosta clădire a primăriei comunei. Circumscripția este încadrată cu următorul personal:

1. Dr. Pană Deak Liana – medicină generală;
2. Dr. Tomescu Dumitru – medic stomatolog;
3. Popescu Virgil – asistent – medicină generală;
4. Onea Eleonora – asistent – medicină generală;
5. Durlănescu Virginia – asistent ocrotire;
6. Urîta B. Veronica – asistent obstetrică;
7. Vițelaru Silvia – tehnician dentar;
8. Posnaieș Aurica – soră medicală;
9. Tudor Elisabeta – soră medicală;
10. Enea Nicolae – ofician sanitar;
11. Catană Maria – moașă.

În cadrul circumscripției se dau zilnic peste 40 de consultații.

Farmacia – vechea instituție medicală din comuna noastră, mulți ani renumită în împrejurimi, datorită bogăției sortimentelor de medicamente și a bunei deserviri a populației. Este încadrată cu următorul personal:

1. Tomescu Constantina – farmacistă;
2. Ștefan Atilica – asistent farmacie.

În anii puterii populare viața materială a locuitorilor a cunoscut o dezvoltare însemnată, materializată prin noile construcții, iluminatul și radioficarea comunei etc.

Farmacia

IV.3. Evoluția demografică

Populația pe sexe (la 1 ian. și 1 iulie)

		1956	1960	1965	1966	1967	1968	1969	1970
		1	2	3	4	5	6	7	8
1 ian.	Total populație	6052	6193	6156	6019	6020	-	6067	6051
	Masculin	2884	2980	2962	2903	2916	-	2938	2937
	Feminin	3168	3213	3194	3116	3104	-	3129	3114
1 iulie	Total populație	-	6189	6119	6039	5989	6052	6047	-
	Masculin	-	2973	2949	2924	2901	2924	2932	-
	Feminin	-	3216	3170	3115	3088	3128	3115	-

În anul 1971 populația comunei Galicea Mare este de 6.198 locuitori.

IV. 4. Evoluția vieții social-culturale a comunei.

Școala – condiții de funcționare; dinamica dezvoltării învățământului în comună.

În comuna noastră funcționează un liceu de cultură generală și o școală generală cu clasele I-VIII și 2 grădinițe de copii.

Grădinița de copii

Începând cu anul școlar 1966-1967, în comună ia ființă liceul de cultură generală.

Din septembrie 1969 s-a înființat internatul liceului, dotat cu mobilierul necesar, cantină și sală de mese unde servesc masa peste 60 de elevi.

Directorii liceului de la constituire au fost:

1. Burtea Gheorghe
2. Jilavu Ion
3. Neșa Aurel
4. Hau Amilcar (începând cu 1 septembrie 1969 și în prezent)

Din caietele statistice ale liceului rezultă următoarea situație numerică pe anii de studii și clase:

Anul școlar 1959 – 1960:

clasa I – 70 elevi;
clasa a II-a – 96 elevi;
clasa a III-a – 65 elevi;
clasa a IV-a – 80 elevi;
clasa a V-a – 101 elevi;
clasa a VI – a – 66 elevi;
clasa a VII-a – 41 elevi;
Total 519 elevi.

Anul școlar 1960 – 1961:

clasa I – 76 elevi;
clasa a II-a – 64 elevi;
clasa a III-a – 96 elevi;
clasa a IV-a – 63 elevi;
clasa a V-a – 119 elevi;
clasa a VI – a – 79 elevi;
clasa a VII-a – 63 elevi;
Total 560 elevi.

Anul școlar 1961 – 1962:

clasa I – 83 elevi;
clasa a II-a – 73 elevi;
clasa a III-a – 59 elevi;
clasa a IV-a – 94 elevi;
clasa a V-a – 119 elevi;
clasa a VI – a – 104 elevi;
clasa a VII-a – 66 elevi;
Total 598 elevi.

Anul școlar 1962 – 1963:

clasa I – 86 elevi;
clasa a II-a – 82 elevi;
clasa a III-a – 68 elevi;
clasa a IV-a – 57 elevi;
clasa a V-a – 121 elevi;
clasa a VI – a – 104 elevi;

clasa a VII-a – 106 elevi;

Total 614 elevi.

Anul școlar 1963 – 1964:

clasa I – 85 elevi;

clasa a II-a – 85 elevi;

clasa a III-a – 83 elevi;

clasa a IV-a – 67 elevi;

clasa a V-a – 89 elevi;

clasa a VI – a – 122 elevi;

clasa a VII-a – 87 elevi;

Total 618 elevi.

Anul școlar 1964 – 1965:

clasa I – 95 elevi;

clasa a II-a – 90 elevi;

clasa a III-a – 91 elevi;

clasa a IV-a – 90 elevi;

clasa a V-a – 97 elevi;

clasa a VI – a – 90 elevi;

clasa a VII-a – 108 elevi;

clasa a VIII-a – 67 elevi;

Total 728 elevi.

Anul școlar 1965 – 1966:

clasa I – 80 elevi;

clasa a II-a – 98 elevi;

clasa a III-a – 90 elevi;

clasa a IV-a – 93 elevi;

clasa a V-a – 103 elevi;

clasa a VI – a – 97 elevi;

clasa a VII-a – 85 elevi;

clasa a VIII-a – 101 elevi;

Total 747 elevi.

Anul școlar 1966 – 1967:

clasa I – 81 elevi;

clasa a II-a – 73 elevi;

clasa a III-a – 100 elevi;

clasa a IV-a – 90 elevi;

clasa a V-a – 121 elevi;
clasa a VI – a – 113 elevi;
clasa a VII-a – 92 elevi;
clasa a VIII-a – 67 elevi;
clasa a IX-a – 36 elevi liceu;
Total 773 elevi.

Anul școlar 1966 – 1967:

clasa I – 81 elevi;
clasa a II-a – 73 elevi;
clasa a III-a – 100 elevi;
clasa a IV-a – 90 elevi;
clasa a V-a – 121 elevi;
clasa a VI – a – 113 elevi;
clasa a VII-a – 92 elevi;
clasa a VIII-a – 67 elevi;
clasa a IX-a – 36 elevi liceu;
Total 773 elevi.

Anul școlar 1967 – 1968:

clasa I – 96 elevi;
clasa a II-a – 77 elevi;
clasa a III-a – 74 elevi;
clasa a IV-a – 95 elevi;
clasa a V-a – 94 elevi;
clasa a VI – a – 88 elevi;
clasa a VII-a – 82 elevi;
clasa a VIII-a – 58 elevi;
clasa a IX-a – 36 elevi liceu;
clasa a X-a – 37 elevi liceu,
Total 737 elevi.

Anul școlar 1968 – 1969:

clasa I – 119 elevi;
clasa a II-a – 95 elevi;
clasa a III-a – 73 elevi;
clasa a IV-a – 69 elevi;
clasa a V-a – 97 elevi;
clasa a VI – a – 95 elevi;

clasa a VII-a – 83 elevi;
clasa a VIII-a – 67 elevi;
clasa a IX-a – 33 elevi;
clasa a X-a – 31 elevi;
clasa a XI-a – 32 elevi;
Total 737 elevi.

Anul școlar 1969 – 1970:

clasa I – 58 elevi;
clasa a II-a – 120 elevi;
clasa a III-a – 95 elevi;
clasa a IV-a – 64 elevi;
clasa a V-a – 77 elevi;
clasa a VI – a – 92 elevi;
clasa a VII-a – 92 elevi;
clasa a VIII-a – 61 elevi;
clasa a IX-a generală – 20 elevi liceu;
clasa a IX-a liceu – 37 elevi;
clasa a X-a liceu – 27 elevi;
clasa a XI-a liceu – 31 elevi;
clasa a XII-a liceu – 31 elevi;
Total 804 elevi.

Anul școlar 1970 – 1971:

clasa I – 62 elevi;
clasa a II-a – 56 elevi;
clasa a III-a – 118 elevi;
clasa a IV-a – 91 elevi;
clasa a V-a – 73 elevi;
clasa a VI – a – 74 elevi;
clasa a VII-a – 93 elevi;
clasa a VIII-a – 71 elevi;
clasa a IX-a generală – 20 elevi liceu;
clasa a X-a generală – 10 elevi liceu;
clasa a IX-a liceu – 36 elevi;
clasa a X-a liceu – 36 elevi;
clasa a XI-a liceu – 36 elevi;
clasa a XII-a liceu – 26 elevi; Total 802 elevi.

ANEXE

Școala generală comuna Galicea Mare, județul Dolj

Situația statistică privind numărul elevilor în perioada 1964 – 1971

		Anul școlar							
Nr. crt.	Clasa	1963-1964	1964-1965	1965-1966	1966-1967	1967-1968	1968-1969	1969-1970	1970-1971
1	I	30	26	23	24	27	27	34	33
2	II	28	20	24	23	27	25	23	34
3	III	30	21	19	20	19	24	25	23
4	IV	27	23	22	91	24	18	23	24
Total I-IV		115	90	88	-	97	94	105	114
5	V	-	-	-	-	28	25	19	26
6	VI	-	-	-	-	27	28	25	17
7	VII	-	-	-	-	29	25	29	25
8	VIII	-	-	-	-	18	21	18	23
Total V - VIII		-	-	-	-	102	109	91	91
Total I - VIII		-	-	-	-	199	203	196	205

Director D. Vișan

Tabel nominal

Cuprinzând țărani care au beneficiat de împrumutarea din 1864

Numele și prenumele locuitorilor clăcași

Categoria care să primească pentru claca făcută cu 4 boi

Numai pentru casă și grădină

400 stânjeni – 133 lei

1. Preda Bojin
2. Ilie Durlanu
3. Firu Durlanu
4. Mitrică Anuța
5. Ilie Rădoi
6. Iord. Bărbuceanu
7. Matei Predoi

8. Ștef. Iord Bărbuceanu
9. Oprea Iord. Bărbuceanu
10. Ion B. Mușuroi
11. Pătru Tuță Predișcan
12. Ion Tuță Predișcan
13. Stan Predișcan
14. St. Tuță Predișcan
15. Man. I. Stîngă
16. I. Ion Stîngă
17. Ghiță Ion Stîngă
18. I. Ion Tudor
19. Iancu Dincă Tudor
20. Șt. Neagoe Pătru
21. Ion Neagoe Pătru
22. Grg. Neagoe Pătra
23. Iovan Neagoe
24. Călin St. Ciubuc
25. M. Mit. Neagoe
26. Stan Stănică
27. Mitrică Manea
28. Ion Cocioabă
29. Crăciun Dujer
30. Nicu Dujer
31. Marin Păsat
32. Ilie Căl. Ciubuc
33. Stancu Totoră
34. Ghiță Iancu Stancu
35. Florea Ristea
36. B. B. Rotaru
37. Mihai Stănuță
38. Florea Tănase
39. M. Iancu
40. Ion Vișan Micu
41. Vișan Nae
42. Iordache Dudău
43. Voicu Zuluf

44. Iancu Gherghină
45. St. St. Iancu
46. Ilie Ristea
47. Iordache Vlad
48. Marin Renghea
49. Mitii Renghea
50. – II –
51. Ilie Firu Tepiș
52. Neagoe Dudău
53. Pătru Dudău
54. Ion Trandafir
55. Ion Ion Gîlcă
56. Florea Predoaica
57. Sîrbu Predoaica
58. Sîrbu Drăghici
59. Ion Ciovică
60. Măr. Mit. Tudor
61. Manea Nicolița
62. Anghel Boată
63. Niță Boată
64. Pătru Drăghici
65. Matei PISOI
66. Ion Mihaiva
67. Mirea Sand. Maroiu
68. Mitrică St. Riza
69. Ion Urziceanu
70. Iordache Tăpiș
71. Marin Dudău
72. Niță Dudău
73. Florea Stanciu
74. Marin Copăcel
75. B. B. St. Tăciune
76. Ion Stan Riza
78. Dinu Stan Riza
79. St. Drag. Micu
80. Mihai Jugravu

81. Iord. St. Prioteasa
82. Pătru Ghenea
83. St. Ion Catana
84. Sandu Catana
85. Florea Mălăin
86. Antonie Corneanu
87. Dinu Mălăin
88. Florea Buzatu
89. Ion Buzatu Nae
90. Niță Toma Mitu
91. Lăpădat I. Al. Flori
92. Ion Cioacă
93. Preda Beleuzu
94. Florea Bojin
95. Fl. Bistriceanu
96. Călin Anuța
97. Mitrică Marcea
98. I. B. B. Mușuroi
99. Matei Stroe
100. Ilie Fîlfan
101. Florea Fîlfan
102. Firu Chircan
103. Marin Ilie Neamțu
104. Ilie Ionașcu
105. Șt. Dinu Apostol
106. G. Dinu Apostol
107. Stancu Mărinaș
108. Florea Mărinaș
109. Firu Goanță Jianu
110. Ion Goanță Jianu
111. Iordache Goanță
112. I. Ion Voicu
113. Marin Goanță
114. Marin Popa
115. Firu G. P. Riza
116. Duțu Piperca

117. Moștenitor Matei Anita
118. Tujan Ilie
119. Durița Veze
120. Purcărin Radu
121. Cotovu Stancu Mic.
122. Cotocu Pătru
123. Piperca M. Radu
124. Piperca Aurel
125. Rujan Firu
126. Vlad Marcea
127. Păun Stroie
128. Călin Pîrvu
129. Călin M. B. B.
130. Matei Tudora
131. Șt. Nicor Cebuc
132. Păun Dumitrache
133. Poenaru Marin
134. Mihăilă Marin
135. Balica Marin
136. Stanciu Afrii
137. Iancu M. M. Iancu
138. Bușu F. Ion
139. Neagoe Mitroi
140. Mitrică Tudor
141. Iancu Matei
142. Sîrbu B. B.
143. Șt. Cârциumaru
144. Iancu Florea
145. Iancu Fl. Ilie
146. Fl. Joița Radu
147. Durlanu Ilie
148. Bărbuceanu Iordache
149. Cămiloiu C-tin
150. Bojin Dumitru
151. Coandă Dinu
152. Prediscan Radu

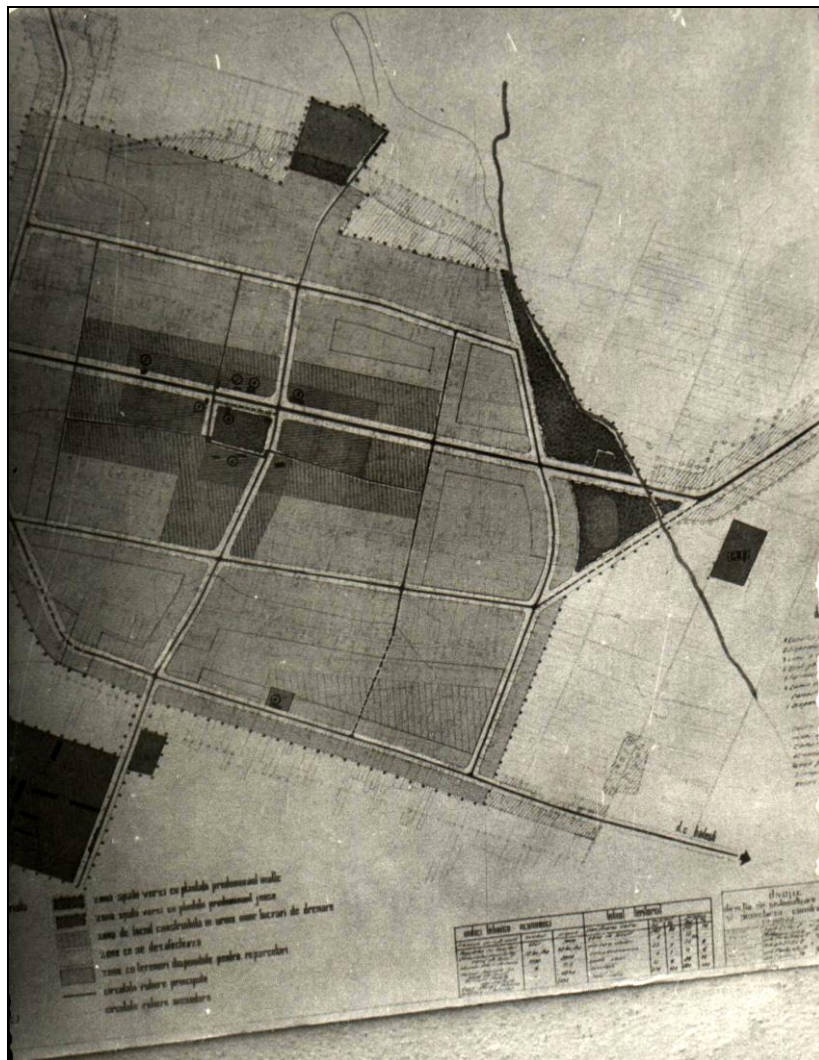
153. Prediscan Nicolae
154. Predescu Marin
155. Gîlcă Gheorghe
156. Dobrea Gheorghe
157. M. Nicolae Ciobuc
158. Neagoe Șt. Ion
159. Percitu Mihai
160. Ștefan Stănică
161. Stănică Matei
162. Ștefan Mitu Neagoe
163. Ilie Șt. Cocioabă
164. Manea Șt. Mitră
165. Cocioabă Dinu
166. Drânceanu Stan
167. Sandu Florea
168. Păsat Filip
169. Dujer Crăciun
170. Totoră Călin
171. Totoră Ilie
172. Manea Panta
173. Panta Marin
174. Manea Matei
175. Totoră Stancu
176. Stancu Hristea
177. Vișan Ilie
178. Colici Dumitru
179. Vișan Preda M.
180. Vlad I. Mitroi
181. Dudău Mitrică
182. Dudău Smadu
183. Nicolîță Ion
184. Nicolîță Dumitru
185. Nicolîță Ștefan
186. Văduva Mariean
187. Onea Nicolae Ion
188. Bordan Cojocar

189. Dumitrașcu Ștefan
190. Stancu Tîrlași
191. Iancu Bobolin
192. Stancu Tănășie
193. Iancu Dinu Afumatu
194. Vișan Niță
195. Nicolită Constantin
196. Marin Nicolită
197. Prăzaru Iordache
198. Chircan Ion
199. Ciovică Florea
200. Mihăilă Preda
201. Mihăilă Mihai
202. Crăciun Pătrașcu
203. P. Crăciun Pătrașcu
204. Dudău Ion
205. Coandă Șt. Marin
206. Zuluf Firu
207. Zuluf Ion
208. Bălaci Ion
209. Iancu Șt. Ion
210. Catană Florea
211. Iordache Barbor
212. Iancu Stan Ion
213. Jieanu Firu Enache
214. Dinuț Bâncoi Marin
215. Bălaci Ilie
216. Zuluf Stancu
217. Gîlcă Marin
218. Dudău Dinu
219. Purcărin Mitrică
220. Trandafir Mitrică
221. Poenaru Florea
222. Poenaru Păun
223. Drăghici Șt. Stan
224. Chitucea Florea

225. Ciuciulin Dinu
226. Ciuciulin Petre
227. Iva Stancu
228. Stancu M. Stan
229. Stancu Mitroi
230. Dinu Șt. Necu
231. Lăpădat Iona
232. Baotă Iovan
233. Drăghici Enache
234. Drăghici Florea
235. Drăghici Marin
236. Pișoi Ion
237. P. Mitroi Iva
238. Ciocoi Pătru
239. Ciontu Dinu
240. Ciontu Radu
241. Urziceanu Preda
242. Bușu Mitrică
243. Iovoaică Stancu
244. Coandă Iordache
245. Burtea Gh. Nicolae
246. Cocâlniceanu Fl. Marin
247. Marin Dina
248. Jugravu Constantin
249. Jugravu Nicolae
250. Trancă Mitroi
251. Marin Jugravu
252. Ciuciulin M. Stan
253. Ostroveanu B. Ion
254. Iovoaică M. Ion
255. Brator Ion
256. Bratu Toma
257. Riza Firu
258. Nicu Mazi
259. Iordache D. Mazi
260. Moștenitori Ștefan Tăciune

261. Ion Mitri Mazi
262. Stan Stancu Dinuț
263. Gogoșanu Sandu
264. Ciuciulin Sandu
265. Ciuciulin Fl. Marin
266. Stan Drag Mare
267. Jugravu Ristea
268. Iancu P. Urziceanu
269. Ciuciulin Șt. Dinu
270. Corneanu Marin
271. Corneanu Victor
272. Cojocaru Matei
273. Buzatu FL. Iancu
274. Preda I. Flori
275. Vociu Iordache Ion
276. Bușu Fl. Stan
277. Voicu Stan
278. Văduva călin Mitroi
279. Oprea Călin Nicolae
280. Gomotârceanu Gh. Stancu
281. Gomotârceanu Ilie
282. Jieanu Dinu
283. Chiochia Marin
284. Pătru Anița
285. Văduva Călin Dinu
286. Purcărin Ilie Matei
287. D. Gavrilă Mazi
288. Tudor M. M. Mușuroi
289. Voicu Iordache
290. Bărbuceanu Stroie
291. Sîrbu Dumitrașcu
292. Dunăvatu Mihail
293. Ghiță Cheasnoiu
294. Fîlfan Marin
295. Stancu Fălfan
296. Beleuzu Dinu

- 297. Coandă Nicolae
- 298. Ionașcu Marin
- 299. Ionașcu Șt. Florea
- 300. Ionașcu Fl. Ion
- 301. Oprea Apostol B. B.
- 302. Iovan I. Voicu
- 303. Apostol Bordea
- 304. Jugravu Ion
- 305. Voicu Mitroi Iordache
- 306. Coandă Dincă
- 307. Mușuroi B. B. Stan
- 308. Durleanu Ștefan

Harta cadastrală a comunei Galicea Mare din perioada anilor 1960-1970

Bibliografie

- *Administrațiunea Casei Bisericii. Anuar 1909*, București, 1909;
- Adăniloale Nichita, Berindei Dan, *Reforma agrară din 1864*, Editura Academiei, București, 1964;
- Cremer I., Ștefan Mircea, Andrei N., Marin S., Popescu Șt., Condurache Victor, Stoian Stanciu, Munteanu Romul, *Învățătorii și răscoala din 1907*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1957;
- *Dicționarul Statistic al României*, Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, București, 1914;
- *Documente privind istoria României B Țara Românească*, volumul VI - secolul XVI, Academia R.S.R., București;
- *Documente privind problema țăranilor în Oltenia în primele două decenii ale veacului al XX-lea*, vol. I (1900-1910). Craiova, Editura Academiei, 1967;
- *Documente privind problemele țărănești în Oltenia în sec. XX*, vol. II – 1911-1920, Editura Academiei, București, 1970;
- Giurescu C. Constantin, *Principatele Române la începutul sec. al XIX-lea. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții rusești din 1835*, Editura Științifică, București, 1957;
- Lahovari George, *Marele dicționar geografic al României*, vol. III, București, 1900;
- *Istoria României – tratat*, volumul I, Editura Academiei, București, 1960
- *Istoria României – tratat*, volumul IV, Editura Academiei, București, 1964;
- *Învățătorii și răscoala din 1907*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1958;
- Laugier Charles, *Monografia sanitară a județului Dolj*, Craiova, 1910;
- Liveanu Vasile, Rusenescu Mihail, Lungu Traian, *Relațiile agrare și mișcările țărănești în România, 1908 - 1921*, Editura Politică, București, 1967;
- *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, Editura Academiei, București, 1967;
- Mironescu Athanasie, *Sfânta episcopie a eparhiei Râmnicului Noul Severin în trecut și acum în al XLI-lea an a domnie majestății sale*

- regelui României Carol I*, Tipografia Gutenberg Joseph Göbl, București, 1906;
- *Monografia geografică a R.P.R, vol. I Geografia fizică*, Editura Academiei, București, 1960;
 - Oțetea A., Popescu – Puțuri I., Stoian Eugen, *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, Editura Academiei, București, 1967
 - Petrescu Ileana, *Documente privind revoluția din 1848 în Oltenia*, Editura Academiei, Craiova, 1969;
 - Popescu Teiușan Ilie, *Anuarul școlilor normale de învățători*, Craiova, 1932;
 - Popescu Teiușan Ilie, *Contribuții la studiul legislației școlare românești, Legea Instrucțiunii publice din 1864*, Editura didactică și Pedagogică, București, 1963;
 - *Problema țărănească în Oltenia în sec. XIX: documente*, București, 1967;
 - Tudor Dumitru, *Orașe, târguri și sate în Dacia Romană*, Editura Științifică, București, 1968;
 - Ureche V. A., *Istoria școlilor de la 1800 la 1864*, vol. I, Imprimeria Statului, București, 1892;
 - *Viața Bisericească în Oltenia, Anuarul Mitropoliei Olteniei*, Tipografia Sf. Mitropoliei a Olteniei, Râmnicului și Severinului, Craiova, 1941;

Articole, materiale din reviste, ziare, fonduri de arhivă:

- Arhivele Statului Craiova, *Serviciul de Arhitectură și Sistematizare Dolj*;
- Arhivele Statului Craiova, *Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ*;
- Arhivele Statului Craiova, *Fond Liceul Carol*;
- Vasilescu Al. A., *Registrul tuturor localităților în harta Olteniei lucrată de Friederich Schwanz și terminată în 1723*, în „*Arhivele Olteniei*”, anul V, nr. 27, sept. – oct. 1926, pag. 345;
- T. G. Bulat, *Diviziunea proprietății rurale în Oltenia la 1837*, în revista „*Arhivele Olteniei*”, anul IV, nr. 20, iulie – august 1925, pag. 305;
- T. G. Bulat, *Diviziunea proprietății rurale în Oltenia la 1837*, în „*Arhivele Olteniei*”, anul V, nr. 23, ian. febr. 1926, pag. 44;
- *Revista Arhivelor*, anul XLVII, vol. XXXII, nr. 1/1970;
- Ziarul „*Înainte*“;

CUPRINS

Cuvânt înainte	3
Scurtă biografie	5
CAPITOLUL I - Descrierea comunei	7
I.1. Așezarea geografică.....	7
I.1.1. Factorii climatici	8
I.1.2. Tipul comunei.	10
I.1.3. Componenta comunei (sate, cătune, părți).....	10
I.1.4. Toponimie.....	11
CAPITOLUL II - Comuna în orânduiri: veche, medie și modernă, până la 1918	14
II.1. Urme materiale din orânduirea veche	14
II.2. Vechimea satului, cea dintâi atestare scrisă despre sat, cum s-a alcătuit comuna .	15
II.3. Regimul social-agrar.....	20
a. Situația comunei înainte de reforma agrară din 1864	20
b. Comuna în timpul revoluției burghezo-democratice de la 1848	22
c. Înfăptuirea reformei agrare din august 1864.....	30
d. Regimul social-agrar după reformă.	36
e. Împroprietărirea însuraților din 1878-1879	45
f. Situația social-economică în perioada premergătoare răscoalei din 1907	47
g. Participarea comunei la marea răscoală a țăranilor din 1907	54
h. Înăbușirea răscoalei.....	62
i. Situația social-economică după răscoala din 1907	65
j. Comuna în timpul primului război mondial.....	70
II. 4. Viața economică și materială. Meșteșugurile și comerțul pe teritoriul comunei	76
II.5. Sănătatea populației	78
II.6. Evoluția demografică până în anul 1918	79
II.7. Instituții și așezăminte vechi	82
a. Școala – înființarea și evoluția ei până la 1918	82
b. Biserica.....	94
CAPITOLUL III. - Comuna în perioada 1918-1944.....	100
III.1. Regimul social agrar, înainte de Reforma agrară din 1921	100
a. Înfăptuirea Reformei agrare din 1921.....	103

b. Regimul social-agrar de la Reforma agrară din 1921 până în 1944.....	105
III.2. Viața economică și materială. Meșteșugurile și comerțul pe teritoriul comunei	110
III.3. Evoluția demografică	113
III.4. Viața social-culturală a comunei.....	114
a. Școala – dinamica dezvoltării ei.....	114
b. Căminul Cultural	117
Cap. IV. Evoluția comunei de la 23 august 1944 până azi	120
IV.1. Regimul social-agrar	120
a. În făptuirea Reformei agrare din martie 1945.....	120
IV.2. Viața economică și materială. Meșteșugurile și comerțul local	122
IV.3. Evoluția demografică.....	126
ANEXE	132
Bibliografie:	143